

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Tereza Chvojková

**Problematika vyšetřování vražd zakrývaných
inscenací nepravdivých skutečností**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Dalibor Šelleng, Ph.D.

Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 2. 5. 2023

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 182 764 znaků včetně mezer.

V Praze dne 2. 5. 2023

.....

Tereza Chvojková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu JUDr. Daliboru Šellengovi, Ph.D. za jeho milý přístup, vstřícnost a podnětné návrhy při vedení této diplomové práce.

Dále bych ráda poděkovala paní Mgr. Janě Murínové, státní zástupkyni Městského státního zastupitelství v Praze za její obrovskou ochotu, milý přístup, hodnotné poznatky z praxe a mnohé příležitosti, které mi zprostředkovala. Bez ní by tato práce zdaleka nebyla taková, jaká je.

Poděkovat bych chtěla rovněž všem vyšetřovatelům, státním zástupcům a soudním lékařům, kteří byli ochotni podělit se o své zkušenosti z praxe.

V neposlední řadě bych moc ráda poděkovala své rodině a blízkým přátelům za podporu, které se mi od nich v průběhu celého studia dostávalo.

ÚVOD	1
1. INSCENACE V KONTEXTU KRIMINALISTIKY	4
1.1 ZÁKLADNÍ VYMEZENÍ POJMU INSCENACE TRESTNÉHO ČINU	4
1.2 INSCENACE V PŘÍPADECH ZAKRÝVÁNÍ VRAŽD	6
1.2.1 INSCENACE V PŘÍPADECH ZAKRÝVÁNÍ VRAŽD V DATECH	8
2. TRESTNÝ ČIN VRAŽDY	11
2.1 ZÁKONNÁ ÚPRAVA TRESTNÉHO ČINU VRAŽDY PODLE § 140 TZ	11
2.2 KRIMINALISTICKÁ CHARAKTERISTIKA TRESTNÉHO ČINU VRAŽDY	16
3. ZPŮSOBY INSCENACE TRESTNÉHO ČINU	21
3.1 INSCENACE VE SMYSLU MANIPULACE SE STOPAMI ZA ÚČELEM ZAKRYTÍ TRESTNÉHO ČINU	21
3.2 INSCENACE TRESTNÉHO ČINU VE SNAZE ZAKRÝT JINÝ TRESTNÝ ČIN	22
3.3 INSCENACE TRESTNÉHO ČINU V SITUACI, KDY ŽÁDNÝ TRESTNÝ ČIN NEBYL SPÁCHÁN	23
3.4 INSCENACE VE SMYSLU ZÁMĚNY OSOBY PACHATELE	25
4. VYŠETŘOVÁNÍ VRAŽD ZAKRÝVANÝCH INSCENACÍ NEPRAVDIVÝCH SKUTEČNOSTÍ	27
4.1 VYBRANÉ ÚKONY VYŠETŘOVÁNÍ VRAŽD ZAKRÝVANÝCH INSCENACÍ NEPRAVDIVÝCH SKUTEČNOSTÍ	27
4.1.1 OHLEDÁNÍ MÍSTA ČINU A DALŠÍCH RELEVANTNÍCH MÍST	27
4.1.2 IDENTIFIKACE NEGATIVNÍCH OKOLNOSTÍ	29
4.1.3 VYTYČENÍ VYŠETŘOVACÍ VERZE O INSCENACI	32
4.2 VYUŽITÍ ZNALECKÉHO A KRIMINALISTICKO-TECHNICKÉHO ZKOUMÁNÍ	33
4.2.1 SOUDNÍ LÉKAŘSTVÍ – VYUŽITÍ POZNATKŮ, PROVÁDĚNÍ PITEV A PROBLÉMY S TÍM SPOJENÉ	34
4.2.2 VYUŽITÍ POZNATKŮ KRIMINALISTICKÉ BALISTIKY	39

5. VYBRANÉ TYPICKÉ PŘÍPADY INSCENACÍ NEPRAVDIVÝCH SKUTEČNOSTÍ ZA ÚČELEM ZAKRYTÍ VRAŽD.....	42
5.1 INSCENACE NEŠŤASTNÉ NÁHODY	42
5.2 INSCENACE SEBEVRAŽDY	48
5.3 INSCENACE NENÁSILNÉ SMRTI	50
5.4 INSCENACE NUTNÉ OBRANY	52
6. PŘÍPAD DVOJNÁSOBNÉ VRAŽDY SE ZIŠTNÝM MOTIVEM – PŘÍPADOVÁ STUDIE.....	54
7. PRAXE VYŠETŘOVÁNÍ VRAŽD ZAKRÝVANÝCH INSCENACÍ NEPRAVDIVÝCH SKUTEČNOSTÍ.....	63
7.1 ZHODNOCENÍ POZNATKŮ KVALITATIVNÍHO VÝZKUMU V SOUVISLOSTI S VYŠETŘOVÁNÍM VRAŽD ZAKRÝVANÝCH INSCENACÍ NEPRAVDIVÝCH SKUTEČNOSTÍ.....	63
7.2 PRAXE VYŠETŘOVÁNÍ VRAŽD NA ÚZEMÍ KRAJE HL. M. PRAHY	66
7.3 PROBLEMATICKÉ ASPEKTY VYŠETŘOVÁNÍ VRAŽD ZAKRÝVANÝCH INSCENACÍ NEPRAVDIVÝCH SKUTEČNOSTÍ – ÚVAHY <i>DE LEGE FERENDA</i>	68
7.3.1 VÝKON FUNKCE KORONERA.....	68
7.3.2 NAŘIZOVÁNÍ A PROVÁDĚNÍ SOUDNÍ PITVY.....	70
7.3.3 VZDĚLÁVÁNÍ POLICISTŮ A AKTIVNÍ ÚČAST STÁTNÍHO ZÁSTUPCE	71
ZÁVĚR.....	73
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	75
SEZNAM PŘÍLOH.....	82
ABSTRAKT	93
KLÍČOVÁ SLOVA.....	94
ABSTRACT	95
KEY WORDS	96

SEZNAM ZKRATEK

KSZ	Krajské státní zastupitelství
MSZ	Městské státní zastupitelství
OKTE	Odbor kriminalistické techniky a expertiz
PMJ	Pohotovostní motorizovaná jednotka
SKPV	Služba kriminální policie a vyšetřování
TZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
TŘ	Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
ÚSL	Ústav soudního lékařství
Zákon o PČR	Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky
ZTOPO	Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim
ZZS	Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách)

ÚVOD

Vražda je společností obecně vnímána jako jeden z nejzávažnějších trestných činů, neboť útočí na nejvíce chráněný zájem, kterým je lidský život. Ačkoliv můžeme v posledních letech pozorovat zpravidla klesající tendenci v páchání vražd, stále tvoří vraždy nezanedbatelnou část celkového nápadu trestné činnosti páchané na území České republiky.¹

Stran statistik spáchaných vražd považují za poměrně alarmující, avšak nepřilíš překvapivou, skutečnost, že se ve více než polovině případů jedná o vraždy motivované osobními vztahy.² To však nekoresponduje se snahami činěnými směrem k potírání násilné kriminality, neboť jakákoliv preventivní opatření nejsou na tomto místě příliš účinná. Domnívám se, že jen těžko může dojít jakýmkoliv *systemovými* opatřeními k výraznému ovlivnění mezilidských vztahů. Tento poznatek považují pro předkládanou práci za důležitý, jelikož, jak bude rozvedeno dále, k provádění inscenací za účelem zakrytí vražd dochází povětšinou v případech, kdy je vražda spáchána mezi osobami navzájem blízkými či alespoň známými.

Ač kriminalistika zaznamenává neustálý pokrok, obdobný trend vládne i mezi pachateli. Ruku v ruce s vývojem vědy stoupá i povědomí širší veřejnosti o kriminalistice a poznatcích v ní učiněných, ať již prostřednictvím všem přístupné naučné literatury či zábavné filmografie. To s sebou nese důsledky spočívající v neustálém zdokonalování se pachatelů při jimi páchané trestné činnosti a jejich, pro tuto práci zásadních, následných způsobech zakrývání. Na to musí být kriminalistickou, potažmo trestněprávní praxí neustále reagováno, a to především důkladným vyšetřováním všech podezřelých skutků.

Primárním cílem předkládané práce je upozornit na specifika vyšetřování vražd zakrývaných inscenací nepravdivých skutečností. Důraz bude kladen zejména na zvláštnosti postupu při ohledání místa činu, nepostradatelnost využití znaleckého a kriminalisticko-technického zkoumání a v neposlední řadě na vybrané problémy, které vyšetřování inscenací provází. Vedle toho je cílem práce rovněž konfrontace teoretické části s praktickými poznatky získanými od osob, které na vyšetřování předmětné problematiky participují a samotné zhodnocení současné praxe. V práci je užitá metoda analytická, na jejímž základě jsou rozebrány především pojmy a úkony související s vyšetřováním vražd zakrývaných inscenacemi a jednotlivé způsoby inscenací. Dále je použita metoda deskriptivní, a to

¹ Blíže viz Statistické přehledy kriminality Policie České republiky. [cit. 28-04-2023, 19:40] Dostupné z <<https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>>

² V roce 2022 se jednalo o 76 případů z celkového počtu 150 vražd. V roce 2021 se pak jednalo o 57 případů z celkového počtu 105 vražd a v roce 2020 o 76 případů z celkového počtu 130 vražd, viz Statistické přehledy kriminality Policie České republiky. *Op. cit.*

v případě popisu zákonné úpravy a kriminalistické charakteristiky trestného činu vraždy a rovněž při popisu vyšetřování v rámci případové studie.

Práce mimo úvodu a závěru sestává ze sedmi kapitol. V první kapitole je vymezen samotný pojem inscenace, přičemž dále je již pozornost věnována samotným inscenacím pro účely zakrytí vražd s uvedením informací o vedení statistik provedených inscenací v České republice a rovněž reflexi zahraničních studií v návaznosti na četnost provedených inscenací ve standardizovaném vzorku případů. Druhá kapitola je věnována zákonnému vymezení trestného činu vraždy ve smyslu ustanovení § 140 TZ a jeho kriminalistické charakteristice s uvedením údajů o počtu spáchaných vražd a jejich objasněnosti. Třetí kapitola pak obsahuje stručné charakteristiky jednotlivých způsobů inscenací, se kterými se můžeme v kriminalistické praxi setkat.

Čtvrtá kapitola, která je jádrem práce, pojednává o samotném vyšetřování vražd zakrývaných inscenacemi, zejména stran ohledání místa činu, identifikace negativních okolností a vytyčení vyšetřovací verze o inscenaci. Tato kapitola se dále zabývá nepostradatelností využívání poznatků znaleckého a kriminalisticko-technického zkoumání, kde je následně více rozebrán obor soudního lékařství, jež považují pro vyšetřování inscenací za stěžejní, a obor kriminalistické balistiky, který je využíván jak v případě inscenace nešťastných náhod, tak v případě inscenace sebevražd.

Pátá kapitola je věnována jednotlivým případům inscenací, kterými jsou zakrývány vraždy, s větším důrazem na nešťastné náhody. Většina případů je pak doprovázena kazuistikami, které doplňují teoretický výklad. Šestá kapitola následně obsahuje podrobnou případovou studii dvojnásobné vraždy se zjištěným motivem, ke které mi bylo umožněno prostudovat vyšetřovací spis.

Konečně sedmá kapitola je zaměřena na samotnou praxi vyšetřování vražd zakrývaných inscenacemi, kde jsou jednak zhodnoceny poznatky získané na základě vlastního výzkumu od vybraných státních zástupců krajských státních zastupitelství a soudních lékařů a rovněž popsán postup vyšetřování vražd na území kraje hlavního města Prahy. V závěru kapitoly jsou pak shrnuty problematické aspekty vyšetřování vražd zakrývaných inscenacemi s uvedením návrhů na možné zkvalitnění praxe.

Pro účely získání především praktických poznatků k sepsání této diplomové práce jsem absolvovala krátkodobou stáž u státní zástupkyně MSZ v Praze, jež se specializuje na násilnou kriminalitu. V rámci stáže mi pak bylo zprostředkováno jednak setkání s několika vyšetřovateli 1. oddělení SKPV Krajského ředitelství hlavního města Prahy a soudními lékaři,

a dále také umožněna účast na zdravotní a soudní pitvě, účast na kazuistickém semináři pro příslušníky Policie ČR a prostudování vybraných vyšetřovacích spisů.

Jsem si vědoma skutečnosti, že poznatky prezentované v této práci, zejména když jsou založeny na omezeném počtu pramenů, není možné jednoduše generalizovat. Cílem této práce však není podat bezpodmínečně stanovený vyčerpávající *návod k* vyšetřování vražd zakrývaných inscenacemi. Domnívám se, že takový přístup by současné kriminalistické praxi nijak neprospěl, ba naopak by mohl být spíše kontraproduktivním. Jakkoliv je reflexe praktických zkušeností či tvorba metodik vyšetřování pro budoucí praxi užitečná, nelze tyto pojímat absolutně. Předkládaná práce si sice klade za cíl poskytnout v rámci možností uceleně řešenou problematiku týkající se vyšetřování vražd zakrývaných inscenací nepravdivých skutečností. Ta však může sloužit jako pouhé vodítko, neboť je nutné ke každému vyšetřovanému případu přistupovat s ohledem na jeho specifika a řešit ho převážně *ad hoc*.

1. INSCENACE V KONTEXTU KRIMINALISTIKY

1.1 ZÁKLADNÍ VYMEZENÍ POJMU INSCENACE TRESTNÉHO ČINU

Inscenací neboli fingováním trestného činu rozumíme vědomé aktivní jednání pachatele trestného činu, kterým je významným způsobem zasahováno do důkazní situace, jež při spáchání určitého skutku vzniká. Cílem takového jednání je zakrýt skutečný stav a vzbudit mylnou představu o průběhu a charakteru spáchaného skutku, osobě pachatele či motivech jeho spáchání.³

Inscenace je jedním z typických způsobů, které pachatelé trestných činů využívají pro účely utajování jimi spáchaného skutku,⁴ přičemž se může jednat jak o trestný čin úmyslný, tak nedbalostní.⁵ Jedná se o způsob utajování, který je poměrně náročný, a to jak z hlediska organizačního a časového, tak z hlediska znalostí a pečlivosti samotného pachatele. *Bezchybně* provedená inscenace vyžaduje nejen mimořádnou pozornost, co se týče odstraňování stop původních a vytváření, ať již úmyslných či nechtěných, stop nových, ale taktéž základní znalost jednotlivých metod identifikace osob a věcí a jejich využití při vyšetřování. V případě zakrývání vražd pak rovněž alespoň základní orientaci v poznatecích z oboru soudního lékařství, případně dalších forenzních disciplín. Z uvedeného tak vyplývá, že inscenace jako způsob utajování trestného činu předpokládá *nadprůměrnou rozumovou výbavu pachatele*.⁶

Inscenace jako způsob utajení trestného činu je nejčastěji volena pachateli, kteří mají na utajení spáchaného trestného činu mimořádný zájem. Ten může mít různé příčiny. Často zde bude figurovat jejich blízký vztah k osobě oběti či místu činu, neboť pachatelé jsou si vědomi toho, že budou v takových případech nejspíše zahrnuti do užšího okruhu podezřelých osob.⁷ Tito pachatelé však mohou mít výhodu v tom, že místo činu dobře znají, neboť lze předpokládat, že bude trestný čin páchan v soukromých prostorách. Nadto má na provedení inscenace dostatek času, jelikož nepřipadá v úvahu riziko jeho bezprostředního dopadení, které by hrozilo, kdyby se na veřejně přístupném místě činu zdržoval delší dobu. Výše popsaná situace však není zdaleka jedinou, která s sebou nese zájem pachatele na utajení jím spáchaného trestného činu. V praxi se také setkáváme například s případy, kdy je trestný čin

³ Srov. MUSIL, J. a kol. *Kriminalistika*. Praha: Naše vojsko, 1994, s. 256–257.

⁴ Srov. MUSIL, J.; KONRÁD, Z.; SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 421.

⁵ Srov. MUSIL, J. a kol. *Op. cit.*, s. 257; a rovněž PORADA, V. a kol. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 862.

⁶ PORADA, V. a kol. *Op. cit.*, s. 103.

⁷ MUSIL, J. a kol. *Op. cit.*, s. 256.

zakrýván inscenací z důvodu zakrytí jiného trestného činu, který pachatel již spáchal a který s trestným činem zakrývaným inscenací úzce souvisí.⁸

Inscenace popsaná výše je však pouze jedním z provedení, se kterým se můžeme ve vztahu k pojmu inscenace setkat. Podle Chancellora a Grahama⁹ můžeme inscenace jako takové rozdělit dle účelu jejich provedení do tří kategorií, a to na inscenaci primární, sekundární a terciární. Inscenaci vymezenou výše, která je prováděna za účelem maření vyšetřování, můžeme dle tohoto dělení označit za inscenaci primární. Uvedené dělení lze v obecné rovině uplatnit v rámci inscenování skutečností ve vztahu k různým trestným činům, nicméně následující situace budou vysvětlovány na případech, kdy dochází k inscenaci při páchání vražd. Nejen z toho důvodu, že je tato práce na problematiku vražd zaměřena, ale rovněž proto, že se mi v případě vražd jeví aplikace tohoto dělení jako nejpriléhavější.

Jako inscenaci sekundární můžeme označit jednání, které je obvykle přímo součástí páchaného skutku a bývá prováděno za účelem *vnitřního uspokojení* pachatele.¹⁰ Pro zakrývání skutku nemá takřka žádný význam. Pod jednáním spočívajícím v inscenaci sekundární si můžeme představit například méně či více závažné znehodnocení těla oběti,¹¹ ať již za účelem jejího samotného ponížení, s cílem šokovat společnost či jednání, které má mít pro pachatele symbolický či rituální význam.¹²

V souvislosti se sekundární inscenací se zejména v zahraniční odborné literatuře¹³ objevuje též pojem, který můžeme do češtiny přeložit jako *zvrácení*¹⁴ na místě činu. Takové chování, pokud hovoříme o spáchání vraždy, spočívá v manipulaci s mrtvolou, která je činěna zejména v důsledku emočních a psychických potřeb pachatele a obvykle může být jakýmsi obranným mechanismem pachatele, kterým se snaží v důsledku výčitek svědomí či lítosti *symbolicky zvrátit, co právě udělal*.¹⁵ Způsoby, které je možné v této situaci využít, se různí a závisí např. na dané situaci, osobě pachatele či jeho vztahu k oběti. Typicky se můžeme setkat s převlékáním mrtvoly do čistého oblečení, umýváním od krve, umístováním do

⁸ V případě vraždy je navíc taková situace kvalifikovanou skutkovou podstatou vraždy dle § 140 odst. 3 písm. j) TZ.

⁹ CHANCELLOR, A. S.; GRAHAM, G. D. *CRIME SCENE STAGING: Investigating Suspect Misdirection of the Crime Scene*. Springfield: Charles C. Thomas Publisher, 2016, s. 26.

¹⁰ Tamtéž.

¹¹ V některých případech se může jednat až o depersonalizaci oběti.

¹² CHANCELLOR, A. S.; GRAHAM, G. D. *Op. cit.*, s. 51.

¹³ Srov. RUSSEL, M.; SCHLESINGER, L. B.; LEON, M.; HOLDREN, S. „Undoing“ (or Symbolic Reversal) at Homicide Crime Scenes. [online] Journal of Forensic Sciences, Volume 63, Issue 2, 2018, s. 478–483 [cit. 25-10-2021, 16:20] Dostupné z <<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1556-4029.13556>>

¹⁴ Doslovný překlad anglického pojmu „undoing“. Ve stejném významu se můžeme rovněž setkat s pojmem „symbolic reversal“.

¹⁵ Srov. RUSSEL, M.; SCHLESINGER, L. B.; LEON, M.; HOLDREN, S. *Op. cit.*, s. 478–483 [cit. 25-10-2021, 16:20].

přirozené polohy či přesouváním do postele a v krajním případě i s umístováním různých předmětů k tělu oběti, například květin nebo hraček.¹⁶

Inscenací terciární je pak míněna situace, kdy sice dojde ke změnám na místě činu, které mohou značně zkomplikovat vyšetřování, nicméně neděje se tak za tímto účelem. K těmto změnám dochází nejčastěji ze strany osob, které s největší pravděpodobností nejsou pachateli trestného činu, ale například v situaci, kdy dojde ke spáchání vraždy, jsou těmi, kteří jako první objeví tělo oběti. Nejčastěji se jedná o rodinné příslušníky či jiné blízké osoby. V těchto situacích bude typicky prováděno zavření očí, přikrytí či přemístění mrtvoly, kdy se tak děje zpravidla za účelem *péče* o osobu oběti či jako důsledek právě prožitého traumatu.¹⁷ Tyto osoby však s orgány činnými v trestním řízení zpravidla aktivně spolupracují, přičemž je pak klíčové, aby byly všechny změny provedené na místě činu identifikovány a následně zaprotokolovány. Ve vztahu k jednání ve smyslu terciární inscenace se pak v odborné literatuře¹⁸ můžeme rovněž setkat s pojmem „*pozměnění místa činu*“.¹⁹

Pro účely této práce bude však pozornost věnována pouze inscenaci primární, tedy té, jež je významná z hlediska zakrývání trestné činnosti.

1.2 INSCENACE V PŘÍPADECH ZAKRÝVÁNÍ VRAŽD

Již z povahy a společenské závažnosti trestné činnosti vyplývá, že velká část pachatelů po spáchání skutku vymezeného trestním zákoníkem sleduje vyhnutí se trestní odpovědnosti a následnému trestu. Takový cíl je více či méně žádanější v návaznosti na druh a výměru trestu, který za spáchání takového trestného činu hrozí. V případě vraždy hovoříme o jednom z nejzávažnějších trestných činů, za jehož spáchání při naplnění kvalifikovaných skutkových podstat je možné uložit trest odnětí svobody v nejvyšší možné výměře, a lze uložit taktéž trest výjimečný.

V praxi se setkáváme s různými pachateli. Každý z nich páchá trestnou činnost jiným způsobem, jinak se po spáchání trestného činu chová, jinak své činy zakrývá a je veden různými motivy či cíli. Všechny tyto aspekty zpravidla přímo souvisí se samotnou osobností pachatele, jeho společenskými poměry či majetkovou situací. Pro účely této práce jsou stěžejní právě způsoby zakrývání vražd. V kriminalistické praxi se můžeme stran zakrývání

¹⁶ Tamtéž.

¹⁷ Srov. PETTLER, L. G. *Crime Scene Staging Dynamics in Homicide Cases*. Boca Raton: CRC Press, 2016, s. 51.

¹⁸ Srov. Tamtéž.

¹⁹ Doslovný český překlad anglického pojmu „*Scene alteration*“.

spáchaných vražd setkat zpravidla se dvěma základními situacemi – s vraždami zakrývanými a vraždami nezakrývanými.²⁰

V případě nezakrývaných vražd pachatel do důkazní situace aktivně nijak nezasahuje a neprojevuje žádnou snahu směrem k ničení stop či účelovému vytváření stop nových. U zakrývaných vražd je tomu přesně naopak. Samotné zakrývání pak může spočívat buď v jednoduchém zakrývání, například přemístění mrtvoly, anebo v zakrývání propracovaném.²¹

Inscenace je jedním z možných způsobů zakrývání vražd, přičemž může být prováděna různými způsoby. Domnívám se, že není možné podat ucelený výčet takových situací, jelikož bude vždy záviset na konkrétním provedení skutku a následné *fantazii* pachatele, či příkladmo též na době, kdy je vražda páchána, jelikož způsob provedení inscenace může souviset např. též s technickým pokrokem²². Kriminalistika na základě poznatků z praxe vymezuje několik způsobů inscenací, jež jsou prováděny nejčastěji. Mezi těmito způsoby můžeme uvést:

- *inscenaci nešťastné náhody;*
- *inscenaci sebevraždy;*
- *inscenaci nenásilné smrti;*
- *inscenaci nutné obrany.*²³

Zatímco výše předestřené způsoby inscenací bychom mohli souhrnně nazvat jako materiální či fyzické, můžeme se v praxi setkat i se situacemi, kdy jiná skutečnost či událost materiálně inscenována není. Tehdy dochází pouze k ukrytí nebo odstranění mrtvoly oběti, které je doprovázeno smyšleným příběhem, jež pachatel prostřednictvím stop vytvořil. Tento příběh pak představuje inscenaci jako takovou. Ve vztahu k těmto případům inscenací se v odborné literatuře²⁴ setkáváme s pojmem *verbální* inscenace. Mezi případy verbální inscenace můžeme řadit např. situace, kdy pachatel vytváří stopy, které budí dojem dočasného či trvalého odjezdu oběti či učiní nepravdivé ohlášení o pohřšování oběti.²⁵

Ačkoliv se inscenace v různé podobě vyskytují ve společnosti již od pradávna, v České republice začala být inscenacím věnována zvýšená pozornost zejména v letech 2002–2004.

²⁰ V odborné literatuře se můžeme setkat rovněž s dělením na utajované a neutajované vraždy. Srov. např. MUSIL, J. a kol. *Op. cit.*, s. 215.

²¹ Tamtéž.

²² Na tomto místě lze uvést situaci, kdy je pro účely provedení inscenace využíváno digitálních stop, blíže viz LUPARIELLO, F.; CURTI, S.; DUVAL, J. B.; ABBATTISTA, G.; DI VELLA, G. *Staged crime scene determination by handling physical and digital evidence: Reports and review of the literature* [online] Forensic Science International, Volume 288, 2018, s. 236–241. [cit. 27-02-2023, 0:45] Dostupné z <<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0379073818302081>>

²³ Srov. např. PORADA, V. a kol. *Op. cit.*, s. 1013.

²⁴ SCHLESINGER, L. B.; GARDENIER, A.; JARVIS, J.; SHEENAN-COOK, J. *Crime Scene Staging in Homicide* [online] Journal of Police and Criminal Psychology, Volume 29 Issue 1, 2014 (2012), s. 44–51. [cit. 27-02-2023, 0:45] Dostupné z <<https://link.springer.com/article/10.1007/s11896-012-9114-6>>

²⁵ Srov. Tamtéž.

V tomto období vyšly najevo činy nechvalně známých manželů Stodolových, proti kterým bylo zahájeno trestní stíhání mimo jiné pro osm skutků kvalifikovaných jako dokonané vraždy. Následně byl v roce 2004 vydán prvostupňový odsuzující rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové, kterým byli oba manželé odsouzeni k výjimečnému trestu odnětí svobody na doživotí. Tento rozsudek byl následně ve vztahu k výroku o trestu potvrzen jak soudem odvolacím, tak Nejvyšším soudem v řízení o podaném dovolání.²⁶ Tři případy vražd však byly zpočátku uzavřeny jako případy sebevražd a nešťastné náhody, což plynulo zejména z nezkušenosti osob participujících na vyšetřování a rutinního přístupu k soudním pitvám znalců z oboru soudního lékařství. Tato *událost* následně zavedla příčinu ke změně přístupu ve vyšetřování podezřelých úmrtí.

1.2.1 INSCENACE V PŘÍPADECH ZAKRÝVÁNÍ VRAŽD V DATECH

Stran zajištění povědomí veřejnosti o páchané kriminalitě jsou každoročně vydávány přehledy obsahující statistická data týkající se četnosti páchaní jednotlivých trestných činů. V této souvislosti lze zmínit zejména statistické přehledy kriminality vydávané Policií České republiky²⁷ či přehledy zveřejňované Českým statistickým úřadem.

Inscenované skutky však představují ve vztahu k páchaní vražd jisté specifikum a nejsou samy o sobě statisticky evidovány.²⁸ V případě, že bychom chtěli zanalyzovat počet provedených inscenací vražd, byli bychom nuceni postupně projít veškeré vyšetřovací spisy týkající se spáchaných vražd. Dle mého názoru není výše nastíněná situace ideální. Domnívám se, že pokud máme poskytnout spolehlivý obraz o páchané kriminalitě, ať již pro účely informování odborné či laické veřejnosti, je nutné, abychom jednotlivá významná specifika konkrétních trestných činů mapovali. Právě inscenování považuji za jedno ze specifík páchaní vražd, které by mělo být ve statistických přehledech evidováno. Především z důvodu, že se jedná o závažný způsob jednání pachatele, kterým maří vyšetřování spáchaného skutku a které v krajních případech může vést až k tomu, že takový skutek není vůbec odhalen. Nejen proto by mělo být inscenování statisticky evidováno vedle dalších specifík páchaní vražd, které ve statistickém přehledu kriminality Policie České uváděny jsou²⁹. Tato evidence by mohla

²⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 3. 2005, sp. zn. 7 Tdo 1513/2004.

²⁷ Statistické přehledy kriminality Policie České republiky. *Op. cit.* [cit. 08-03-2023, 14:42].

²⁸ Odpověď Policejního prezidia České republiky na žádost o informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím ze dne 23. 11. 2021, č. j. PPR-38371-2/ČJ-2021-990810.

²⁹ Například vraždy loupežné, sexuální, motivované osobními vztahy aj. Blíže viz Statistické přehledy kriminality Policie České republiky. *Op. cit.* [cit. 08-03-2023, 14:42].

nejen přispět k obecnému zvýšení povědomí o takovém jednání, ale rovněž napomoci při přijímání interních aktů, zejména Policie České republiky, jež mohou být přijímány právě v reakci na aktuální problémy praxe, čímž zároveň dojde k usnadnění praxe budoucí.

V uplynulých letech však byly ve Spojených státech amerických vypracovány odborné studie zabývající se četností provádění inscenací na místě činu. Ač se jedná o studie již staršího data, jsem toho názoru, že nám i přesto mohou poskytnout alespoň orientační vhled do této problematiky.

V roce 2004 Hazelwood a Napier³⁰ vypracovali studii obsahující kvalitativní výzkum týkající se četnosti výskytu inscenování na místě činu založený na výpovědích dvaceti vyšetřovatelů s dlouholetými zkušenostmi s vyšetřováním násilné kriminality. Celkově se tito vybraní vyšetřovatelé podíleli na vyšetřování 33 630 násilných trestných činů, v průměru 1 682 trestných činů na vyšetřovatele. Z toho se celkově ve 411 případech (necelá 3 % z celkového počtu) potýkali s inscenováním na místě činu spáchané vraždy.

Následně v roce 2012 Schlesinger a další³¹ provedli výzkum, jež byl založen na vyhodnocení vzorku vražd spáchaných zejména v 90. letech minulého století ve Spojených státech amerických. Jednalo se o případy uzavřené, ve kterých byli obžalovaní soudem shledáni vinnými. V průběhu času zároveň nebyly zjištěny skutečnosti, které by nasvědčovaly tomu, že by se v některém z případů jednalo o nepravdivé přiznání, justiční omyl či úspěšné odvolání, kdy by byl obžalovaný viny zproštěn. Zkoumaný vzorek případů čítal 946 vražd, z nichž byla v 79 případech (přibližně 8 % z celkového počtu) zjištěna inscenace na místě činu. Nejčastějším způsobem inscenace bylo ve zkoumaném vzorku případů žhářství, a to celkově ve 20 případech. Následně se objevovaly případy inscenace verbální, celkově v 17 případech, či inscenace loupeže, a to ve 14 případech. O inscenaci nešťastné náhody se pak jednalo v 11 případech, o inscenaci sebevraždy v 6 případech a o inscenaci rozšířené sebevraždy (či vraždy s následnou sebevraždou) ve 4 případech.³²

³⁰ HAZELWOOD, R. R.; NAPIER M. R. *Crime Scene Staging and Its Detection* [online] International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology, Volume 48, Issue 6, 2004, s. 744–759. [cit. 27-02-2023, 0:45] Dostupné z <<https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.886.3388&rep=rep1&type=pdf>>

³¹ SCHLESINGER, L. B.; GARDENIER, A.; JARVIS, J.; SHEENAN-COOK, J. *Op. cit.*, s. 44–51. [cit. 27-02-2023, 0:45].

³² Zbývající případy z celkového počtu 79 inscenací zde již neuvádím, neboť je nepovažuji pro tuto práci za relevantní.

Dále lze uvést též studii z roku 2014,³³ ve které se autorka zabývala vzorkem 115 vražd, při kterých byly pachatelem použity prvky inscenace, spáchaných v letech 1973–2007 ve Spojených státech amerických. V této studii byla zkoumána četnost jednotlivých způsobů inscenování. Nejvíce se ve zkoumaném vzorku případů objevovaly inscenace loupeží (40,9 % případů). Dále se ve shodné četnosti (ve 13,9 % případů) objevovaly inscenace sebevraždy, nešťastné náhody a dopravní nehody. Za zmínku pak stojí rovněž inscenace sexuálně motivovaných vražd (v 5,2 % případů) a inscenace nutné obrany (ve 4,3 % případů).

Z výše uvedeného vzorku vyplývá, že není možné přisvědčit tomu, že bychom se s prováděním inscenací setkávali ve velkém množství případů. Jedná se však o závažnou problematiku, která přispívá k nežádoucí latenci kriminality ve společnosti, a to navíc kriminality násilné. Proto je nutné zabývat se jí navzdory tomu, že se z hlediska její prevalence nejedná o problém globálně ohrožující společnost.

³³ FERGUSON, C. *Staged Homicides: An Examination of Common Features of Faked Burglaries, Suicides, Accidents and Car Accidents* [online] *Journal of Police and Criminal Psychology*, Volume 30, Issue 3, 2015 (2014), s. 139–157. [cit. 27-02-2023, 0:47] Dostupné z <<https://link.springer.com/article/10.1007/s11896-014-9154-1>>

2. TRESTNÝ ČIN VRAŽDY

Vražda je jedním z nejzávažnějších trestných činů páchaných ve společnosti. Tomu svědčí nejen povaha tohoto trestného činu, jak ho vnímá veřejnost, ale současně i jeho zařazení do první hlavy zvláštní části trestního zákoníku, který v rámci systematiky zvláštní části staví do popředí ochranu osobnosti člověka, jeho práv, svobod a důstojnosti³⁴.

Stejně jako další trestné činy, je též vražda objektem zájmu současně několika vědních oborů zároveň. Především trestního práva, kriminalistiky a kriminologie, ale rovněž forenzních disciplín jako je soudní lékařství, soudní psychologie či soudní psychiatrie. Každý z těchto oborů pak pro účely správného vymezení či poznání zkoumá rozdílné znaky či vlastnosti vraždy, nebo jednotlivým znakům alespoň přikládá různou váhu. Často se můžeme setkat se situací, kdy z pohledu jednoho oboru nedůležitý či méně důležitý znak představuje z pohledu jiného oboru znak velmi významný.³⁵ Pro účely této práce je důležité rozlišit pojetí trestného činu vraždy v kontextu trestního práva spočívajícího v jeho zákonném vymezení a v kontextu kriminalistiky z hlediska příslušné kriminalistické charakteristiky.

Zatímco trestní právo pojímá trestný čin vraždy z hlediska typových znaků, tj. znaků skutkové podstaty vymezených v zákoně, které slouží k samotné kvalifikaci vraždy a následnému určení druhu a výměry sankce, kriminalistika na vraždu nahlíží prostřednictvím již výše zmíněné kriminalistické charakteristiky. Pro kriminalistiku jsou pak relevantní například způsob páchaní, motiv či kriminální situace, za které byla vražda spáchána.³⁶

2.1 ZÁKONNÁ ÚPRAVA TRESTNÉHO ČINU VRAŽDY PODLE § 140 TZ

Trestný čin vraždy je vymezen ustanovením § 140 TZ a mimo zařazení do první hlavy trestního zákoníku je navíc v pořadí úplně prvním trestným činem zvláštní části trestního zákoníku. To rovněž svědčí o jeho závažnosti. Vražda je ve smyslu trestního zákoníku tvořena základní skutkovou podstatou v odstavci 1 a následně dvěma kvalifikovanými skutkovými podstatami v odstavcích 2 a 3, které zákon vymezuje následovně:

§ 140

(1) Kdo jiného úmyslně usmrtí, bude potrestán odnětím svobody na deset až osmnáct let.

³⁴ Srov. ŠÁMAL, P.; GŘIVNA, T.; BOHUSLAV, L.; NOVOTNÝ, O.; HERCZEG, J.; VANDUCHOVÁ M. a kol. *Trestní právo hmotné*. 9. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, s. 602–603.

³⁵ Srov. MUSIL, J.; KONRÁD, Z.; SUCHÁNEK, J. *Op. cit.*, s. 31.

³⁶ Srov. Tamtéž, s. 32.

- (2) *Kdo jiného úmyslně usmrtí s rozmyslem nebo po předchozím uvážení, bude potrestán odnětím svobody na dvanáct až dvacet let.*
- (3) *Odnětím svobody na patnáct až dvacet let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2*
- a) na dvou nebo více osobách,*
 - b) na těhotné ženě,*
 - c) na dítěti mladším patnácti let,*
 - d) na úřední osobě při výkonu nebo pro výkon její pravomoci,*
 - e) na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti,*
 - f) na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví, nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona,*
 - g) na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání,*
 - h) opětovně,*
 - i) zvláště surovým nebo trýznivým způsobem, nebo*
 - j) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného majetkový prospěch nebo ve snaze zakrýt nebo usnadnit jiný trestný čin nebo z jiné zavrženíhodné pohnutky.*
- (4) *Příprava je trestná.*

Navzdory tomu, že není podstatou této práce podrobný rozbor trestného činu vraždy z pohledu trestního práva, považuji za důležité vymezit alespoň v základních rysech znaky skutkové podstaty. Za podstatné rovněž považuji stručný rozbor forem páchaní vraždy, jak jsou vymezeny v jednotlivých skutkových podstatách uvedeného ustanovení, tedy vražda prostá, s rozmyslem a po předchozím uvážení. Jejich rozbor z hlediska tématu práce považuji za významný, jelikož se neliší pouze z hlediska trestněprávního. Domnívám se, že i jejich následné zakrývání inscenacemi se bude v praxi značně odlišovat, přičemž kriminalistický rozbor provedené inscenace pak sám o sobě může v konkrétní situaci přispět k určení samotné kvalifikace spáchaného skutku.

Objektem trestného činu vraždy je, jak vyplývá již z jeho zařazení do první hlavy trestního zákoníku, ochrana lidského života. Pro jeho správné vymezení je pak z hlediska

trestního práva nezbytné přesně určit jeho počátek a konec.³⁷ Obecně lze počátek lidského života vymezit jako začátek porodu, nicméně určení konkrétního momentu začátku porodu představuje poměrně problematickou otázku.³⁸ V české právní nauce však převažuje názor, že se za začátek porodu považuje okamžik, kdy plod začne opouštět tělo matky.³⁹ Určení konce života pak vychází z poznatků lékařské vědy, kdy je za konec života dlouhodobě považována tzv. smrt mozku, neboli cerebrální smrt, kterou se rozumí „*smrtelný stav, z kterého návrat do života je vyloučen*“.⁴⁰

Objektivní stránka vraždy záleží v usmrcení člověka, kdy je vyžadována příčinná souvislost mezi jednáním pachatele a smrtí poškozeného, jež představuje účinek na hmotném předmětu útoku, kterým je konkrétní živý člověk. Jednání pachatele bude zpravidla spočívat v jeho konání, tj. komisivním jednání. Vyloučeno však není ani naplnění skutkové podstaty vraždy v případě jednání omisivního spočívajícího v opomenutí tzv. zvláštní povinnosti konat ve smyslu ustanovení § 112 TZ.⁴¹ K tomu lze uvést recentní závěr Nejvyššího soudu, kterým přisvědčil názoru odvolacího soudu v řešené věci, že „*skutkovou podstatu zločinu vraždy, kde znakem charakterizujícím objektivní stránku trestného činu je nejen konání (opomenutí), ale i změna na hmotném předmětu útoku nebo nebezpečí takové změny (účinek), lze naplnit jak konáním, tak i opomenutím*“⁴².

Z dikce zákona plyne, že pro osobu pachatele trestného činu vraždy není vyžadována žádná zvláštní vlastnost, způsobilost či postavení. Pachatelem trestného činu vraždy tak může být jakákoliv trestně odpovědná fyzická osoba, a to jak ve vztahu k základní, tak kvalifikované skutkové podstatě. Pachatelem může být s ohledem na ustanovení § 7 ZTOPO rovněž osoba právnická.

Subjektivní stránka charakterizována zaviněním ve formě úmyslu, který zákonodárce ve skutkových podstatách výslovně uvádí, přičemž se může jednat jak o úmysl přímý, tak úmysl nepřímý.

³⁷ Srov. JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. vydání. Praha: Leges, 2022, s. 549.

³⁸ Blíže viz ŘÍHOVÁ, K. *Momentum nativitatis z pohledu trestního práva* [online] Právní prostor, 2019 [cit. 12-02-2022, 12:41] Dostupné z <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/momentum-nativitatis-z-pohledu-trestniho-prava#note-9>>

³⁹ Viz např. KÜHN, Z. *K otázce vymezení pojmu lidského plodu z hlediska trestního práva*. In: *Trestní právo*. 1998, č. 10, s. 19. nebo TICHÝ, L. *Trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou*. In: *Trestní právo*. 2006, č. 7–8, s. 23–24.

⁴⁰ Viz Zpráva Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 16. 6. 1976, č. j. Tpjf 30/76 (*publikována pod č. 41/1976 Sb. rozh. tr.*).

⁴¹ Srov. ŠČERBA, F. § 140 [Vražda]. In: ŠČERBA, F. a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 1235–1236.

⁴² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2021, sp. zn. 8 Tdo 133/2021.

Vražda prostá, vymezená v prvním odstavci předmětného ustanovení, představuje základní způsob spáchání vraždy a je vůči jejím závažnějším formám (a vůči zabití dle § 141 TZ) vymezena negativně. „*Jde o úmyslné usmrcení jiného, které bylo spácháno bez rozmyslu nebo předchozího uvážení, při kterém však pachatel na druhé straně nejednal v silném rozrušení ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli anebo v důsledku předchozího zavrženého jednání poškozeného.*“⁴³ Jedná se tedy o případ, kdy pachatel vraždu spáchá z náhlého hnutí mysli, impulzivně, často v afektu. Z tohoto důvodu se pro vraždy prosté ustálilo označení *afektvraždy*.⁴⁴ s ohledem na situaci, ve které pachatel vraždu prostou páchá, nemá čas, prostor ani úmysl své jednání jakkoliv rozmyslet či připravovat. Tato nepřipravenost se pak zpravidla projeví i v kriminalistické rovině spáchaného skutku viz níže.

Skutková podstata vraždy, jež je vymezena v odstavci druhém předmětného ustanovení, představuje skutkovou podstatu kvalifikovanou, nikoliv druhou skutkovou podstatu základní, jak by se na první pohled mohlo zdát. Jedná se o dva způsoby tzv. vraždy premeditativní, které spočívají v méně či více předem uváženém jednání pachatele, jež představuje onu kvalifikační okolnost. Hořák⁴⁵ pak premeditaci blíže charakterizuje jako myšlenkovou činnost pachatele, která nepředstavuje pouze psychický stav ani samovolný psychický proces, ale *psychickou* aktivitu, pomocí které se pachatel snaží vypořádat s různými variantami jeho představ o určité skutečnosti. Právě z důvodu, že se zde jedná o určitý předchozí úsudek pachatele, jsou premeditativní vraždy sankcionovány vyšší trestní sazbou, než je tomu u výše popsané vraždy prosté.

Vražda s rozmyslem představuje jakýsi mezistupeň mezi vraždou prostou a vraždou po předchozím uvážení. Je sankcionována vyšší trestní sazbou, jelikož se jedná o situaci, kdy má pachatel na rozdíl od vraždy prosté jistý okamžik na to, aby své jednání promyslel. Dle důvodové zprávy k trestnímu zákoníku je spáchání trestného činu s rozmyslem „*odlišením od afektu a podobných stavů, ale může jít i o velmi krátkou úvahu, při níž pachatel jedná uváženě, ale nikoli po předchozím uvážení*“.⁴⁶ Z uvedeného vyplývá, že pachatel vraždy s rozmyslem jedná uváženě, nicméně jeho myšlenková úvaha probíhá pouze v krátký moment, kdy má pachatel příležitost své jednání přehodnotit.⁴⁷ V praxi si můžeme představit například situaci, kdy pachatel míří na poškozeného

⁴³ JELÍNEK, J. a kol. *Op. cit.*, s. 550–551.

⁴⁴ Srov. ŠČERBA, F. § 140 [Vražda]. In: ŠČERBA, F. a kol. *Op. cit.*, s. 1236.

⁴⁵ HOŘÁK, J. *Trestněprávní a kriminologické aspekty vražd*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2011, s. 140.

⁴⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, č. 40/2009 Dz.

⁴⁷ Srov. JELÍNEK, J. a kol. *Op. cit.*, s. 551.

střelnou zbraní a pár vteřin váhá, zda zmáčkne spoušť nebo situaci, kdy si pachatel bezprostředně po hádce, kdy již odezní afekt vyvolaný danou situací, dojde pro zbraň, aby poškozeného následně mohl usmrtit. Ačkoliv z trestněprávního hlediska nemusí odlišení vraždy prosté a vraždy s rozmyslem činit větší potíže, z kriminalistického hlediska budou tyto dvě formy vražd prakticky neodlišitelné. V obou případech se jedná o vraždy nepřipravené a krátký rozmysl zde z hlediska způsobů páčání a tvorby stop nebude hrát velkou roli.

Vražda po předchozím uvážení představuje, mimo kvalifikační okolnosti podle ustanovení § 140 odst. 3 TZ, nejzávažnější formu spáchání vraždy. Již název napovídá, že se jedná o situaci, kdy pachatel po určitou dobu nad spácháním vraždy uvažuje. Pachatel za tímto účelem může plánovat konkrétní provedení činu z hlediska času a místa, opatřovat si za tímto účelem nástroje, či domlouvat součinnost spolupachatelů či pomocníků. Pro naplnění zákonné dikce vraždy po předchozím uvážení postačí, když pachatel takto předem koná alespoň v hrubých rysech. Rozhodné pak není ani to, zda se pachatel následně svého předchozího plánu drží či skutek proběhne jinak, než si pachatel představoval a plánoval.⁴⁸

Na rozdíl od vraždy prosté a vraždy s rozmyslem, které jsou, jak bylo uvedeno výše, z kriminalistického hlediska takřka nerozeznatelné, u vraždy po předchozím uvážení je tomu jinak. Vražda po předchozím uvážení je vraždou méně či více připravovanou. To se může významně projevit na způsobu páčání, místě páčání, ale také na způsobu a pečlivosti zakrývání, pokud se jedná o vraždu zakrývanou. Vražda zakrývaná inscenací jiných skutečností může být jakoukoliv z hlediska výše zmíněné klasifikace. Nelze přisvědčit závěru, že by inscenací mohla být zakrývána pouze vražda po předchozím uvážení, jakožto vražda plánovaná, připravovaná. Otázkou však je, do jaké míry bude vražda prostá či s rozmyslem zakryta pečlivě, když bude často prováděna impulzivně. Domnívám se, že právě na základě provedení zakrytí spáchané vraždy můžeme být schopni vraždu prostou a s rozmyslem kriminalisticky odlišit od vraždy po předchozím uvážení. Uvedené tvrzení nemůže být pojmáno absolutně, neboť nelze vyloučit skutečnost, že by i vražda prostá či s rozmyslem byla zakryta promyšleně a bez zjevných chyb. Domnívám se však, že to budou zpravidla vraždy po předchozím uvážení, které budou zakrývány inscenacemi, jež nebudou snadno odhalitelné, neboť se bude jednat o inscenace plánované a do detailů promyšlené.

⁴⁸ Srov. Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 7. 2012, sp. zn. 7 To 51/2012 (*publikován pod č. R 11/2014 Sb. rozh. tr.*).

Inscenace nepravdivých skutečností však nemusí v praxi svědčit pouze základní či kvalifikované skutkové podstatě vraždy. Kromě toho se můžeme rovněž setkat s inscenacemi nepravdivých skutečností, jimiž jsou zakrývány privilegované skutkové podstaty k vraždě – tedy trestný čin zabití ve smyslu ustanovení § 141 TZ a trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou ve smyslu ustanovení § 142 TZ. Těmto situacím však nebude v práci věnována pozornost.

2.2 KRIMINALISTICKÁ CHARAKTERISTIKA TRESTNÉHO ČINU VRAŽDY

Pro každou skupinu trestných činů, a v některých případech i pro samotné konkrétní trestné činy, jsou v rámci zvláštní části kriminalistiky tvořeny tzv. metodiky vyšetřování. V návaznosti na závažnost, četnost páchání či samotnou znalost trestných činů odbornou veřejností jsou metodiky vyšetřování jednotlivých trestných činů zpracovávány různě detailně. Dovolím si uvést, že se v případě vražd, potažmo v případě trestných činů proti životu, jedná o jednu z nejpropracovanějších metodik. Je tomu tak z toho důvodu, že každá vražda ve společnosti vyvolá obrovskou negativní reakci a je velký zájem na jejím vyšetření a odhalení pachatele, což vytváří tlak na orgány činné v trestním řízení.⁴⁹

Ačkoliv nápad vražd v České republice postupem času klesá, je nutné metodiku vyšetřování neustále doplňovat a přizpůsobovat změnám ve společnosti. V tabulce níže jsou uvedeny počty vražd spáchaných na území České republiky za posledních deset let spolu s počty objasněných vražd a celkovou procentuální objasněností.⁵⁰

rok	2013	2014	2015	2016	2017
celkem zjištěno skutků	182	160	155	136	146
celkem objasněno skutků	165	135	135	127	138
objasněnost v %	90,7 %	84,4 %	87,1 %	93,4 %	94,5 %

rok	2018	2019	2020	2021	2022
celkem zjištěno skutků	116	143	130	105	150
celkem objasněno skutků	104	128	120	100	131
objasněnost v %	89,7 %	89,5 %	92,3 %	95,2 %	87,3 %

⁴⁹ Srov. MUSIL, J.; KONRÁD, Z.; SUCHÁNEK, J. *Op. cit.*, s. 419.

⁵⁰ Viz Statistické přehledy kriminality Policie České republiky. *Op. cit.* [cit. 20-03-2023, 14:40].

Kriminalistická charakteristika je jednou z komponent metodiky vyšetřování příslušného trestného činu a představuje „*popis typických kriminalisticky relevantních znaků, které podstatně ovlivňují tvorbu stop nebo samotný proces poznání trestného činu*“.⁵¹ Mezi tyto znaky řadíme především:

- typické způsoby páčání;
- typické osobnostní rysy pachatelů;
- typické osobnostní rysy obětí;
- typické motivy; či
- typické kriminální situace.⁵²

Typické způsoby páčání vražd je možné členit dle několika různých kritérií. Základním kritériem pro dělení způsobů páčání vražd je dělení na vraždy připravované a nepřipravované.⁵³ Oba ze způsobů vykazují určité charakteristické znaky, na jejichž základě můžeme způsob spáchaní vraždy orientačně určit. Nepřipravované vraždy bývají páčány beze zbraně, případně se zbraní, kterou měl pachatel zrovna k dispozici. Zbraň navíc pachatel často zanechává na místě činu. Pachatelé nemívají předem promyšlenou obhajobu, zajištěné alibi a spáchaný skutek se většinou nepokouší zakrýt či ho zakrývají ledabyly. Pachatelé se navíc leckdy k činu sami doznají nebo ho rovnou sami nahlásí. Někdy může též dojít k následnému spáchaní sebevraždy. Oběti pak mívají rozsáhlá mnohačetná poranění, která mohou nést až známky devastace těla oběti.⁵⁴ Připravované vraždy jsou naopak předem promyšlené, pachatel si opatřuje zbraně, mapuje potenciální místo činu, zjišťuje si podrobnosti o budoucí oběti, promýšlí způsoby zakrytí či si opatřuje falešné alibi.⁵⁵

Stran vražd zakrývaných inscenací nelze jednoznačně říct, že se jedná pouze o vraždy připravované či nikoliv. Domnívám se, že se v praxi můžeme setkat s oběma případy. Otázkou pak je, do jaké míry budou inscenace té či oné vraždy pro pachatele *úspěšné*. Osobně se přikláním k závěru, že se v případě nepřipravovaných vražd bude jednat o inscenace provedené nepečlivě. Nepřipravenost a psychické rozpoložení pachatele v momentu spáchaní vraždy budou jistě hrát velkou roli a bude tak velice snadné přehlédnout některé stopy zanechané na místě činu či inscenovaný příběh

⁵¹ KONRÁD, Z.; PORADA, V.; STRAUS, J.; SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2021, s. 163.

⁵² Viz MUSIL, J.; KONRÁD, Z.; SUCHÁNEK, J. *Op. cit.*, s. 414.

⁵³ Tamtéž, s. 419.

⁵⁴ Srov. PORADA, V. a kol. *Op. cit.*, s. 1011 a rovněž MUSIL, J.; KONRÁD, Z.; SUCHÁNEK, J. *Op. cit.*, s. 420.

⁵⁵ Srov. Tamtéž.

nedomyslet a vytvořit na místě činu negativní okolnosti. Naopak v případě vražd připravovaných se dle mého názoru dá o inscenaci hovořit jako o typicky využívaném způsobu následného zakrývání spáchaného skutku.

Dále můžeme vraždy dělit na vraždy páchané beze zbraně a páchané se zbraní.⁵⁶ Mezi vraždy páchané beze zbraně řadíme kupříkladu utopení, zardoušení, shoení z výše položeného místa či ubití. Vraždy páchané se zbraní pak můžeme dále dělit dle druhu použité zbraně. Zbraní může být jakýkoliv předmět, kterým je možné mechanicky způsobit zranění či smrt.⁵⁷ Zbraní tak může být téměř cokoliv, ať už se jedná o zbraně střelné, sečné, bodnořezné či o předměty, které má pachatel zrovna po ruce, jako je např. kámen nebo cihla.

Další způsob kategorizace vražd je dle mechanismu usmrcení. Rozlišujeme fyzikální, chemické a fyzikálně chemické, či jiné způsoby usmrcení. Fyzikální způsoby usmrcení dále členíme na mechanické (např. zastřelení, ubití, uškrcení), tepelné (za působení nízkých nebo vysokých teplot) a usmrcení elektrickým proudem či škodlivým zářením. Mezi chemické a fyzikálně chemické způsoby usmrcení pak řadíme usmrcení za pomoci různých látek (léků, jedů, kyselin), které mohou na lidský organismus působit vnitřně nebo zevně. Jiný způsob usmrcení pak typicky představuje vražda spáchaná omisivně, např. nepodávání potravy a tekutin dítěti nebo nesoběstačné osobě.⁵⁸

Vraždy, které jsou následně zakrývány inscenací, mohou být páchany jak se zbraní, tak beze zbraně. Také v případě mechanismu usmrcení se můžeme při inscenaci setkat se všemi výše vyjmenovanými způsoby. V každém případě závisí na zvoleném způsobu inscenace. Uvedené však bude mít vliv na následné vyšetřování, kdy je třeba zvolit užití vhodných metod identifikace, které k odhalení případné inscenace přispějí. V některých situacích však bude možné inscenaci odhalit až při provádění soudní pitvy, především v případě utopení, otravy a zardoušení.

Vraždy lze dále kategorizovat dle způsobu utajování. Utajovat vraždu lze způsoby typickými pouze pro vraždu, jako je přemísťování, ukrývání, rozčlenění, zničení, popřípadě ztěžování zjištění identity mrtvolky. Možné je také užití *univerzálních* způsobů ukrývání využitelných při utajování různých trestných činů, a to manipulace se stopami jako taková či opatřování falešných důkazů a alibi. Specifickým způsobem utajování je pak inscenace, která využívá všech výše vypočtených způsobů v návaznosti na to, jaká

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ Srov. MUSIL, J. a kol. *Op. cit.*, s. 214.

⁵⁸ PORADA, V. a kol. *Op. cit.*, s. 1012.

nepravdivá skutečnost je inscenována. V praxi se pak samozřejmě můžeme setkat i s vraždami neutajovanými.⁵⁹

Pro vyšetřování vražd, zejména v počátcích vyšetřování, jsou velmi hodnotné poznatky o osobnostních rysech pachatelů tohoto druhu trestné činnosti, proto jsou i tyto jednou z komponent kriminalistické charakteristiky v rámci metodiky vyšetřování. Díky nim je možné alespoň orientačně vytyčit okruh osob, které by mohly být pachatelem, což je pro určení správného směru vyšetřování velice významné. Poznatky o pachatelích čerpá kriminalistická věda z kriminologických výzkumů. Na jejich základě byly vytyčeny opakující se rysy pachatelů vražd, které jsou potvrzovány i statistickými daty páchané kriminality.⁶⁰

Osobnostní rysy oběti jsou další komponentou, která může přispět k objasnění vraždy. Nejen z viktimologických průzkumů, ale také ze statistických dat kriminality,⁶¹ vyplývá, že je v praxi velmi častý blízký vztah pachatele a oběti a vraždy náhodné oběti jsou páchany menšinově. Pro vyšetřování může být významné i podrobnější zkoumání těchto mezilidských vztahů, jelikož příčinou vraždy může být jednorázový či dlouhodobý konflikt (např. hádka, domácí násilí) mezi pachatelem a obětí. V praxi se však můžeme setkat i s nájemnými vraždami, kdy do původního vztahu mezi obětí a objednatelům vraždy vstupuje třetí osoba – nájemný vrah.⁶²

Z pohledu vražd zakrývaných inscenací lze říci, že se téměř vždy jedná o existenci určitého vztahu pachatele a oběti či alespoň o existenci jejich vzájemné či jednostranné znalosti. To pachateli při inscenaci napomáhá, neboť, jak již bylo zmíněno, nejen znalost místa činu, ale také znalost poměrů oběti je pro účely provedení inscenace velkou výhodou.

Objasnění motivu vraždy je z hlediska směřování vyšetřování významné, protože se jedná o faktor určující způsob spáchání vraždy.⁶³ z toho důvodu je i ten zařazován do kriminalistické charakteristiky. Motivů existuje nespočet, avšak kriminalistická charakteristika vymezuje ty, které se v praxi vyskytují nejčastěji. Mezi ně patří např. motiv ziskový, vyplývající z mezilidských vztahů, sexuální, plynoucí z rasové a národnostní nesnášenlivosti nebo spočívající v likvidaci konkurence.⁶⁴

⁵⁹ Srov. MUSIL, J. a kol. *Op. cit.*, s. 215.

⁶⁰ KONRÁD, Z.; PORADA, V.; STRAUS, J.; SUCHÁNEK, J. *Op. cit.*, s. 220.

⁶¹ Statistické přehledy kriminality Policie České republiky. *Op. cit.* [cit. 26-03-2023, 13:53].

⁶² Srov. MUSIL, J.; KONRÁD, Z.; SUCHÁNEK, J. *Op. cit.*, s. 423.

⁶³ Tamtéž, s. 424.

⁶⁴ Tamtéž.

V případě vražd zakrývaných inscenacemi nelze vyloučit žádný z motivů, avšak lze uvést, že se nejčastěji setkáme s motivy zjištěnými a plynoucími z mezilidských vztahů. Motiv má však pro inscenace i další význam, jelikož se jedná přímo o jeden ze způsobů inscenace. V praxi se můžeme setkat například s inscenací sexuálních motivů.

3. ZPŮSOBY INSCENACE TRESTNÉHO ČINU

Ačkoliv je tato práce zaměřena na vyšetřování inscenací nepravdivých skutečností za účelem zakrytí vražd, považuji z hlediska komplexnosti celé práce za důležité vymezit v obecné rovině rovněž jednotlivé obecné způsoby inscenací, se kterými se můžeme v praxi nejčastěji setkat. Samotná inscenace může mít různé podoby, přičemž závisí převážně na tom, čeho chce pachatel v dané situaci dosáhnout. Inscenace totiž nemusí vždy nutně znamenat situaci, kdy je spáchán trestný čin, který se pachatel snaží zakrýt tak, aby na první pohled nebylo zřejmé, že daný skutek vykazuje znaky toho kterého trestného činu. Může se ale týkat i situací jiných.

V odborné literatuře⁶⁵ se můžeme typicky setkat se základním dělením inscenací, kdy tyto dělíme na:

1. inscenace v situaci, kdy byl spáchán trestný čin a
2. inscenace v situaci, kdy ke spáchání trestného činu nedošlo.

V rámci těchto dvou skupin, jejichž *výběr* ve vztahu k již spáchanému trestnému činu nelze později pachatelem ovlivnit, rozlišujeme i konkrétnější situace, které jsou pachatelem/inscenující osobou již účelně voleny, a to zejména s ohledem na úmysl, který za celou inscenací stojí. Domnívám se, že tyto situace nelze vymezit taxativně. Avšak v následující části práce budou vymezeny situace, se kterými se v kriminalistické praxi můžeme setkat nejčastěji.

3.1 INSCENACE VE SMYSLU MANIPULACE SE STOPAMI ZA ÚČELEM ZAKRYTÍ TRESTNÉHO ČINU

Inscenace ve smyslu manipulace se stopami za účelem zakrytí trestného činu spočívá v jednání pachatele (případně spolupachatelů či účastníků), který vyvíjí snahu směrem k tomu, aby jím spáchaný skutek na první pohled nevykazoval znaky konkrétního trestného činu. Tento způsob inscenace vyžaduje vysokou koncentraci pachatele na místě činu, jelikož záleží na každém detailu, který by mohl následně vést k odhalení nejen samotné inscenace, ale rovněž k odhalení osoby pachatele. Uvedený způsob inscenace je v praxi předně spojován s pácháním trestného činu vraždy, který lze zaměnit s trestněprávně nerelevantní událostí. Tou může být, jak již bylo uvedeno výše, například sebevražda, nenásilná smrt, nešťastná náhoda, nutná obrana či dlouhodobé opuštění trvalého bydliště oběti.

⁶⁵ Srov. MUSIL, J. a kol. *Op. cit.*, s. 257 a rovněž PORADA, V. a kol. *Op. cit.*, s. 862.

S ohledem na skutečnost, že je tato práce následně podrobně zaměřena právě na tento způsob inscenace, tedy na vyšetřování inscenací nepravdivých skutečností za účelem zakrytí vražd, dovoluji si na tomto místě odkázat na kapitolu 4 a následující této práce.

3.2 INSCENACE TRESTNÉHO ČINU VE SNAZE ZAKRÝT JINÝ TRESTNÝ ČIN

V praxi se můžeme dále setkat s inscenací trestného činu za účelem zakrytí jiného trestného činu. Tento způsob inscenace je však možné provádět velmi omezeně, jelikož vyžaduje, aby oba z trestných činů byly typově podobné. V situaci, kdy pachatel inscenuje konkrétní trestný čin za účelem zakrytí spáchání jiného trestného činu, je pro odhalení takové inscenace důležitým hlediskem zjištění motivu pachatele. Nejčastěji se bude jednat o případ, kdy pachatel zamýšlí takovou inscenací získat nějaký prospěch, zpravidla prospěch majetkový. Zároveň se pak můžeme setkat se situací, kdy se takový pachatel stylizuje do role poškozeného.

Typickým příkladem výše popsané situace je inscenace loupeže. Ta může být například prováděna za účelem zakrytí trestného činu zpronevěry dle ustanovení § 206 TZ, kdy motivem pachatele inscenujícího loupež bývá zpravidla snaha o zmocnění se svěřených věcí či snaha o zakrytí manka.⁶⁶ Pachatel v takovém případě využívá toho, že zpronevěra má s trestným činem loupeže společný objekt, kterým je zájem na ochraně majetku (vlastnictví).⁶⁷ Ačkoliv skutková podstata loupeže dle ustanovení § 173 TZ v sobě z trestněprávního hlediska nezahrnuje skutkovou podstatu zpronevěry, jako je tomu u trestného činu krádeže dle ustanovení § 205 TZ, která taktéž bývá zakrývána inscenací loupeže, domnívám se, že z kriminalistického hlediska je za skutkovou podstatu loupeže možné *schovat* rovněž zpronevěru.

V uvedeném případě bude pachatel většinou rovněž oznamovatelem zinscenovaného trestného činu. Prvním impulsem k vytvoření verze o inscenaci pak může být skutečnost, že tento oznamovatel neoznačí za údajného pachatele žádnou konkrétní osobu nebo si popis údajného pachatele zcela vymyslí.⁶⁸ Podezření na inscenaci pak může vzbudit rovněž to, že se údajná oběť nechovala tak, jak je v konkrétní situaci obvyklé, například při počítání tržby nezamkne obchod, při převozu peněz zvolí delší či objektivně méně bezpečnou cestu apod. V případě inscenace loupeže pak rovněž dochází

⁶⁶ Srov. MUSIL, J.; KONRÁD, Z.; SUCHÁNEK, J. *Op. cit.*, s. 405.

⁶⁷ JELÍNEK, J. a kol. *Op. cit.*, s. 606 a 680.

⁶⁸ Srov. MUSIL, J.; KONRÁD, Z.; SUCHÁNEK, J. *Op. cit.*, s. 405.

k vytváření umělých stop, například způsobení si drobných zranění či rozbití předmětů na místě činu. Těm je rovněž nutné věnovat pozornost a podrobit je podrobnějšímu zkoumání.

S ohledem na skutečnost, že se pro účely provedení výše popsaného způsobu inscenace musí jednat o trestné činy typově velice podobné, nebude tento způsob užíván často, neboť takových trestných činů v trestním zákoníku příliš není.

3.3 INSCENACE TRESTNÉHO ČINU V SITUACI, KDY ŽÁDNÝ TRESTNÝ ČIN NEBYL SPÁCHÁN

V rámci tohoto způsobu inscenace se již na rozdíl od předchozích dvou způsobů dostáváme do situace, kdy ke spáchání trestného činu primárně vůbec nedochází. Jedná se o případy, kdy si oznamovatel údajně spáchaného trestného činu předmětný skutek v celém jeho rozsahu vymyslí, a následně uměle vytváří stopy, které mají vést k domnění, že ke spáchání trestného činu došlo.⁶⁹ Oproti situaci uvedené v kapitole 3.2 této práce však typicky ze strany oznamovatele dochází k úmyslnému označení konkrétní osoby údajného pachatele oznamovaného trestného činu.

K tomuto způsobu inscenace nejčastěji dochází v případě trestních oznámení ze strany domnělých obětí⁷⁰ trestných činů proti důstojnosti v sexuální oblasti, a to zejména trestného činu znásilnění, sexuálního nátlaku a pohlavního zneužití.⁷¹ Motivací k podání nepravdivého trestního oznámení bývají zejména msta, strach před odhalením nevěry partnerem či jiných intimních styků rodiči, případně u dětí někdy až chorobná sexuální fantazie.⁷² Hlavním problémem odhalování takových inscenací je skutečnost, že při páchaní výše vypočtených trestných činů vznikají zejména biologické stopy, které mívají velmi omezenou trvanlivost a některé mohou navíc být poměrně snadno odstranitelné. Právě k odstraňování stop z těla a oblečení oběti v reakci na právě prožitou traumatizující situaci většinou dochází, a proto ani zjištění neexistence takových stop nemusí vždy a *priori* předesílat inscenaci. Odhalení inscenace příliš nenapomáhá ani to, že ke vzniku biologických stop, které mají delší trvanlivost a jsou za pomoci různých technologií v určitých případech zjistitelné i po jejich odstranění, typicky stopy krve, nemusí docházet vždy. Odhalení rovněž nenapomáhá, že další potenciální stopy jako drobná

⁶⁹ Srov. MUSIL, J. a kol. *Op. cit.*, s. 257.

⁷⁰ O *domnělé oběti* hovořím v tomto případě pouze z toho důvodu, že je text vztažen na situaci, kdy se o trestný čin skutečně nejedná. Zastávám však názor, že v případě, kdy probíhá vyšetřování trestného činu proti důstojnosti v sexuální oblasti, je nutné vyvarovat se sekundární viktimizaci oběti.

⁷¹ Ustanovení § 185–187 TZ.

⁷² Viz MUSIL, J.; KONRÁD, Z.; SUCHÁNEK, J. *Op. cit.*, s. 428.

zranění či potrhání oblečení je možné poměrně snadno uměle vytvořit. Nejen z těchto důvodů je důležité při ohledání místa činu a prohlídce těla věnovat zvláštní pozornost tzv. negativním okolnostem.^{73, 74}

Stěžejním důkazním prostředkem při odhalování výše popsané inscenace však bude nejčastěji výslech domnělé oběti. Při tom se v případě důvodného podezření na inscenaci trestného činu doporučuje zaměřit převážně na:

- objasňování detailů místa a průběhu trestného činu, které nasvědčují tomu, že k trestnému činu nedošlo;
- provést prověrku výpovědi na místě;
- v případě výslechu nezletilých osob provádět výslech bez přítomnosti osob, u kterých je podezření, že nezletilého ke lživé výpovědi navedly; a
- při výslechu zejména dospělých osob apelovat na jejich čest a morálku v návaznosti na závažnost trestného činu a rovněž na trestní odpovědnost za trestné činy křivého obvinění či křivé výpovědi, která může v této situaci vzniknout.⁷⁵

Skutečnost, že inscenací a nepravdivým trestním oznámením vše nekončí, ale může vyústit ve spáchání trestného činu křivého obvinění ve smyslu ustanovení § 345 TZ, trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku ve smyslu ustanovení § 346 TZ či v jejich jednočinný souběh⁷⁶, si oznamovatelé často z počátku neuvědomují a důsledky svého jednání nedomýšlí. Tím pak zbytečně zatěžují orgány činné v trestním řízení a v neposlední řadě narušují život a destabilizují společenské postavení nevinných osob, které mnohdy nesou důsledky křivého obvinění ještě dlouhou dobu poté. Tyto inscenace navíc ztěžují postavení skutečných obětí trestných činů proti důstojnosti v sexuální oblasti a prohlubují nedůvěru orgánů činných v trestním řízení k trestním oznámením těchto obětí.

Skutkově shodný případ vyšetřovalo 3. oddělení odboru obecné kriminality SKPV Krajského ředitelství policie hlavního města Prahy, kdy si domnělá oběť kompletně vymyslela znásilnění neznámým mužem, ke kterému navíc nechala vytvořit identikit neexistujícího muže. Verze o znásilnění však byla vyvrácena nejen díky protichůdným výpovědím domnělé oběti, ale rovněž díky ostatním svědeckým výpovědím. Tímto smyšleným příběhem zbytečně zaměstnala policisty na tři měsíce, a to jen z toho důvodu,

⁷³ MUSIL, J.; KONRÁD, Z.; SUCHÁNEK, J. *Op. cit.*, s. 431.

⁷⁴ K problematice týkající se negativních okolností blíže v podkapitole 4.1.2 této práce.

⁷⁵ MUSIL, J.; KONRÁD, Z.; SUCHÁNEK, J. *Op. cit.*, s. 433.

⁷⁶ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 12. 2014, sp. zn. 7 Tdo 1494/2014.

protože, dle jejích slov, nechtěla přiznat, že jako nezletilá pila alkohol a měla během předmětného večera pohlavní styk se dvěma různými muži.⁷⁷

3.4 INSCENACE VE SMYSLU ZÁMĚNY OSOBY PACHATELE

Specifickým způsobem inscenace je ta, která se týká pouze samotné osoby pachatele. Nedochozí tedy k inscenaci žádného skutku, ať už trestněprávně relevantního či nikoliv. V případě inscenace osoby pachatele se můžeme setkat zpravidla se dvěma situacemi. Liší se od sebe převážně projevem vůle osoby, jež je za osobu pachatele zaměňována.

První situace se vztahuje k dobrovolnému převzetí odpovědnosti za spáchání trestného činu za skutečného pachatele toho kterého skutku. K uvedenému dochází nejčastěji ze strany blízkých osob. Děje se tak buď přímo z iniciativy osoby přebírající odpovědnost, zpravidla v rámci vztahu rodič a dítě či mezi partnery, nebo v důsledku naléhání osoby pachatele na jeho blízké osoby, aby odpovědnost za spáchaný skutek *vzaly na sebe*.⁷⁸ Tento způsob inscenace sleduje jediný cíl – *uchránit* osobu skutečného pachatele od povinnosti nést nepříznivé důsledky svého protiprávního jednání. To se může týkat osob dosud trestně bezúhonných, ale zejména osob již v minulosti trestaných. Těm může v případě páchaní další trestné činnosti hrozit zohlednění přitěžující okolnosti podle ustanovení § 42 písm. p) TZ, mimořádné zvýšení trestu odnětí svobody za podmínek ustanovení § 59 TZ, uložení trestu podle ustanovení § 48 odst. 7 TZ v důsledku neosvědčení se pachatele ve zkušební době nebo výkon trestu podle ustanovení § 83 odst. 1, § 86 odst. 1 nebo § 91 odst. 1 TZ v důsledku neosvědčení se pachatele ve zkušební době.

V druhém případě se pak jedná o inscenaci ve vztahu k osobě pachatele spočívající v křivém obvinění, které může mít pro danou osobu mnohem závažnější důsledky. Primárním problémem této inscenace je skutečnost, že na rozdíl od předchozí situace probíhá nedobrovolně. Ke křivému obvinění dochází nejčastěji ze strany (skutečného) hlavního pachatele, případně účastníků.⁷⁹ Ten manipuluje se stopami, které jsou následně způsobilé založit verzi o tom, že trestný čin spáchala určitá, v tomto případě nesprávná, osoba. Tato osoba, na kterou byla taková situace *ušita*, zpravidla ani neví, jak a proč

⁷⁷ HRABÁLEK, J. *Promiskuitní večer Kamily H.* In: Kriminologický sborník. Roč. 66, č. 1, 2022, s. 10–17.

⁷⁸ Srov. MUSIL, J. a kol. *Op. cit.*, s. 257.

⁷⁹ Ve velice výjimečných případech může k uvedenému docházet i ze strany orgánů činných v trestním řízení či například soudních znalců.

k uvedenému došlo. Pokud navíc nedisponuje prokazatelnými alibi, nemá často šanci se v takové situaci účinně bránit, přinejmenším v počátcích trestního řízení.

Výše zmíněná problematika může v krajním případě vyústit až v justiční omyly. Ty představují zásah do základních lidských práv a svobod zaručených LZPS a vybranými mezinárodními smlouvami, ničí životy nespravedlivě odsouzeným a rovněž vzbuzují nedůvěru společnosti k soudní moci a dalším orgánům. Právě (a nejen) z tohoto důvodu je při vyšetřování skutku, při kterém se ve vztahu k osobě podezřelého objeví jakékoliv pochybnosti, mimořádně důležité uvážit vyšetřovací verzi o inscenaci ve smyslu záměny osoby pachatele.⁸⁰

Stejně jako se způsobem inscenace uvedeným v kapitole 3.3, tak i s oběma případy inscenací ve smyslu záměny osoby pachatele, souvisí páchaní trestných činů křivého obvinění a křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku.

V případě první zmíněné situace inscenace ve smyslu záměny osoby pachatele, by mohlo za splnění podmínky *prospěchu* připadat v úvahu rovněž naplnění druhé ze základních skutkových podstat trestného činu maření spravedlnosti uvedené v ustanovení § 347a odst. 2 TZ. Domnívám se, že by na tomto místě mohlo navíc dojít též k naplnění kvalifikované skutkové podstaty trestného činu maření spravedlnosti dle ustanovení § 347a odst. 3 písm. a) TZ. Předmětná kvalifikovaná skutková podstata hovoří o „*úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch*“. Nemusí se však jednat pouze o prospěch majetkový, přičemž k získání prospěchu nemusí vůbec dojít a k naplnění této skutkové podstaty postačí samotné uskutečnění s takovým úmyslem.⁸¹ V případě inscenace ve smyslu záměny osoby pachatele v situaci, kdy je dobrovolně přebírána odpovědnost za spáchaný skutek, dochází dle mého názoru k naplnění této kvalifikované skutkové podstaty právě tím, že je skutečný pachatel motivován vyhnutím se trestnímu řízení a případnému odsouzení. To pak představuje onen nemajetkový prospěch. Vzhledem k charakteru trestného činu maření spravedlnosti, který je trestným činem předčasně dokonáným, dojde k naplnění této skutkové podstaty i v případě, že bude nakonec skutečný pachatel obviněn, resp. obžalován a následně odsouzen. Za určitých podmínek by pak mohlo rovněž dojít k naplnění kvalifikovaných skutkových podstat trestných činů křivého obvinění a křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku uvedených v ustanoveních § 345 odst. 3 písm. a) a § 346 odst. 3 písm. a) TZ.

⁸⁰ K problematice vytyčení vyšetřovací verze o inscenaci blíže v podkapitole 4.1.3 této práce.

⁸¹ PROVAZNÍK, J. § 345 [Křivé obvinění]. In: ŠČERBA, F. a kol. *Op. cit.*, s. 2804–2805.

4. VYŠETŘOVÁNÍ VRAŽD ZAKRÝVANÝCH INSCENACÍ NEPRAVDIVÝCH SKUTEČNOSTÍ

4.1 VYBRANÉ ÚKONY VYŠETŘOVÁNÍ VRAŽD ZAKRÝVANÝCH INSCENACÍ NEPRAVDIVÝCH SKUTEČNOSTÍ

V kriminalistické praxi panuje zásada, že každá sebevražda, potažmo podezřelé úmrtí, má být od počátku vyšetřováno jako vražda.⁸² Ostatně i metodika vyšetřování vražd je konstruována tak, aby byla využitelná rovněž při vyšetřování těchto skutečností. Standardně je tedy při vyšetřování postupováno podle obecné metodiky vyšetřování vražd, která je dle potřeby přizpůsobena konkrétní inscenované skutečnosti, například s ohledem na typické stopy či využití konkrétních odvětví kriminalisticko-technických expertiz.

V následujících podkapitolách jsou blíže rozebrány počáteční úkony vyšetřování, které z hlediska vyšetřování vražd zakrývaných inscenacemi považují za klíčové. Nepostradatelnou roli mají při vyšetřování nepochybně všechny komponenty metodiky vyšetřování, nicméně pokud nebudou pečlivě provedeny níže popsané úkony, mohou být všechny další i přes veškerou snahu vyšetřovatelů zbytečné.

4.1.1 OHLEDÁNÍ MÍSTA ČINU A DALŠÍCH RELEVANTNÍCH MÍST

Ohledání je obecně upraveno v ustanovení § 113 TŘ, a to poměrně stroze. Zákon v prvním odstavci uvedeného ustanovení vymezuje pouze podmínky, kdy se ohledání koná – v případě, kdy mají být přímým pozorováním objasněny skutečnosti důležité pro trestní řízení. Mimoto stanoví, že se k ohledání zpravidla přibírá znalec. To je však v praxi spíše výjimkou. Znalec je pravidelně přibírán předně v případech vysoce závažných jako jsou vraždy, pro účely ohledání mrtvol, či v případech vyšetřování rozsáhlých požárů, výbuchů nebo vážných dopravních nehod.⁸³ *Znaleckou práci* na místě činu ve většině případů zastupují kriminalističtí technici, kteří jsou součástí stálé výjezdové skupiny. Ti pak mají za úkol pečlivě zajistit veškeré stopy, které jsou následně předány Kriminalistickému ústavu či jednotlivým OKTE ke znaleckému zkoumání. Ve druhém odstavci jmenovaného ustanovení jsou pak uvedeny podmínky, dle kterých má být provedené ohledání zdokumentováno. Dle zákona musí protokol o ohledání poskytovat „úplný a věrný obraz předmětu ohledání“.⁸⁴ Ohledání zároveň představuje jednu z forem

⁸² BÁRTA, B.; POLÁČEK, J.; POUPĚ, J. Metodika vyšetřování vražd, sebevražd a podezřelých úmrtí: Kriminalistické praktikum. Praha: Univerzita Karlova, 1968, s. 8.

⁸³ ŠÁMAL, P. § 113 [Účel ohledání a protokol o něm]. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1630.

⁸⁴ Ustanovení § 113 odst. 2 TŘ.

uplatnění zásady bezprostřednosti v trestním řízení.⁸⁵ Tento úkon má pak zpravidla povahu neodkladného a neopakovatelného úkonu ve smyslu ustanovení § 160 odst. 4 TŘ.

Ohledání místa činu představuje v trestním řízení klíčový úkon, neboť umožňuje orgánům činným v trestním řízení vlastními smysly pozorovat a zkoumat okolnosti, za kterých byl trestný čin spáchán.⁸⁶ Ohledání místa činu má rovněž významný důkazní charakter, jelikož orgánům činným v trestním řízení poskytuje velké množství pramenů důkazů. Ačkoliv se jedná o důkazy nepřímé, neznamená to, že by jim měla být přikládána nižší váha než důkazům přímým, neboť „i určitý počet *sice nepřímých, leč závažných a navzájem provázaných (neodporujících si) důkazů, může být ku zjištění skutkového stavu v mezích § 2 odst. 5 tr. řádu postačující*“.⁸⁷

Vyšetřování každého podezřelého úmrtí, ať už v budoucnu je či není prokázán jeho trestněprávně relevantní význam, provází ohledání místa činu, případně místa nálezu mrtvol, pokud se tato dvě místa liší. Prvotní ohledání místa činu je pro vyšetřování vražd zakrývaných inscenací mimořádně významné a jsou při něm dle mého názoru nejpodstatnější dvě zásady⁸⁸ – 1) obezřetnost všech osob pohybujících se na místě činu a 2) precizní ohledání a jeho následné podrobné zaprotokolování. Jejich nedodržení může mít pro budoucí odhalení inscenace fatální důsledky.

Ad 1) Klíčovým krokem je zajištění místa činu. To musí být provedeno prvními osobami z řad policejních příslušníků, kteří na místo činu dorazí. Nejčastěji se v praxi bude jednat o výjezd místní policie. V případě, že by místo činu zajištěno nebylo, mohlo by dojít ke znehodnocení stop na místě činu ještě před jejich zajištěním a zaprotokolováním. Mimoto by mohlo dojít též k vytvoření stop nových, které by směr vyšetřování zavedly jinam, než je třeba. Zajišťování místa činu je prováděno předně za účelem zabránění vstupu osob z řad veřejnosti, neboť se předpokládá, že příslušníci policie jsou za účelem pohybu na místě činu proškoleni. To však bohužel není pravidlem a v praxi se stává, že ke znehodnocení stop dochází i ze strany příslušníků policie. V takovém případě je pak všemožná snaha dalších příslušníků policie, zpravidla výjezdových skupin SKPV, marná. Ačkoliv je někdy podceňována důležitost výjezdu místní policie, výše uvedené svědčí o opaku. Proto je nezbytně nutné, aby i policisté místních oddělení byli znalí postupů na místě činu při vyšetřování trestných činů.

⁸⁵ MUSIL, J. a kol. *Op. cit.*, s. 148.

⁸⁶ Srov. ŠÁMAL, P. a kol. *Op. cit.*, s. 1630.

⁸⁷ Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 10. 2013, sp. zn. III. ÚS 2399/13.

⁸⁸ Mimo standardně uváděné obecné a specifické zásady ohledání viz např. NĚMEC, M. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha: EUROUNION, 2004, s. 109–110.

Nastíněná obezřetnost pak platí samozřejmě i pro výjezdové skupiny SKPV při provádění samotného ohledání, neboť i po zajištění místa činu může neopatrným počínáním dojít ke znehodnocení stop a následné ztrátě důkazů.

Ad 2) Podrobné precizní ohledání místa činu je prvním a nejdůležitějším krokem k odhalení inscenace. Ačkoliv je v praxi za určitých okolností možné provést ohledání opakované nebo doplňující,⁸⁹ domnívám se, že pro účely odhalení inscenace je takový postup vyloučen. V praxi se tak může stát, že bude v rámci vyšetřování po zjištění více informací třeba prokázat určitou skutečnost, k níž se teoreticky mohly vztahovat určité stopy na místě činu, které nebyly zajištěny. Tyto se však v protokolu o ohledání místa činu nenachází a není možné dodatečně zjistit, zda je tomu proto, že se na místě činu skutečně nenacházely, nebo pouze nebyly zajištěny a zaprotokolovány. V budoucnu se však může jednat o důležité stopy, které by byly s to dokázat, že byla spáchána vražda, avšak díky jejich absenci může naopak být daná událost uzavřena jako trestněprávně nerelevantní. V uvedeném případě tak více než kdy jindy platí zásada, že cokoliv a všechno by mělo být považováno za stopu až do té doby, než bude prokázán opak.⁹⁰

Již v průběhu ohledání místa činu by mělo na základě získaných informací a stop docházet k jejich prvotnímu myšlenkovému vyhodnocování a následnému formování předběžných závěrů. To může napomoci dalšímu ohledávání a vyhledávání stop, které by se na místě činu mohly rovněž nacházet. Pokud by k předběžnému vyhodnocování nedocházelo, mohlo by se stát, že bude ohledání předčasně ukončeno a některé stopy nenávratně ztraceny. V závěru ohledání by pak mělo dojít k operativnímu vyhodnocení nálezů na místě činu a k vysvětlení vztahů mezi zajištěnými stopami, výpověďmi svědků a dalšími poznatky.⁹¹

4.1.2 IDENTIFIKACE NEGATIVNÍCH OKOLNOSTÍ

K ohledání místa činu se úzce váže pojem negativních okolností, jejichž (ne)identifikace bývá pro vyšetřování inscenací významná a může jeho budoucí průběh silně ovlivnit. Negativními okolnostmi rozumíme určité skutečnosti, které spočívají ve změnách na místě činu, které jsou v logickém rozporu s pravděpodobným průběhem události, jež je vyšetřována.⁹² Jinými slovy můžeme říci, že se jedná o situaci, kdy se na

⁸⁹ KONRÁD, Z.; PORADA, V.; STRAUS, J.; SUCHÁNEK, J. *Op. cit.*, s. 49.

⁹⁰ GEBERTH, V. J. *Practical homicide investigation. Tactics, procedures, and forensic techniques*. 4th edition. Boca Raton: CRC Press, 2006, s. 175.

⁹¹ PROTIVINSKÝ, M. *Stále připomínat význam práce na místě činu*. In: Kriminologický sborník. Roč. 50, č. 2, 2006, s. 41–42.

⁹² Srov. NĚMEC, M. *Op. cit.*, s. 108–109.

místě činu nachází či naopak nenachází stopy, které by se za standardních okolností v důsledku spáchaného skutku na místě činu nacházet neměly či takové naopak chybí.

Příčiny, na základě kterých vznikají negativní okolnosti, můžeme dle mého názoru rozdělit do dvou základních skupin podle toho, zda vznikly:

- přirozenými změnami na místě činu nebo
- nepřirozenými změnami na místě činu.⁹³

Přirozené změny jsou takové, které vznikají bez přičinění pachatele či jiných osob, zpravidla v důsledku působení vnějších nezávislých vlivů, nejčastěji plynutím času, teplotním vlivem či jejich kombinací. Příkladem této situace může být vypaření vody z vany v případě utopení.

Nepřirozené změny jsou naopak takové, které vznikají aktivní činností pachatele po spáchání trestného činu. Ten obvykle s cílem vyhnout se trestnímu stíhání manipuluje se stopami na místě činu, kdy takové zahlazuje, pozměňuje či vytváří zcela nové. K takovému jednání dochází právě v případě, kdy se pachatel snaží událost zinscenovat a zakrýt tím tak spáchanou vraždu. Pachatel však v takové situaci jedná pod tíhou stresu a může chybovat v tom směru, že nemusí manipulaci se stopami domyslet do posledního detailu. V důsledku toho pak vznikají nelogické situace, jak byly popsány výše, které často vedou k odhalení inscenace a následnému dopadení pachatele.⁹⁴ Jako příklad je možné uvést výskyt krevních stop oběti na jiném místě, než bylo konkrétní místo nálezu mrtvoly, např. u nešťastné náhody místo pod schody. To obvykle svědčí o přemístování mrtvoly po spáchání vraždy.

Někteří autoři⁹⁵ zvláště vydělují třetí skupinu možného vzniku negativních okolností, a to negativní okolnosti vzniklé neodborným jednáním příslušníků policejního orgánu. Domnívám se, že by tato skupina neměla být vyčleňována mimo předchozí dělení a měla by být podřazena pod změny nepřirozené. Přílehavějším se mi jeví tuto skupinu následně dělit na změny nepřirozené vytvořené pachatelem či jinými osobami a změny nepřirozené vytvořené neodborným jednáním příslušníků policejního orgánu.

V případě vyšetřování inscenací, ať už sebevražd, nešťastných náhod či dalších, se obvykle setkáváme s několika typickými situacemi, které se zpravidla opakují. Ačkoliv je lidská mysl vynalézavá, domnívám se, že okruh *událostí*, které je možné pro účely

⁹³ CHMELÍK, J. a kol. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 29.

⁹⁴ Srov. DOUGLAS, J. E.; MUNN, C. *Violent crime scene analysis: Modus operandi, signature, and staging*. [online] FBI Law Enforcement Bulletin, Volume 61, Issue 2, 1992, s. 7. [cit. 27-03-2022, 21:22] Dostupné z <<https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/134597NCJRS.pdf>>

⁹⁵ CHMELÍK, J.; BERVIDOVÁ, M. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Praha: VŠFS, 2021, s. 37.

zakrývání vražd inscenovat, je omezený. To se může pozitivně projevit v tom, že je kriminalistika schopna taková jednání zanalyzovat, a tyto poznatky následně reflektovat při tvorbě metodik vyšetřování trestných činů, v tomto případě vražd. Důsledkem výše uvedeného je pak schopnost vyšetřovatele na místě činu typické negativní okolnosti cíleně *vyhledávat a* případnou inscenaci včas odhalit.

Příkladem lze uvést, že v případě inscenace pádu bude typickou negativní okolností poloha mrtvoly, do které by v žádném případě nemohla za normálních okolností dopadnout. V případě inscenace nešťastné náhody způsobené požárem bude negativní okolností představovat absence zdroje příčiny požáru. Dále je možné uvést absenci ožehnuté kůže či povýstřelových zplodin na rukou oběti v případě nešťastné náhody v důsledku manipulace se střelnou zbraní. V případě sebevraždy oběšením je pak typickou negativní okolností chybějící stolička či jiný předmět, ze kterého by mohla daná osoba seskočit.

Samotnou kapitolou jsou pak negativní okolnosti zjištěné lékařem prohlížejícím tělo oběti na místě činu, potažmo soudním lékařem při provádění pitvy. Zde je možné jako příklad uvést úhel a umístění strangulační rýhy v případě inscenace oběšení, porušení hrtanových chrupavek či jazyky v případě zakrývání vraždy zardoušením či porušení *rigoru mortis*, které svědčí o manipulaci s tělem oběti po započetí procesu tuhnutí⁹⁶.

Důležitým aspektem identifikace negativních okolností je jejich následné vyhodnocování vyšetřovatelem právě v návaznosti na výše uvedené dělení. Tehdy je nutné, aby byly negativní okolnosti dle způsobu vzniku důsledně odlišeny, a pozornost tak byla věnována pouze těm, které svědčí o úmyslné manipulaci se stopami pachatelem.

Němec⁹⁷ pak k problematice uvádí, že jsou negativní okolnosti „*významným faktorem nejen ohledání, ale v rámci kriminalistické činnosti vůbec, neboť jsou cenným prostředkem při odhalení inscenací trestných činů*“. S uvedeným tvrzením autora se ztotožňuji. Nadto je žádoucí, aby jakákoliv negativní okolnost nebyla orgánem činným v trestním řízení podceňována, zejména z důvodu možného provedení inscenace. Rovněž je nutné dbát na to, aby nebyly při provádění ohledání místa činu vytvářeny případné další negativní okolnosti neopatrným a neodborným jednáním příslušníků policejního orgánu či dalších osob, které se ohledání účastní.

⁹⁶ Srov. KVAPILOVÁ, H.; DOGOŠI, M. *Soudní lékařství pro právníky a policisty*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 77.

⁹⁷ NĚMEC, M. *Op. cit.*, s. 109.

4.1.3 VYTYČENÍ VYŠETŘOVACÍ VERZE O INSCENACI

Vyšetřovací verze představuje logickou konstrukci, metodu poznání a dokazování pravdy o trestném činu,⁹⁸ která zpravidla provází vyšetřování většiny spáchaných skutků. Pouze ve výjimečných případech, kdy je možné dostatečně zjistit věrohodné informace, na jejichž základě lze následně rozhodovat o hmotněprávních a procesních otázkách podstatných pro trestní řízení, k vytyčení vyšetřovacích verzí nedochází. Tehdy policejní orgán pouze zajišťuje známé a procesní formou získané důkazy.⁹⁹

Ačkoliv již samotné označení „vyšetřovací“ implikuje, že bude tvorba a následná prověrka vyšetřovacích verzí prováděna ve druhé fázi přípravného řízení, a tento názor zastává i odborná veřejnost, např. Němec,¹⁰⁰ domnívám se, že k vytyčení prvotních vyšetřovacích verzí může docházet již ve fázi prověřování. Vytyčení vyšetřovací verze o inscenaci již ve fázi prověřování může mít pro trestní řízení zásadní význam. V případě, že by vyšetřovatel k takové úvaze již na místě činu nedospěl, mohlo by dojít k tomu, že by případ následně vůbec nebyl vyhodnocen jako trestněprávně relevantní událost a došlo by tak k jeho odložení bez dalšího. Právě k tomu původně došlo např. v případě některých skutků manželů Stodolových, jak bylo zmíněno výše.

Prvotním impulsem pro vytyčení vyšetřovací verze o inscenaci bude mimo samotné ohledání místa činu a identifikace negativních okolností prohlídka mrtvoly lékařem. V této situaci hraje důležitou roli blízká kooperace mezi vyšetřovatelem a lékařem provádějícím prohlídku mrtvoly. V případě, že lékař pojme podezření, že mohla být smrt způsobena přičiněním jiné osoby, dle dikce zákona trestným činem,¹⁰¹ tuto skutečnost již na místě činu sdělí vyšetřovateli, který rozhodne o nařízení soudní pitvy. Vyšetřovatel většinou od této chvíle pracuje s verzí, že příčinou smrti nemusela být trestněprávně nerelevantní událost jako je například sebevražda či nešťastná náhoda, jak se na první pohled zdá a jak bude obvykle tvrzeno oznamovatelem události, pokud takový je.

Prohlídka těla na místě činu však nemusí vždy jednoznačně ukázat, že se jednalo o smrt způsobenou trestným činem. K takovým zjištěním může lékař dojít až při provádění zdravotní pitvy. Tehdy je vyšetřovatel na počátku vyšetřování odkázán sám na sebe, kdy obvykle hrají roli jeho zkušenosti z praxe. Při vytyčování vyšetřovací verze o inscenaci však není možné spoléhat se pouze na negativní okolnosti, jak jsou popsány výše. Ačkoliv tomu tak pravděpodobně nebude často, může se stát, že na místě činu

⁹⁸ MUSIL, J. a kol. *Op. cit.*, s. 135.

⁹⁹ Srov. Tamtéž, s. 136.

¹⁰⁰ Viz NĚMEC, M. *Op. cit.*, s. 32.

¹⁰¹ Ustanovení § 88 odst. 1 písm. c) ZZS.

nebudou zjištěny žádné negativní okolnosti. V takovém případě je nutné zhodnotit vyšetřovanou situaci komplexně. Vztít do úvahy další hlediska, která by existenci inscenace implikovala, a neomezovat se pouze na hlediska čistě kriminalistická.

Vytyčování vyšetřovací verze může napomoci například pozorování chování oznamovatele *události*, rodinných příslušníků, přátel a dalších známých osob. Nezřídka je přímo oznamovatel pachatelem, který se navíc snaží být při vyšetřování nápomocný, někdy navíc nachází stopy svědčící o zastírající události, např. dopis na rozloučenou. Obvyklý je též blízký, ať už příbuzenský či partnerský, vztah mezi pachatelem a obětí.¹⁰² Analýza mezilidských vztahů, popřípadě sociálního statusu jak oběti, tak blízkých osob, je též nasnadě. Signifikantní může být kupříkladu uvažovaný rozvod manželství, nevěra či domácí násilí. Jedním z možných ukazatelů může být i majetková situace oběti a podezřelých. V případě majetnosti oběti je nutné vzít v potaz zjištěný motiv pachatele, který se mohl chtít zkrátka jen obohatit, ale taktéž by mohl být zákonným či testamentárním dědicem oběti a chtít přechod pozůstalosti urychlit.

Skutečností potenciálně svědčících o inscenaci může být spousta. V každém případě však musí být pamatováno na nezbytnost důkladného ohledání místa činu, které je pomyslným základem pyramidy, jejímž vrcholem je objasnění věci bez výrazných pochybností.¹⁰³

4.2 VYUŽITÍ ZNALECKÉHO A KRIMINALISTICKO-TECHNICKÉHO ZKOUMÁNÍ

S ohledem na náročnost vyšetřování vražd zakrývaných inscenací či obecně podezřelých úmrtí, je v těchto případech obzvlášť významná spolupráce mezi orgány činnými v trestním řízení a znalci z jednotlivých oborů znaleckého (expertizního) a kriminalisticko-technického zkoumání. Přibrání znalce v trestním řízení probíhá v režimu ustanovení § 105 a násl. TŘ, přičemž znalecký posudek pak v trestním řízení představuje samostatný důkazní prostředek ve smyslu ustanovení § 89 odst. 2 TŘ. Mimo znalecké posudky mohou být pro účely trestního řízení vypracována rovněž odborná vyjádření. Znalecký posudek může být vypracován buď jednotlivcem, v některých případech obligatorně dvěma osobami, nebo znaleckým ústavem. Co se týče znaleckého ústavního zkoumání v oboru kriminalistiky, je tato činnost v České republice zajišťována Kriminalistickým ústavem v Praze, v případě vybraných odvětví pak

¹⁰² RAMSLAND, K. *The Psychology of Death Investigations. Behavioral Analysis for Psychological Autopsy and Criminal Profiling*. Boca Raton: CRC Press, 2017, s. 83.

¹⁰³ KLIMUS, F.; KREJČÍ, Z. *Zamyšlení nad posuzováním násilné smrti*. In: Kriminalistický sborník. Roč. 57, č. 4, 2013, s. 50.

rovněž jednotlivými OKTE, které jsou zřízeny při krajských ředitelstvích Policie České republiky.

V následujících podkapitolách práce budou přiblíženy obory (odvětví) znaleckého zkoumání, jejichž poznatky pro vyšetřování vražd zakrývaných inscenacemi považují za nejdůležitější. To však neznamená, že by ostatní odvětví znaleckého zkoumání, zejména z oboru kriminalistiky, byla postradatelná. Při vyšetřování vražd zakrývaných inscenacemi pak bude rovněž hojně využívána například kriminalistická chemie v případě zkoumání povýstřelových zplodin, forenzní biomechanika v případě zkoumání průběhu pádu, kriminalistická biologie pro účely rozboru rozsivek, či využití policejních psů pro potřeby zjištění akcelerantů hoření v rámci kriminalistické odorologie a obecné využití daktyloskopie.

4.2.1 SOUDNÍ LÉKAŘSTVÍ – VYUŽITÍ POZNATKŮ, PROVÁDĚNÍ PITEV A PROBLÉMY S TÍM SPOJENÉ

Soudní lékařství představuje pro trestněprávní a kriminalistickou praxi nepostradatelný obor znaleckého zkoumání. Při vyšetřování násilných trestných činů bývají závěry znaleckého posudku z oboru soudního lékařství stěžejním důkazem, který může vést až k usvědčení pachatele. Trestní řád pouze výjimečně stanoví povinnost přibrat k posouzení určité skutečnosti znalce. Jednou ze situací, kdy je znalec obligatorně přibrán, je prohlídka a pitva mrtvol. Tehdy musí být přibráni znalci dva. Jako znalec nesmí být pro účely prohlídky a pitvy mrtvol přibrán lékař, který osobu vyšetřoval pro nemoc, která bezprostředně předcházela smrti.¹⁰⁴

Hlavním úkolem soudního lékaře v trestním řízení je zjistit a objasnit vznik zranění, posoudit jejich charakter, a to včetně jeho smrtelného následku.¹⁰⁵ Významným poznatkem soudního lékaře pro účely vyšetřování potenciální inscenace bude nejprve vyslovení, zda se jedná o smrt přirozenou, tj. z chorobných příčin, nebo smrt násilnou. V případě vyšetřování vraždy zakrývané inscenací nenásilné smrti, ať už v důsledku stáří či nemoci, ale i v podobě náhlé smrti zdravého člověka, bude závěr o vyloučení násilné smrti znamenat vyvrácení vyšetřovací verze o spáchání vraždy. V ostatních případech však tento závěr nemusí nic znamenat, neboť například sebevražda či nehoda je z lékařského hlediska považována za smrt násilnou. Tehdy pak bude důležité určit na základě charakteru a způsobu vzniku zranění, zda byla způsobena osobou, jež je utrpěla, nebo jinou osobou.

¹⁰⁴ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Leges, 2021, s. 469–470.

¹⁰⁵ Srov. HIRT, M.; VAVERA, F. *Soudní lékařství pro právníky*. Praha: Grada, 2022, s. 9.

Jakkoliv může být práce orgánů činných v trestním řízení, zejména policejního orgánu, bezchybná, dovolím si tvrdit, že při vyšetřování vražd zakrývaných inscenací jiné skutečnosti jsou poznatky soudních lékařů zpravidla nenahraditelné.¹⁰⁶ Proto je mimořádně důležité, aby soudní lékař při provádění soudní pitvy postupoval důkladně, podrobně tělo mrtvého prohlédl a všechny podezřelé změny uvedl do pitevního protokolu, který je následně podkladem pro vypracování znaleckého posudku pro účely trestního řízení. Pakliže k uvedenému nedojde, může být celé vyšetřování bezvýsledné a případné usvědčení pachatele zmařeno. Ačkoliv k excesům při provádění soudních pitev dochází výjimečně, jsou v praxi známy případy, kdy kvůli nedostatečné práci soudních lékařů nebylo cizí zavinění zpočátku zjištěno a k usvědčení pachatelů došlo jen díky dodatečné snaze kriminalistů a kladné souhře dalších okolností případu. Není to pouze již několik let stará kauza manželů Stodolových, která je známa právě z důvodu několika excesů a která je po dlouhá léta uváděna jako odstrašující případ nedostatečné práce jak policejního orgánu, tak soudních lékařů. K excesům v práci soudních lékařů bohužel čas od času dochází i v současnosti.

Jedním z nich byla soudní pitva muže, jehož tělo bylo nalezeno vhozené v kanalizaci. Soudní lékaři, kteří vypracovali znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství, uvedli jako příčinu smrti udušení z utonutí v těžké opilosti. Ve věci byl zpracován revizní znalecký posudek v oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství, který byl zpracován na podkladu pitevního protokolu a fotodokumentace z místa nálezů těla a z pitvy. Revizní znalecký posudek mezi zjištěnými zraněními poškozeného mimo jiné uváděl strangulační rýhu (od škrtidla na krku) a obecné známky dušení. Jako příčina smrti bylo uvedeno udušení z uškrcení, kdy smrt měla nastat v přímé souvislosti s pevným zatažením škrtidla kolem krku poškozeného. Znalec navíc uvedl, že pitevní protokol neobsahoval informaci o tom, zda bylo provedeno odebrání části jater a provedeno vyšetření na výskyt rozsivek. Přítomnost tekutiny v dutině ústní a průduškách nutně nemusí znamenat, že došlo k utonutí. V případě, že je tělo ve vodě delší dobu, dochází k zatečení vody do dýchacích cest samovolně, avšak tehdy již nedochází k distribuci rozsivek do tkání a orgánů, neboť krevní oběh již není funkční. Pokud by však došlo k utonutí, nacházely by se v játrech poškozeného rozsivky, a to v důsledku aktivního vdechnutí vody poškozeným. Z důvodu protichůdných závěrů dvou znaleckých posudků byl vypracován ústavní znalecký posudek, který sice nemohl

¹⁰⁶ Ve velice specifických případech mohou však být i poznatky soudního lékařství *krátké*. K problematice viz PLESKOT, J. *Noční můry soudního lékaře*. In: Kriminalistický sborník. Roč. 50, č. 4, 2006, s. 38–46.

s ohledem na odstup času stanovit jednoznačný závěr, avšak znalci se v něm, dle mého soudu, přikláněli spíše k závěrům revizního znaleckého posudku.¹⁰⁷

Provedená soudní pitva vykazovala nedostatky jak v nedostatečně provedené fotodokumentaci, tak v absenci bližšího zkoumání a posuzování některých nálezů a jejich uvedení v pitevním protokolu. Navzdory tomu, že byl nakonec pachatel na základě jiných důkazů pravomocně odsouzen (mimo jiné) ze spáchání vraždy, nemuselo by k tomu v případě méně příznivé důkazní situace vůbec dojít.¹⁰⁸ V popisovaném případě se navíc ani nejednalo o inscenaci ze strany pachatele, ke které kdyby v popsaném případě došlo, nebyla by pravděpodobně odhalena nebo přinejmenším bylo její vyšetřování významně zkomplikováno.

V případě, že při vyšetřování podezřelého úmrtí vyvstane pochybnost, zda se jedná o vraždu zakrývanou inscenací či nikoliv, je vedle stanovení příčiny úmrtí významné zejména určení mechanismu zranění a konstatování, zda tato korespondují s domnělým průběhem události. Klíčová je pak identifikace *negativních* zranění na těle oběti, tedy zranění, která by se s ohledem na okolnosti události neměla na těle oběti nacházet a která mohla být skutečnou příčinou smrti. Ta se samozřejmě liší s ohledem na konkrétní situaci. Typicky se může jednat o vpichy, které svědčí o aplikaci cizí látky do těla oběti, zlomeniny chrupavek v oblasti hrtanu, které svědčí o rdoušení, strangulační rýha svědčící o škrcení, pozitivní nález rozsivek v játrech, který svědčí o utopení či utonutí, případně nález rozsivek neodpovídajících vodě v místě nálezu těla, výskyt poranění na rukou nebo jiných částech těla svědčících o obraně oběti nebo naopak jejich absence, která vyvrací verzi o nutné obraně, která byla pachatelem inscenována, pozitivní toxikologický nález v případě „přirozeného“ úmrtí apod.

Jednou ze sporných otázek týkajících se vyšetřování inscenací, je samotný prvotní *zásah* lékaře na místě činu, popřípadě místě nálezu mrtvoly, kde provádí její prohlídku. Tímto lékařem je tzv. koroner. Koroner je v českém prostředí do jisté míry bezprecedentní osoba, kterou náš právní řád nijak blíže nespecifikuje, nestanoví požadavky na provádění její činnosti ani s tím související práva a povinnosti. Veškeré tyto skutečnosti vyplývají z obecné úpravy příslušných právních předpisů týkajících se výkonu lékařského povolání. Dříve standardně prováděli prohlídky zemřelých praktičtí lékaři v rámci ordinační doby, lékaři lékařské služby první pomoci a lékaři zdravotnické

¹⁰⁷ Informace byly čerpány z obžaloby ze dne 4. 3. 2021, ve věci vedené pod sp. zn. 1 KZV 17/2020 a vrchního komisaře, který případ vyšetřoval.

¹⁰⁸ Viz Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 18. 5. 2021, sp. zn. 4 T 2/2021 a Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 9. 2021, sp. zn. 8 To 78/2021.

záchranné služby.¹⁰⁹ s ohledem na vytíženost lékařů se však stávalo, že se na lékaře, který měl provést prohlídku zemřelého a vystavit list o prohlídce zemřelého, čekalo i několik hodin. Z těchto důvodů byla postupně v jednotlivých krajích zaváděna služba koronera. Jedním z úskalí působení koronera je skutečnost, že v České republice funguje ve vztahu k poskytování služeb koronera jakási *dvoukolejnost*. V některých krajích poskytuje služby koronera zdravotnická záchranná služba příslušného kraje, v některých krajích naopak působí pro tyto účely založená soukromá společnost 1. koronerská. Další potenciálně problematickou skutečností může být neexistence zvláštních odborných požadavků na výkon funkce koronera. Koroner nemusí být lékařem se specializací v oboru soudního lékařství, ale může být *jakýmkoliv* lékařem. Ačkoliv mi jako medicínskému laikovi nepřísluší hodnotit odbornost lékařů, je tato praxe dle mého názoru přinejmenším diskutabilní, neboť prvotní prohlídka zemřelého na místě činu je odrazovým můstkem vyšetřování (nejen) vražd zakrývaných inscenací.

Úkolem lékaře prohlížejícího mrtvého je stanovení příčiny smrti. Pakliže není lékař schopen jednoznačně určit příčinu smrti přímo na místě, indikuje provedení zdravotní pitvy. Zdravotní pitvu provádí soudní lékař a její provedení je hrazeno z veřejného zdravotního pojištění. Zdravotní pitvu nesmí provádět stejný lékař, který prováděl prohlídku těla mrtvého a závěry zdravotní pitvy podléhají lékařské mlčenlivosti. V případě, že při provádění zdravotní pitvy vyvstane podezření, že byla smrt způsobena trestným činem nebo že jsou okolnosti smrti nejasné, je pitva přerušena a o této skutečnosti vyrozuměna Policie České republiky. Orgán činný v trestním řízení má pak dvě hodiny na to, aby nařídil soudní pitvu. V opačném případě je pitva dokončena jako pitva zdravotní.¹¹⁰ V některých případech je zákonem stanovena povinnost zdravotní pitvu provést.¹¹¹ Zdravotní pitva by měla být prováděna srovnatelně podrobně jako pitva soudní, o čemž jsem se osobně přesvědčila při účasti na zdravotní i soudní pitvě na vybraných ústavech soudního lékařství na území hlavního města Prahy, a tedy případně

¹⁰⁹ Viz Koroner. Zdravotnická záchranná služba hlavního města Prahy. [cit. 09-04-2023, 23:34] Dostupné z <<https://www.zzshmp.cz/prednemocnicni-pece/koroner/>>

¹¹⁰ Srov. ustanovení § 88 odst. 7 ZZS.

¹¹¹ Dle ustanovení § 88 odst. 3 ZZS se jedná o následující případy:

- a) při náhlých a neočekávaných úmrtích, jestliže při prohlídce těla zemřelého nedošlo ke stanovení příčiny smrti nebo nebyla příčina smrti dostatečně objasněna,
- b) při všech násilných úmrtích včetně sebevraždy,
- c) při podezření, že úmrtí může být v příčinné souvislosti s nesprávným postupem při poskytování zdravotních služeb, které vyslovil zdravotnický pracovník zúčastněný na poskytování zdravotních služeb, lékař, který provedl prohlídku těla zemřelého, nebo osoba blízká zemřelému,
- d) při podezření, že úmrtí mohlo být způsobeno v souvislosti se zneužíváním návykových látek,
- e) u osob, které zemřely ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody nebo zabezpečovací detence.

podezřelé skutečnosti by měly i při zdravotní pitvě vyjít na povrch. Praxe se však může dle ústavu či konkrétního lékaře lišit. Problém však může nastat v případě, kdy povinnost provedení zdravotní pitvy určitou situaci nepokrývá. Typické jsou případy úmrtí starších či dlouhodobě nemocných osob, neboť jejich smrt do jisté míry není překvapivá, a nezbuzuje tak podezření. Pochopitelně není možné provádět zdravotní pitvu v případě každého úmrtí z chorobných příčin, avšak právě prohlídka těchto zemřelých osob je rozhodující, neboť pokud prohlížející lékař neidentifikuje na těle zemřelého změny, které svědčí o násilné smrti, nedojde k provedení žádné pitvy a cizí zavinění s největší pravděpodobností nebude nikdy odhaleno.

Soudní pitva se dle ustanovení § 88 odst. 1 písm. c) ZZS provádí při podezření, že úmrtí bylo způsobeno trestným činem. Je prováděna dvěma soudními lékaři a jejím výsledkem je pitevní protokol, který je následně podkladem pro vypracování znaleckého posudku. Soudní pitvu a veškeré náklady s ní spojené hradí orgán činný v trestním řízení, který ji nařídil, zpravidla se bude jednat o policejní orgán. Zde může v praxi nastat problém, neboť se může stát, že policejní orgán odmítne pitvu nařídít. Pokud se k tomu pak přidá povrchně provedená zdravotní pitva, je úspěch pachatele, který spáchal vraždu a zakryl ji inscenací, zaručený. Základem každého vyšetřování potenciálně zahrnujícího potřebu provedení soudní pitvy je dialog mezi vyšetřovatelem a soudním lékařem, potažmo lékařem provádějícím prohlídku mrtvého a jejich vzájemný respekt.

Někdy je důvodem nenařízení soudní pitvy dostatek jiných důkazů, které násilnou smrt způsobenou druhou osobou vylučují, někdy to však může být „pokyn shora“ z důvodu politiky šetřící prostředky v rozpočtu policejního orgánu. To by však nemělo nikdy být překážkou. Je pochopitelné, že není možné provádět soudní pitvu vždy, avšak v případě důvodného podezření lékaře, je provedení soudní pitvy jistě opodstatněné. Na tomto místě nemohu nezmínit názor legendárního vyšetřovatele, pana Jiřího Markoviče, se kterým se plně ztotožňuji. *„Nařízení soudní pitvy bylo vždycky na vyšetřovateli a tak by to mělo i zůstat, bez ohledu na to, co si myslí úředníci a nadřízení. Vyšetřovatel by se neměl řídit rozpočtem a neměl by počítat, kolik peněz může utratit a jestli si soudní pitvu vůbec může dovolit. V těch případech, kdy jsou podezřelé okolnosti, které ten vyšetřovatel může zjistit na místě činu a při dalším vyšetřování, nebo které mu nahlásí soudní lékař z pitevně, neměl by se rozmyšlet a soudní pitvu nařídít. (...) Pokud někdo nutí vyšetřovatele, aby nenařídil soudní pitvu, tak je na nejlepší cestě udělat z toho*

*vyšetřovatele poslušného panáčka, který při dalším případě už nebude přemýšlet a tu pitvu radši nenařídí, aby neměl problémy. A to je špatně.*¹¹²

V případě, že však dojde k odmítnutí nařízení pitvy vyšetřovatelem, měl by se soudní lékař v případě důvodného podezření na cizí zavinění obrátit na dozorujícího státního zástupce, který je rovněž oprávněn soudní pitvu nařídít. Setkat se však můžeme rovněž se situací, kdy naopak lékař prohlížející mrtvého nemá podezření na cizí zavinění. V těchto případech by však vyšetřovatel, potažmo policista místního oddělení, které bylo na místo přivoláno, měl zbystřit a opět s lékařem komunikovat a případně mu vyjevit své pochybnosti, které mohou plynout z ostatních zjištění na místě činu / nálezu mrtvolky. V ideálním případě by měli policisté disponovat alespoň základy soudního lékařství, které by měly spočívat zejména ve znalosti typických negativních zranění u těch kterých na první pohled trestněprávně nerelevantních *událostí*.¹¹³

Problematicke působení koronera a nařizování soudních pitev se budu dále věnovat v kapitole 7.3 této práce, kde bude teoretická rovina řešena v kontextu praktických zkušeností a informací načerpaných od soudních lékařů a státních zástupců – jednak na základě odpovědí na zaslané dotazy, tak na základě rozhovorů uskutečněných v rámci stáže na MSZ v Praze. Závěrem pak budou tyto poznatky reflektovány v návrzích pro účely možného zlepšení aktuální praxe.

4.2.2 VYUŽITÍ POZNATKŮ KRIMINALISTICKÉ BALISTIKY

Kriminalistická balistika je jednou z metod identifikačního zkoumání, která se mimo mechanismu výstřelu, pohybu střely v hlavni, dráhy střely aj. zabývá zkoumáním povýstřelových zplodin.^{114, 115} Mezi hlavní úkoly kriminalistické balistiky patří:

- identifikace zbraní podle vystřelených nábojnic a střel;
- zkoumání zbraní z hlediska jejich funkčnosti;
- zkoumání střeliva z hlediska jeho funkčnosti;
- zkoumání vedlejších produktů výstřelu; a
- posuzování účinků střely v cíli.¹¹⁶

Poznatky z balistické expertizy jsou pro vyšetřování vraždy zakrývaných inscenacemi, předně sebevražd a nešťastných náhod, významné v případě, kdy došlo

¹¹² ŠAFR, M.; UBLOVÁ, M. *Pitva – pádný důvod setkávání soudních lékařů a policistů. Rozhovor s plk. Mgr. Jiřím Markovičem.* In: Kriminalistický sborník. Roč. 62, č. 5, 2018, s. 48.

¹¹³ BLAŽEJOVSKÝ, M. *Je postup policistů při prověřování náhlého úmrtí správný?* In: Kriminalistický sborník. Roč. 50, č. 3, 2006, s. 38.

¹¹⁴ Srov. MUSIL, J.; KONRÁD, Z.; SUCHÁNEK, J. *Op. cit.*, s. 202.

¹¹⁵ Povýstřelové zplodiny bývají zkoumány za součinnosti kriminalistických chemiků.

¹¹⁶ MUSIL, J. a kol. *Op. cit.*, s. 125.

k úmrtí v důsledku poranění střelnou zbraní. Tehdy je například pomocí rozboru zviditelněných povýstřelových zplodin či podoby rány v místě vstřelu možné vyloučit či potvrdit verzi o případné inscenaci.

Povýstřelové zplodiny jsou tvořeny zejména změti různých kovových a nekovových částic, které vznikají „*hořením prachové náplně náboje a zápalkové složky a průchodem střely vývrtem hlavně*“.¹¹⁷ „*Povýstřelové zplodiny mají velmi omezený dolet*“¹¹⁸, a tedy je následně možné na základě plochy a *hustoty* jejich ulpívání na předmětu zásahu určit vzdálenost střelby. Povýstřelové zplodiny však nevycházejí pouze spolu se střelou z hlavně zbraně, ale kvůli různým netěsnostem i z jiných štěrbin zbraně, a tedy ulpívají též na ruku, případně oděvu střelce.¹¹⁹ Zviditelnování povýstřelových zplodin je možné za pomoci chemických či fyzikálně chemických metod. Často využívána je kontaktní difúzní metoda, kdy je ke snímané ploše přitisknut speciální papír opatřený želatinovou vrstvou a obsahující vhodné chemické činidlo, které má nejčastěji charakter zředěných kyselin nebo louhů. Působením chemického činidla dojde k přenosu kovových mikročástic povýstřelových zplodin, které jsou fixovány v želatinové vrstvě papíru, což zároveň brání jejich rozpíjení. Následně je jiným chemickým činidlem barevně zvýrazněn charakter a lokalizace mikročástic tak, jak byly lokalizovány na snímané ploše.¹²⁰

V případě existence vyšetřovací verze o inscenaci sebevraždy nebo nešťastné náhody představuje absence nebo naopak přítomnost povýstřelových zplodin na určitých místech typickou negativní okolnost. V situaci, kdy mělo dojít k sebevraždě zastřelením nebo je podezřelým, případně jinou osobou, tvrzeno, že došlo k nešťastné náhodě v důsledku samovolného výstřelu ze zbraně, je nutné se na identifikaci povýstřelových zplodin zaměřit. Pokud by se skutečně jednalo o sebevraždu nebo nešťastnou náhodu, pak by se na ruku zemřelého, jenž se zbraní v okamžiku výstřelu manipuloval, muselo nacházet určité množství povýstřelových zplodin.

Mimoto je nutné pozorovat hustotu povýstřelových zplodin kolem místa vstřelu na těle a oděvu oběti a po určení přibližné vzdálenosti střelby též brát v potaz fyzickou konstituci oběti a zvažovat, zda by mohlo s ohledem na určenou vzdálenost k takovému

¹¹⁷ MUSIL, J.; KONRÁD, Z.; SUCHÁNEK, J. *Op. cit.*, s. 211.

¹¹⁸ Tamtéž.

¹¹⁹ Tamtéž.

¹²⁰ PORADA, V.; SUCHÁNEK, J.; STRAUS, J. *Vyhledávání a zajišťování kriminalistických stop na místě činu*. [online] Soudní inženýrství. Roč. 16, č. 6, 2005, s. 315. [cit. 10-04-2023, 20:24] Dostupné z <<http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2004-06-312-328.pdf>>

výstřelu reálně dojít. V neposlední řadě je podstatné zaměřit se též na identifikaci povýstřelových zplodin na rukou a oděvu případného podezřelého.

Určení vzdálenosti střelby pak mohou napomoci rovněž poznatky soudních lékařů stran podoby vstřelu na těle oběti. V případě, kdy je při střelbě přiložena hlaveň přímo na pokožku oběti (typicky u sebevraždy), bývá průměr otvoru vstřelu větší než ráže zbraně. Vzduch vyražený z hlavně a výstřelové plyny zároveň vytvoří v podkožním vazivu přetlak a odtrhnou kůži, která se vyklene navenek, kde narazí na ústí hlavně. V důsledku toho se na kůži může vytvořit otisk reliéfu čela hlavně. Při vytvoření větší plynové dutiny se pak pokožka navíc může hvězdovitě roztrhnout.¹²¹

¹²¹ KVAPILOVÁ, H.; DOGOŠI, M. *Op. cit.*, 146–148.

5. VYBRANÉ TYPICKÉ PŘÍPADY INSCENACÍ NEPRAVDIVÝCH SKUTEČNOSTÍ ZA ÚČELEM ZAKRYTÍ VRAŽD

V této kapitole budou podrobněji analyzovány jednotlivé typické případy, ve kterých dochází k zakrývání vražd inscenacemi a jejich konkrétní situace. Vyšetřování jednotlivých případů inscenací je velmi specifické a významné negativní okolnosti jednotlivých situací se obvykle liší, avšak lze nalézt i vybrané obecné aspekty, zejména soudně lékařské, které mohou být pro vyšetřování většiny inscenací společné.

Významným společným soudně lékařským aspektem jsou například časné posmrtné změny, které se tvoří na těle oběti, jako je *rigor mortis* a posmrtné skvrny.¹²² V návaznosti na stadium procesu vývoje mrtvolné ztuhlosti může při jejím porušení dojít k dodatečnému obnovení, avšak v případě svalových vláken, která jsou jednou natažena, už k obnovení ztuhlosti nedochází.¹²³ Pro inscenování je pak typické, že pachatel s tělem oběti manipuluje, ať už upravuje její polohu, aby působila hodnověrně nebo ji přemísťuje na zcela odlišné místo. Pokud k uvedenému dochází po vytvoření mrtvolné ztuhlosti, může snadno dojít k jejímu porušení, které bude v případě neobnovení představovat negativní okolnost.

S ohledem na skutečnost, že není možné podat taxativní výčet způsobů inscenací, kterými lze vraždy zakrývat, budou následně popisovány jen situace, které jsou dle mého názoru inscenovány nejčastěji. Většina situací je pak doprovázena kazuistikami, ve kterých se buď přímo jednalo o inscenaci nepravdivé skutečnosti zakrývající vraždu, nebo na kterých lze demonstrovat postupy vyšetřování a případné chyby v situacích, ke kterým v praxi vyšetřování inscenací může docházet.

5.1 INSCENACE NEŠŤASTNÉ NÁHODY

Jedním z možných způsobů inscenací, se kterými se při zakrývání vražd můžeme v praxi setkat, je inscenace nešťastné nehody. Jedná se o způsob inscenace, který může být velmi náročný na jeho následné odhalení, neboť se jedná o inscenaci situací, jež se mohou přihodit ve všedním životě každého z nás a nemusí vůbec naznačovat spáchání trestného činu. Při inscenaci nešťastné nehody pachatel využívá toho, že může být taková událost přisouzena nepozornosti či neopatrnosti oběti. Ta může být příčinou pádů z okna či schodiště, založení požáru, utonutí aj.¹²⁴

¹²² Srov. MUSIL, J. a kol. *Op. cit.*, s. 216.

¹²³ KVAPILOVÁ, H.; DOGOŠI, M. *Op. cit.*, s. 77.

¹²⁴ Srov. MUSIL, J.; KONRÁD, Z.; SUCHÁNEK, J. *Op. cit.*, s. 422.

Nešťastné náhody mohou mít například podobu pádů z oken či schodů, jež patří k častým smrtelným úrazům nejen u starších osob, kdy chvilková nepozornost může skončit neštěstím. K takové „nepozornosti“ však může být snadno dopomoženo jinou osobou, přičemž může být následně poměrně náročné takovou skutečnost odhalit. Právě toho pachatelé vražd páchaných shozením z okna, schodů, žebříku apod. využívají. Ve vztahu k inscenaci nešťastné náhody v podobě pádu mě napadají dvě situace, se kterými se lze teoreticky setkat.

1. Situace, při které skutečně dojde k pádu z okna, schodů či jiného místa, kdy je oběť pachatelem vystrčena či shozena z takového místa.
2. Situace, kdy se jedná o pouhé *naaranžování* těla oběti na místo pádu, přičemž k vraždě došlo na jiném místě a jiným způsobem.

Při vyšetřování různých pádů je na prvním místě podrobné ohledání místa činu. Nutné je zejména zadokumentování polohy mrtvolky, její vzdálenosti od místa, ze kterého osoba spadla, tj. od budovy, schodů, zdi atd. Důležité je rovněž zjištění výšky, ve které se místo, ze kterého osoba spadla, nachází. Tyto poznatky jsou následně významné pro případné provedení biomechanické expertizy. Forenzní biomechanik může za využití informací o výšce pádu, hmotnosti padající osoby, vzdálenosti místa dopadu (od budovy, schodiště, zdi), polohy těla při dopadu či dalších proměnných poskytnout odpověď na zásadní otázku vyšetřování, a to, zda osoba skočila, nešťastnou náhodou spadla nebo na ni působila vnější síla. Závěry znaleckého posudku z oboru kriminalistika, odvětví forenzní biomechanika mohou představovat jeden z usvědčujících důkazů v případě vyšetřování vražd v podobě „pádu“ z výšky. Uvedené je významné především stran první situace, avšak pokud jsou výše uvedené proměnné od pohledu zcela nesmyslné, může to napomoci rovněž v situaci druhé. Významnou roli v těchto případech inscenace hraje rovněž využití zvláštních způsobů dokazování, předně vyšetřovacího pokusu a rekonstrukce.

Nepochybně důležitá je rovněž identifikace negativních zranění oběti, která mohou být identifikována buď přímo během prohlídky těla na místě či následně při provádění pitvy. To bude naopak významnější v případě druhé situace, tedy když se jedná o zcela inscenovaný pád. Opět však záleží na dané situaci, zejména s ohledem na podobu prostředí, kde se tělo nachází, tedy zda je místo dopadu tvrdé, jde např. o beton či dlažbu, nebo naopak měkkí, např. koberec či trávník. S ohledem na měkkí místo dopadu můžeme v takových případech očekávat, že osoba nemusí při dopadu utrpět zranění s porušením kožního krytu. Tehdy bude nasnadě, aby prohlížející lékař věnoval pozornost potenciálním „neviditelným“ zraněním, jako jsou například vpichy, které mohou svědčit o vpravení smrtelné látky do těla oběti. Při pitvě pak mohou být rovněž zjištěny zlomeniny chrupavek v oblasti krku jako důsledek

rdoušení, při kterém nemusí vždy vzniknout viditelné stopy, jako je tomu u škrcení či oběšení.¹²⁵ Pokud je místo dopadu naopak tvrdé, očekává se, že by padající osoba utrpěla tupé či naopak tržné zranění, většinou hlavy, a to právě dle konkrétní podoby místa dopadu. Negativní zranění tak v těchto případech může představovat zranění místu dopadu neodpovídající, např. existence sečného zranění na hlavě oběti, když s ohledem na místo dopadu nemohlo k rozseknutí hlavy dojít.

Ve vztahu k nešťastné náhodě spočívající v pádu z okna je na místě uvést případ, při kterém došlo k vystrčení oběti k okna manželem. Z počátku nebylo prokázáno cizí zavinění a pachatel (manžel oběti) jakoukoliv účast na pádu odmítal. Následně však bylo díky vyšetřovacím pokusům a znaleckému posudku z oboru kriminalistika, odvětví forezní biomechanika prokázáno, že byla oběť z okna vystrčena.¹²⁶

Dalším z potenciálních způsobů vraždy, jež může být inscenován jako nešťastná náhoda, představuje vražda spáchaná pomocí zásahu elektrického proudu. K páchání uvedeného způsobu vraždy nejčastěji dochází v prostorách koupelny. S ohledem na neustálou přítomnost vody, vlhka a tepla se v kombinaci s elektrickými spotřebiči jedná o prostředí, kde může k nešťastné náhodě dojít poměrně snadno, neboť málokdo nikdy nepoužil ve vlhkém prostředí koupelny např. fén na vlasy. Tyto okolnosti tak s jistou nadsázkou společně vytváří *ideální* podmínky pro realizaci inscenace.

Ačkoliv se zásah elektrického proudu zpravidla vyznačuje poměrně specifickými projevy na těle oběti, v některých případech nemusí ani po provedení soudní pitvy dojít k jednoznačnému určení příčiny smrti. Při zásahu elektrickým proudem se na těle oběti objevují tzv. proudové známky. „*Ty mohou mít v případě pevného kontaktu velmi malého okrsku kůže s vodičem vzhled tuhého puchýře s vkleslým, vybledlým středem a překrvenou periferií. V horším případě je centrum zuhelnatělé.*“¹²⁷ Určování diagnózy však může být velmi problematické v případě, že dojde k zásahu elektrickým proudem ve vodě, případně je plocha kontaktu větší,¹²⁸ jelikož „*vlivem extrémně malého odporu vlhké kůže mohou chybět proudové známky na kůži oběti.*“¹²⁹

Uvedené poznatky soudního lékařství dokládají, že ne vždy je při vyšetřování vraždy/podezřelého úmrtí možné spoléhat pouze na lékařskou vědu. Ani pitevní nález nemusí

¹²⁵ HIRT, M.; VAVERA, F. *Op. cit.*, s. 48.

¹²⁶ MAREŠ, J. *Pád z okna s následkem smrti – cizí zavinění neprokázáno?* In: Kriminalistický sborník. Roč. 47, č. 3, 2003, s. 22–28.

¹²⁷ HIRT, M.; VAVERA, F. *Op. cit.*, s. 52.

¹²⁸ Tamtéž.

¹²⁹ HEJNA, P.; ŠAFR, M.; PLESKOT, J. *Smrt v koupelně – nejen utopení.* In: Kriminalistický sborník. Roč. 49, č. 4, 2005, s. 37.

být v určitých případech, jako třeba při zásahu elektrickým proudem, jednoznačný. V takovém případě je obzvlášť důležité precizně provedené ohledání místa činu, včetně veškeré fotografické, případně video dokumentace a identifikace negativních okolností. I pro tyto případy platí, že je nutné, aby příslušníci policie disponovali alespoň základním penzem znalostí z oboru soudního lékařství a byli seznámeni s případy, kdy nemusí prohlídka mrtvoly lékařem a případná soudní pitva poskytnout jednoznačnou odpověď na kladené otázky.

Inscenaci nešťastné nehody může dále představovat nehoda při manipulaci se střelnou zbraní. V těchto případech jsou pak klíčové závěry znalců v oboru kriminalistika, odvětví kriminalistická balistika. V těchto případech je tak klíčové, aby došlo k balistickému zkoumání povýstřelových zplodin. Na jejich základě lze určit přibližnou vzdálenost střelby a nadto dle jejich výskytu na rukou a oděvu zemřelého potvrdit či vyvrátit domněnku, zda se skutečně jednalo o nešťastnou nehodu nebo byla střelcem jiná osoba.

K inscenaci nehody při manipulaci se střelnou zbraní došlo například v USA, kde však pachatele neusvědčily povýstřelové zplodiny, ale čisticí prostředek na zbraně, který však dle vyšetřovacího pokusu při střelbě vytvářel stopy na principu vzniku povýstřelových zplodin. Tato událost byla nahlášena manželem oběti, později odsouzeným pachatelem, jenž tvrdil, že mu oběť zbraň čistila v době, kdy se zrovna nenacházel doma. Polodetailní fotografie zbraně však ukázaly, že vrstva čisticího prostředku na hlavní zbraně nebyla porušena, k čemuž by při střelbě došlo. To bylo potvrzeno provedeným vyšetřovacím pokusem, který navíc ukázal, že by při střelbě byly stopy čisticího prostředku přeneseny na cíl střelby, podobně jako je tomu u povýstřelových stop. Na rukou ani oblečení oběti se však tento čisticí prostředek nenacházel, což vedlo k vyvrácení verze o nešťastné nehodě, a naopak k potvrzení verze o spáchané vraždě.¹³⁰

Mimo povýstřelové zplodiny je významné rovněž zkoumání otvoru vstřelu, který může v případě přiložení hlavní zbraně na kůži nést otisk hlavně¹³¹ a taktéž podoby krevních stop, které v důsledku střelby vznikly. Ty usvědčily pachatele, který se pokusil inscenovat nešťastnou nehodu, při které mělo dojít k usmrcení jeho ženy střelnou zbraní při pokusu o její nabití. Manžel (pachatel vraždy) uvedl, že se v inkriminovanou dobu nacházel v jiné místnosti, což bylo záhy vyvráceno právě díky zkoumání krevních stop, které se nacházely na pachatelově oblečení. Pachatel uvedl, že tyto stopy vznikly v důsledku manipulace s obětí na

¹³⁰ Viz HUESKE, E. E. *An Unusual Indicator of Scene-Staging*. [online] Evidence Technology Magazine, Volume 8, Number 5, 2010 s. 22–24. [cit. 06-03-2022, 13:10] Dostupné z <https://www.evidencemagazine.com/index.php?option=com_content&task=view&id=365>

¹³¹ KVAPILOVÁ, H.; DOGOŠI, M. *Op. cit.*, s. 146.

pokyn operátora tísňové linky, avšak krevní stopy nacházející se na oděvu pachatele měly podobu stříkanců, které vznikají při střelbě, zejména z krátké vzdálenosti.^{132, 133}

Inscenovány bývají rovněž požáry, výbuchy a podobné mimořádné události. Jejich výhodou je jednak to, že mají rozsáhlý ničivý účinek a významný *zakrývací* potenciál, ale rovněž skutečnost, že mohou poměrně snadno vzniknout samovolně v důsledku technické závady. Mimořádné události mohou být při zakrývání vraždy využity dvojnásobným způsobem. Jednak jsou využívány v situaci, kdy byla smrt způsobena ještě před založením požáru či způsobením výbuchu a pachatelé spoléhají na to, že konkrétní mimořádná událost zničí stopy nejen přímo na místě činu, ale rovněž zdevastuje tělo, v důsledku čehož nebude odhalena skutečná příčina smrti. Při soudní pitvě je třeba věnovat pozornost veškerým zraněním, která neodpovídají působení ohně či výbuchu. To je však s ohledem na obvyklé devastující účinky mimořádných událostí velmi náročné.

O inscenaci nešťastné náhody v podobě požáru se pokusil i Jaroslav Stodola, který jednu ze svých obětí oloupil a následně uskrtil. Poté oběť uložil do postele a zapálil kolem ní svíčky, jež měly způsobit požár, který by zahladil stopy po vraždě. V tomto případě se však kriminalisté i soudní lékaři dopustili několika chyb, a to nedostatečného ohledání místa činu a zadokumentování důležitých stop, nezohlednění výpovědi dcery oběti ohledně chybějících věcí patřících oběti a stanovení nesprávné příčiny smrti při zdravotní pitvě. Cizí zavinění bylo prokázáno až při provedení soudní pitvy po exhumaci oběti.¹³⁴

Dále mohou být využívány jako samotný způsob vraždy, kdy je mimořádná událost způsobena úmyslně s cílem usmrtit osobu, přičemž má být inscenována skutečnost, že konkrétní událost byla způsobena například technickou závadou, rozšířením ohně, který je ponechán bez dohledu, či samovolným únikem nebezpečného plynu. V těchto případech je však náročné prokázat úmysl pachatele způsobit vybraným osobám smrt, kdy pachatel může jednat *pouze s* úmyslem vybraným osobám pohrozit.

Takovým případem se zabývali kriminalisté z Ústeckého kraje, kdy došlo k úmyslnému založení požáru, který měl být varováním pro dlužníka pachatele. Při požáru však došlo k usmrcení dvou osob a opět se potvrdilo, jak významnou roli hraje podrobné ohledání místa činu. Na linku 158 byl ohlášen požár výtahové šachty panelového domu. Při ohledávání domu však byly služebním psem detekovány kapalné akceleranty hoření, a to přede dveřmi jednoho

¹³² Viz RISTENPART, W. et al. *Quantitative Analysis of High Velocity Bloodstain Patterns* [online] 2013, s. 2. [cit. 04-03-2022, 21:22] Dostupné z <<https://www.crime-scene-investigator.net/analysis-of-high-velocity-bloodstain-patterns.pdf>>

¹³³ Rozhodnutí Odvolacího soudu v Michiganu ve věci *People v. Fletcher* ze dne 10. 2. 2004. [cit. 04-03-2022, 21:22] Dostupné z <<https://caselaw.findlaw.com/mi-court-of-appeals/1354865.html>>

¹³⁴ KRAČMAN, V. *Požár domu*. In: Kriminologický sborník. Roč. 49, č. 2, 2005, s. 17–19.

z bytů, kde byla zajištěna fyzikálně chemická stopa. Následně bylo jako ohnisko s nejvyšší intenzitou hoření označeno místo v koupelně, kde byla umístěna pračka. Svědkyně (matka jedné z obětí) vypověděla, že pračka byla v uvedenou dobu v chodu, což ukazovalo na možnou příčinu požáru, a to technickou závadu. Následně však bylo zjištěno, že technické závadě neodpovídala rychlost ani směr šíření požáru. Na základě výpovědi jednoho ze svědků bylo založeno podezření konkrétní osoby, u které bylo později prokázáno, že se bezprostředně před požárem nacházela v domě a svědku navíc sdělila cosi o toluenu. Zásadním důkazem pak byly závěry odborného vyjádření, které potvrdily v zajištěných fyzikálně chemických stopách přítomnost toluenu. Ačkoliv vyšetřování bylo zahájeno pro trestný čin vraždy, nakonec se kriminalistům nepodařilo prokázat pachateli úmysl osoby usmrtit.¹³⁵

Jako nešťastná náhoda byl zpočátku vyšetřován též případ vraždy mladého muže, který byl otráven oxidem uhelnatým. K jeho úmrtí došlo za jízdy v nákladním prostoru skříňové nadstavby nákladního vozidla, které řídil jeden z pachatelů. Obsahem původní vyšetřovací verze bylo, že k uvedenému došlo v důsledku úniku oxidu uhelnatého ze čtyř teplotových hořáků, které byly napojeny na propan-butanovou plynovou láhev. Později však bylo prokázáno, že otrava nemohla být způsobena únikem oxidu uhelnatého pouze z tohoto zdroje. Pro účely dokazování bylo přibráno hned několik znalců z různých oborů, jejichž závěry byly pro vyšetření této věci stěžejní. Znaleckým zkoumáním bylo zjištěno, že nainstalované teploměry nejsou pro vnitřní užití, přičemž při nedostatečném větrání dochází ke zvýšení produkce oxidu uhelnatého, a to navíc již za podmínek užití jednoho hořáku (v tomto případě se jednalo o čtyři). Dále bylo zjištěno, že při hoření po dobu dvou hodin, která byla zjištěna dle ujeté vzdálenosti, by nemohlo dojít k úmrtí v důsledku intoxikace, maximálně k lehké otravě spojené s bolestmi hlavy. Proto bylo jisté, že musel být přítomen další zdroj produkující oxid uhelnatý. Zjištěna byla též např. skutečnost, že s ohledem na použité vozidlo bylo poměrně jednoduché upravit ho tak, aby docházelo k průniku oxidu uhelnatého z výfukového potrubí do skříňové nadstavby. Mimoto k odhalení této inscenace přispělo též zjištění zjištěného motivu, kdy jeden z pachatelů inicioval uzavírání dočasných životních pojistek obětí, kde byl osobou oprávněnou k plnění pojistných nároků právě on. Dále pak přispěly rozpory ve výpovědích pachatelů a výpovědi rodinných příslušníků obětí.¹³⁶

Poslední z možných způsobů inscenace nešťastné nehody, kterou bych zde ráda uvedla, je utonutí. V případě, že existuje podezření z inscenace utonutí, tj. oběť byla usmrcena jinak a následně vhozena do vody, je významné zaměřit se na zkoumání přítomnosti rozsivek

¹³⁵ DVORŇÁK, Z. *Myslíš, že to bude ve zprávách?* In: Kriminalistický sborník. Roč. 65, č. 4, 2021, s. 32–37.

¹³⁶ VALERIÁN, L. *Nešťastná náhoda, nebo vražda?* In: Kriminalistický sborník. Roč. 47, č. 5, 2003, s. 9–19.

v organismu oběti. Rozsivky jsou mikroskopické jednobuněčné hnědé řasy, které obývají hlavně ekosystémy, ale osidlují rovněž řadu terestrických biotopů.¹³⁷ Rozsivky se pak spolu s vodou, v níž žijí, dostávají do organismu člověka, přičemž záleží, zda se voda do dýchacího ústrojí člověka dostala před smrtí nebo až po ní. S ohledem na skutečnost, že dýchací otvory člověka jsou s to propustit vodu do dýchacího ústrojí i po smrti, nelze ihned z nálezů vody a rozsivek v plicích mrtvolky usuzovat, že došlo k utonutí. Pokud se však skutečně jedná o utonutí, kdy se voda aktivně dostávala do organismu tonoucího ještě za jeho života, je možné pozorovat pozitivní nález rozsivek až v játrech mrtvého.¹³⁸ Absence rozsivek v játrech pak představuje negativní okolnost, která může vyvrátit verzi o utonutí.

5.2 INSCENACE SEBEVRAŽDY

Dalším častým způsobem inscenace, kterou mohou být vraždy zakrývány, je inscenace sebevraždy. V případě inscenací sebevražd se můžeme setkat s většinou stejným způsobem, jako tomu je u inscenací nešťastných náhod. To se týká například skoku z okna, zastřelení, uhoření či způsobení smrti elektrickým proudem. V důsledku toho je vyšetřování sebevražd s ohledem na konkrétní situaci podobné jako vyšetřování nešťastných náhod. Na místě činu bývají identifikovány srovnatelné negativní okolnosti a využívají se stejné znalecké závěry, například z odvětví kriminalistické balistiky či chemie.

Jako příklad lze uvést vraždu zakrývanou inscenací sebevraždy zastřelením, kterou vyšetřovali pražští kriminalisté. Sebevraždu ohlásila družka oběti, avšak již od počátku bylo upozorováno její zvláštní chování. Nejenže se chovala velmi hyperaktivně, což je u svědků takových událostí neobvyklé, ale navíc se neustále chtěla vracet do místnosti k oběti, kde bylo prováděno ohledání, jako by na něj chtěla dohlížet. Následně bylo zjištěno, že její výpověď, která byla navíc několikrát měněna, neodpovídá pravděpodobnému průběhu události. Dále byly podezřelé z rukou sejmuty stěry pro účely provedení analýzy na přítomnost povýstřelových zplodin. Ta byla následně potvrzena. Verzi o sebevraždě vyvracely též výpovědi známých, kteří uváděli, že oběť nemluvila o úmyslu spáchat sebevraždu a žádná okolnost tomu ani nenasvědčovala. Vedle rozporných výpovědí podezřelé přispělo k vyvrácení verze o sebevraždě provedení fyziodefekčního vyšetření, při kterém podezřelá zcela selhala, a to především při otázkách vztahujících se k manipulaci s vražednou zbraní. Pro účely vyšetřování bylo vyhotoveno několik znaleckých posudků a odborných vyjádření

¹³⁷ ZNACHOR, P. *Rozsivky – podivuhodné řasy v krabicičce*. [online] Živa, č. 1, 2008, s. 10–11. [cit. 28-04-2023] Dostupné z <<https://ziva.avcr.cz/files/ziva/pdf/rozsivky-podivuhodne-rasy-v-krabicce.pdf>>

¹³⁸ Viz závěry znalce z oboru zdravotnictví, odvětví soudní lékařství uváděné v obžalobě ze dne 4. 3. 2021 ve věci vedené pod sp. zn. I KZV 17/2020.

např. z odvětví soudního lékařství, balistiky, genetiky a fyzikální chemie, provedeny vyšetřovací pokusy, využito fyziodetekční zařízení a vyslechnuto několik svědků, jak z okolí pachatelky a oběti, tak z řad osob působících na místě činu, například lékařky, která prováděla prohlídku těla. Pachatelka byla nakonec za spáchání zvlášť závažného zločinu vraždy odsouzena k trestu odnětí svobody na deset let.¹³⁹

Při vyšetřování sebevražd je pak významné věnovat pozornost dalším stopám nasvědčujícím jejímu spáchání, kdy typickou stopou nasvědčující spáchání sebevraždy je nález dopisu na rozloučenou. Ten je však ze strany pachatele snadno padělatelný, proto by nikdy neměl být považován za bernou minci vyšetřování, a měl by být podroben dalšímu zkoumání. Pokud se jedná o ručně psaný dopis, je nepochybně žádoucí nechat vypracovat znalecký posudek v oboru kriminalistika, odvětví písmonalectví. S ohledem na rozvoj techniky však může být dopis na rozloučenou psán elektronicky a následně vytištěn, což ztotožnění pisatele komplikuje. Velmi přínosné pak bývají podrobnosti o psychickém stavu této osoby a výpovědi rodinných příslušníků a přátel, kterým se daná osoba mohla s úmyslem spáchat sebevraždu svěřit. Vedle toho se však můžeme setkat se způsoby inscenací specifickými pouze pro sebevraždy, kterými jsou například oběšení či ubodání.

Inscenací oběšení byl zakrýván další skutek ze série vražd manželů Stodolových, kdy oběť ubili a následně se ji snažili pověsit na trám na půdě domu. V tomto případě došlo k několika výrazným pochybením. Nejprve pochybil prohlízející lékař, který uvedl, že na těle oběti neshledal žádné známky násilí, a to za situace, kdy obličej oběti nepochybně vykazoval určité známky násilí, nehledě na strangulační rýhu, která ať už by vznikla v důsledku sebevraždy nebo násilí druhé osoby, byla z lékařského hlediska způsobena násilně. Dalším pochybením bylo nenařízení pitvy, jak tvrdil lékař provádějící zdravotní pitvu. Tomu údajně bylo ze strany policejního orgánu sděleno, že se jedná o jasnou sebevraždu. Následně pochybil i tento lékař, když do pitevního protokolu nezaznamenal jméno osoby, se kterou hovořil a která odmítla nařídít soudní pitvu. Nakonec došlo k dalšímu pochybení ze strany příslušníků policejního orgánu. Ti navzdory informaci získané od sousedů ohledně toho, že oběť nosila silné dioptrické brýle, bez kterých prakticky neviděla a nepochybně by bez nich nebyla schopna dojít na půdu, a navíc uvázat šňůru na trám, nezohlednili skutečnost, že brýle oběti ležely po celou dobu na stole v kuchyni.¹⁴⁰

¹³⁹ KRATĚNA, J. *Hysterka nebo vražedkyně?* In: Kriminalistický sborník. Roč. 65, č. 2, 2021, s. 22–31.

¹⁴⁰ ŽEROVNICKÝ, J. *Hra na oběšence.* In: Kriminalistický sborník. Roč. 49, č. 2, 2005, s. 28–31.

5.3 INSCENACE NENÁSILNÉ SMRTI

Vyšetřování nenásilné smrti může být velice náročné s ohledem na skutečnost, že se jedná o situaci, kdy nemusí být ze zákona provedena ani zdravotní pitva. Zásadním momentem je tak prohlídka těla koronerem, která musí být provedena obzvláště pozorně, neboť lze v těchto případech inscenací očekávat, že stopy po cizím zavinění budou nepatrné. Setkat se můžeme s otravou, se vpichy na málo viditelných místech, či se rdoušením, které nemusí zanechat okem viditelné stopy, pokud je osoba rdoušena přes např. deku nebo šálu. Nenásilná smrt pak bude inscenována zejména ve vztahu ke starším či nevléčitelně nemocným osobám, u kterých existuje určitá pravděpodobnost přirozené smrti. Inscenace nenásilné smrti je někdy vedena také altruistickými úmysly, kdy dochází k usmrcení nevléčitelně nemocné osoby z důvodu jejího *osvobození*. Na tomto místě je však nezbytné zmínit, že dle právního řádu České republiky není žádná forma eutanazie dosud legální. Taková osoba by proto byla, nehledě na její dobré úmysly, odpovědna za spáchání zvláště závažného zločinu vraždy.

V české kriminalistické praxi bylo vyšetřováno několik podezřelých úmrtí, jež se tvářily jako nenásilná úmrtí, avšak následně byly uzavřeny jako vraždy. V případě vraždy, kterou vyšetřovalo 1. oddělení obecné kriminality SKPV Krajského ředitelství Královéhradeckého kraje, byl při prvotním ohledání předběžně vysloven závěr o neexistenci podezření ze spáchání trestného činu. Prohlízející lékař nemohl na místě stanovit příčinu smrti, proto nařídil provedení zdravotní pitvy. Ta však byla následně přerušena, neboť soudní lékař provádějící pitvu pojal podezření, že se na smrti podílela druhá osoba. Jako příčina smrti bylo stanoveno zadušení v důsledku tupého úrazu krku, které mělo charakter rdoušení. Pachatel byl nakonec díky skvělé práci kriminalistů dopaden a odsouzen, nicméně z tohoto případu plyne pro účely vyšetřování podezřelých úmrtí velké poučení, a to, že je nutné, aby se příslušníci policie snažili na místě činu o osobní komunikaci s koronerem. Přestože lékaři později tvrdili, že se jim zranění oběti zdálo podezřelé, což sdělili hlídce obvodního oddělení policie, a poranění v oblasti krku bylo popsáno v úmrtním listě, byla to jediná informace, kterou z něj bylo možné vyčíst. Kriminalisté Územního odboru Hradce Králové si zranění krku rovněž všimli a podrobně ho zdokumentovali, avšak vyvodili z něj špatný závěr, když se domnívali, že se nejedná o podezření z trestného činu. Cizí zavinění odhalila až pitva, bez které by čin pachateli mohl projít. Pokud by však již na místě činu policisté s koronerem přímo vzájemně diskutovali o svých poznacích, mohlo být pro kriminalisty celé vyšetřování snazší.¹⁴¹

¹⁴¹ HYNEK, M.; FRÝBOVÁ, L. *Zoufalec*. In: Kriminalistický sborník. Roč. 66, č. 1, 2022, s. 18–25.

Případ, který zde chci v souvislosti s popisovanou problematikou dále zmínit, zcela potvrzuje závěr z předchozího případu, že ne vždy musí prvotní ohledání místa činu a prohlídka těla koronerem implikovat cizí zavinění. Jednalo se o nález mrtvého muže v chatě v zahrádkářské osadě. Prvotní ohledání místa činu a prohlídka těla koronerem neukazovaly na cizí zavinění, avšak koroner nebyl z důvodu pokročilého stadia rozkladu těla schopen jednoznačně určit příčinu smrti, proto bylo nařízeno provedení zdravotní pitvy. Zdravotní pitva však byla již v počátku přerušena, neboť nastalo důvodné podezření, že se jednalo o násilnou smrt. Proto byla policejním orgánem nařízena soudní pitva. Příčinou smrti bylo udušení, které bylo nejspíše způsobeno vložením plastové folie ve tvaru roubíku do dýchacích cest oběti, přičemž byly na krku oběti rovněž nalezeny stopy po škrcení. Vedle toho bylo po výslechu očitých svědků zjištěno, že tělo bylo při nálezů zastláno oblečením. Tato informace však nebyla uvedena v protokolu z ohledání místa činu, přitom mohla již od počátku vyšetřování vyvracet verzi, že se nejednalo o násilnou smrt. Z tohoto případu proto opět plyne ponaučení, že důkladné ohledání místa činu a jeho následné zaprotokolování je (mimo jiné) nezbytným předpokladem pro úspěšné vyšetření podezřelého úmrtí.¹⁴²

O inscenaci nenásilné smrti se poměrně kreativním způsobem pokusil také pachatel, který provrtal novodurové koleno u odpadu vany, kam protáhl dráty k zásuvce v kurníku, který se nacházel vedle koupelny, přičemž jeden drát upevnil na vodovodní trubku a druhý protáhl otvorem a upevnil na řetízek od zátky k vaně. Ke smrti pak došlo v důsledku zásahu elektrickým proudem v momentě, kdy oběť vstoupila do vany. K objasnění vraždy však vůbec nemuselo dojít, neboť již zpočátku pochybili lékaři provádějící prohlídku mrtvol, kteří, soudě, že se jedná o smrt v důsledku nepříznivého zdravotního stavu oběti, prohlídku neprovedli dostatečně pečlivě a původně ani neindikovali provedení zdravotní pitvy. To zejména z důvodu, že byli konstantně přesvědčováni manželem oběti (pachatelem), že byla oběť nemocná, a příčina smrti se tak jevila jako přirozená. Navíc bylo místo činu zinscenováno tak, že se oběť nacházela na zemi v koupelně oblečená, což mělo nasvědčovat tomu, že v důsledku svého nepříznivého zdravotního stavu zkolabovala. Zdravotní pitva byla provedena až na základě dodatečného nařízení primářkou neurologického oddělení, kde byla oběť před smrtí léčena. Při provádění zdravotní pitvy byly zjištěny skutečnosti, které nasvědčovaly tomu, že smrt byla způsobena úmyslným jednáním druhé osoby, proto byla tato pitva přerušena a následně orgány činnými v trestním řízení nařízena pitva soudní. Při té bylo zjištěno, že se na těle oběti nacházejí popáleniny a nafialovělá místa, která odpovídala

¹⁴² DORNÍK, P.; VALERIÁN, L.; KOPEČNÝ, M.; ODLEROVÁ, J. *Vražedný čaj*. In: Kriminologický sborník. Roč. 63, č. 4, 2019, s. 4–11.

působení elektrického proudu. Popálenina na chodidle navíc svým tvarem prokazatelně odpovídala otisku článků kovového řetízku od vypouštěcí zátky vany, na níž oběť v době smrti stála. Tato popálenina pak rovněž svědčila o tom, že se ve vaně nenacházela voda, jelikož v opačném případě by nebyly účinky elektrického proudu takto výrazné. Závěr o vraždě později podpořil výsledek mechanoskopického zkoumání, kterým bylo prokázáno, že vrtačkou nalezenou v obydlí pachatele a oběti byl vyvrtán předmětný otvor, neboť byly na vrtáku identifikovány mikročástice hmoty, které odpovídaly hmotě provrtaného kolena u odpadu.¹⁴³

5.4 INSCENACE NUTNÉ OBRANY

Posledním případem inscenace, který zde chci uvést, je inscenace nutné obrany. Ta se od předchozích případů zcela liší, neboť při ní nevzniká příliš kriminalistických stop, které by mohly jednoznačně potvrdit či vyvrátit tvrzený průběh děje. Při nutné obraně mohou vznikat různá drobná zranění jako škrábance či drobná zhmoždění, které svědčí o zápasu pachatele a oběti, avšak na základě těchto zranění nelze nikdy spolehlivě prokázat, že se jednalo o nutnou obranu ze strany pachatele. Drobná zranění mohou naopak vznikat při aktivní obraně oběti. Při vyšetřování inscenace nutné obrany jsou proto klíčové zejména výpovědi svědků, zejména těch očitých.

Zda se v konkrétním případě jednalo o nutnou obranu, bude nezbytné posuzovat z trestněprávního hlediska. Nutná obrana je jednou z typizovaných okolností vylučujících protiprávnost a její podmínky vymezuje ustanovení § 29 TZ. O nutnou obranu se jedná v případě, kdy jí někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajícím útokem na zájem chráněný trestním zákonem, přičemž nesmí být zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku, proti kterému směřuje.

V praxi byl vyšetřován případ, při kterém došlo k usmrcení dvou osob střelnou zbraní. Po ohledání místa činu, při kterém bylo zjištěno, že došlo celkem k pěti výstřelům, a které jednoznačně svědčilo o útoku střelnou zbraní ze strany jedné osoby, bylo zahájeno trestní stíhání pro zvlášť závažný zločin vraždy. Pachatel však po celou dobu tvrdil, že se z jeho strany jednalo o nutnou obranu, neboť oběťmi byly osoby, se kterými vedl určité „obchody“ a o kterých hovořil jako o „mafii“. Celá událost se odehrála tak, že domnělého pachatele přijelo navštívit pět osob, se kterými měl vést obchody a kterých se dle jeho slov obával. Tyto osoby však bez dalšího vpustil do svého bytu, avšak již z počátku si do kapsy kalhot vložil legálně drženou zbraň, protože se dle jeho slov návštěvníků bál. Toho si však jeden z nich

¹⁴³ SEDLÁK, F.; MINAŘÍK, Z. *Vražedná koupel*. In: Kriminalistický sborník. Roč. 34, č. 8–9, 1990, s. 289–294.

všiml, přičemž ho ujistil, že mu nechtějí ublížit, proto zbraň odložil na bar v obývacím pokoji. Během rozhovoru mu však měla pětice mužů vyhrožovat, proto vytáhl jinou nabitou zbraň, kterou měl uloženou pod stolkem, namířil na muže a vyzval je, aby odešli. Tři muži okamžitě odešli a zbylí dva se mu snažili zbraň sebrat, při čemž došlo k nekontrolovanému výstřelu, který však nikoho nezasáhl. Jeden z mužů mu pak měl vrazit prsty do očí, což následně s ohledem na způsobená zranění potvrdila i prohlížející lékařka, a zbraň mu sebral. Domnělý pachatel pak došel pro zbraň, kterou před tím odložil a několikrát na muže vystřelil, přičemž oba z nich zasáhl, jednoho z nich dokonce dvakrát. Opakovaně vypověděl, že tak učinil v sebeobraně. Jednotlivé výpovědi domnělého pachatele a svědků si však odporovaly a nebylo možné učinit jednoznačný závěr, zda se jednalo o vraždu či nutnou obranu. Státní zástupce po prostudování spisu s odkazem na ustanovení o nutné obraně trestní stíhání zastavil s odkazem na tzv. *subjektivní pojetí nutné obrany*, přičemž dospěl k závěru o naplnění znaků skutkové podstaty jiného trestného činu ani neshledal důvod k postoupení věci jinému orgánu.¹⁴⁴

¹⁴⁴ JEDLIČKA, M.; DOSTÁL, F. *Nutná obrana nebo dvojnásobná vražda?* In: Kriminologický sborník. Roč. 42, č. 1, 1998, s. 15–22.

6. PŘÍPAD DVOJNÁSOBNÉ VRAŽDY SE ZIŠTNÝM MOTIVEM – PŘÍPADOVÁ STUDIE

V této kapitole bude zevrubně rozebráno vyšetřování případu dvojnásobné vraždy se zištným motivem, kdy se pachatel pokoušel spáchané vraždy zakrýt inscenací odjezdu poškozených do zahraničí. Spáchání vraždy, která byla spáchána pouze pachatelem Filipem, předcházela plán spáchat trestný čin podvodu spočívajícího v převodu vily poškozené na oba pachatele – Filipa a Pavla – za zlomek její skutečné hodnoty. V tom jim měl původně pomáhat druh poškozené Hany, poškozený Václav, který poškozenou vylákal na společnou cestu do objektu v jihovýchodních Čechách, které bylo místem činu. Trestný čin podvodu spáchaný ve spolupachatelství byl ukončen ve stadiu pokusu.

Případ byl vyšetřován 1. oddělením odboru obecné kriminality SKPV Krajského ředitelství policie hlavního města Prahy a dozorován státní zástupkyní MSZ v Praze. Veškeré podklady mi byly poskytnuty ze strany dozorcující státní zástupkyně a vrchního komisaře, který případ vyšetřoval. Zároveň mi bylo umožněno prostudovat vyšetřovací spisy a účastnit se kazuistického semináře k tomuto případu, který byl uskutečněn pro účely vzdělávání příslušníků Policie České republiky. Za to bych chtěla oběma ještě jednou vřele poděkovat. Při popisu případu jsem postupovala zejména dle struktury závěrečné řeči státní zástupkyně a prezentace využívané při kazuistickém semináři. Ačkoliv se jedná do jisté míry o medializovaný případ, nebudou zde uváděny žádné osobní údaje konkrétních osob, přičemž křestní jména použitá v popisu případu jsou plně smyšlená. Pro úplnost uvádím, že z důvodu přehlednosti jsou v celém popisu případu užívány pojmy *pachatelé* a *poškození* bez ohledu na procesní postavení dle jednotlivých fází trestního řízení.

Trestní oznámení a zahájení úkonů trestního řízení

Dne 17. června 2019 byly místním oddělením příslušné městské části hlavního města Prahy zahájeny úkony trestního řízení pro podezření ze spáchání trestného činu neoprávněného užívání cizí věci dle ustanovení § 207 odst. 1 TZ. K uvedenému bylo přistoupeno z důvodu oznámení patriarchy církve, ke které příslušel a pro kterou zároveň pracoval jako řidič, poškozený Václav. Oznámení se týkalo služebního vozidla, které užíval při práci poškozený Václav a které církev pohřešovala. Důvodem oznámení byla rovněž SMS zpráva poškozeného Václava adresovaná patriarchovi církve, která byla vzhledem k jejich standardní komunikaci neobvyklá. O den později byly navíc SKPV Praha i zahájeny úkony trestního řízení pro podezření ze spáchání trestného činu zbavení osobní svobody dle ustanovení § 170 odst. 1 TZ, a to na základě oznámení personalisty církve.

Ještě před úplným zahájením úkonů v trestním řízení v této věci bylo dne 13. června 2019 v Maďarsku nalezeno osobní vozidlo. To se díky mezinárodní policejní spolupráci podařilo ztotožnit s pohřešovaným vozidlem církve.

Vyšetřovací verze

V počátcích trestního řízení byly vytyčeny tři vyšetřovací verze. Nejpravděpodobněji se jevila verze o tom, že se oba poškození stali oběťmi trestného činu. Buď trestného činu vraždy dle ustanovení § 140 TZ nebo trestného činu zbavení osobní svobody dle ustanovení § 170 TZ. Jako hlavní motiv se jeví jejich odstranění ve spojení s podvodným jednáním při převodu vily poškozené Hany.

Jako další, méně pravděpodobné, byly vytyčeny verze, že poškozenou Hanu zavraždil poškozený Václav, anebo že oba poškození chtěli učinit životní změnu a odjeli do zahraničí (v tom měla spočívat inscenace ze strany pachatele Filipa). Tyto verze však byly brzy vyloučeny jako nereálné.

Provedení prvotních úkonů a šetření ve věci

Během prvotních úkonů ve věci byly s ohledem na oznámení zjišťovány informace o poškozeném Václavovi, ze kterých vyplynulo, že se pohřešuje i jeho družka, poškozená Hana. Na základě podaných vysvětlení přátel, známých a sousedů poškozených bylo založeno důvodné podezření, že se oba stali oběťmi trestného činu.

Podle ustanovení § 68 odst. 2 zákona o PČR ve spojení s ustanovením § 88a TŘ byla získána data ze záznamu telekomunikačního provozu obou poškozených. Ze záznamu bylo zjištěno, že poslední hovor poškozeného Václava byl uskutečněn s pachatelem Filipem.

Dne 17. 6. 2019 byl na pracoviště Katastrálního úřadu pro hlavní město Prahu doručen návrh na vklad, kterým mělo dojít k převodu nemovitosti ve vlastnictví poškozené Hany. Převedena měla být na společnost vlastněnou druhem poškozené, tedy poškozeným Václavem, a to za směšnou částku ve výši 2 500 000,- Kč. Znaleckým posudkem vyhotoveným pro účely trestního řízení byla hodnota nemovitosti stanovena na přibližně 22 000 000,- Kč, tržní hodnota pak na přibližně 50 000 000,- Kč.

Prostřednictvím mezinárodní policejní spolupráce byly získány a zajištěny kamerové záznamy z místa nálezu osobního vozidla v Maďarsku. Na kamerových záznamech byl zachycen průjezd osobního vozidla, které bylo následně identifikováno jako vozidlo zajištěné maďarskými kolegy. Na záznamu byli rovněž zachyceni pasažéři osobního vozidla, kteří byli následně identifikováni jako pachatelé Filip a Pavel.

Na dalších kamerových záznamech, které byly zajištěny, konkrétně kamerových záznamech provozovatele fast-foodu nacházejícího se na jednom ze sjezdů z dálnice D1, byli společně zachyceni oba poškození, kteří se zde měli sejít s pachatelem Filipem. Od té doby poškozené nikdo nespatriil. Telefony obou poškozených byly naposledy zaznamenány na přenosové buňce blízko místa setkání. Pachatel Filip oba poškozené prostřednictvím poškozeného Václava vylákal do objektu v jihovýchodních Čechách, který si krátkodobě pronajal (v podrobnostech níže). Chtěl tím vzbudit dojem, že poškození opustili Českou republiku, k čemuž mělo přispět i odvezení vozidla do Maďarska.

V rámci prvotních úkonů byla dále provedena domovní prohlídka vily poškozené Hany. Tam došlo k zajištění stop významných např. pro genetické či písmoznalecké zkoumání, avšak jinak domovní prohlídka přinesla negativní výsledek.

Po převozu osobního vozidla z Maďarska byla provedena jeho prohlídka, při které bylo zjištěno, že je celý interiér vozidla potřísněn neidentifikovanou chemikálií, což jasně naznačovalo úmysl vozidlo zničit. Ve vozidle byla pak nalezena lupa, která pravděpodobně měla sloužit k zapálení vozidla, a korálky, které mohly pocházet ze šperků poškozené Hany.

Pátrání

Zatímco byly na základě soudních příkazů prováděny domovní prohlídky nemovitostí ve vlastnictví poškozených, byly současně rozběhnuty rozsáhlé pátrací akce. Ty probíhaly za pomoci několika stovek policistů a technických prostředků několik měsíců. Oblast, ve které pátrání probíhalo, byla vymezena za pomoci lokalizace posledního výskytu telefonů poškozených.

Nález a ohledání místa činu

Při pátrání bylo zjištěno, že si pachatel Filip v inkriminované oblasti pronajal rekreační objekt, kde byla následně provedena podrobná domovní prohlídka. Při ní byly nalezeny zásadní důkazy a stopy, mimo jiné i stopy krve. Následně bylo za pomoci genetické expertízy zjištěno, že stopy krve odpovídají DNA poškozeného Václava, což svědčilo o násilném jednání a podpořilo verzi o spáchání vraždy. I přes to, že se na místě činu nenašly biologické stopy patřící poškozené Haně, nebyla vyloučena verze o dvojnásobné vraždě, neboť oba poškození byli naposledy viděni společně. Tuto verzi podpořil rovněž důkaz o zachycení telefonů obou poškozených v předmětné oblasti.

Podvodné jednání představující budoucí ziskový motiv vraždy

Již od počátku šetření zmizení podezřelých bylo souběžně prověřováno, zda za jejich zmizením není pokus o převod vily ve vlastnictví poškozené za podezřele nízkou cenu (viz výše). Tento převod měl být proveden za součinnosti druhá poškozené Hany, poškozeného Václava. Do kupní smlouvy o převodu nemovitosti byl použit poslední list z kupní smlouvy práva na užívání nemovitosti uzavřené mezi poškozenou Hanou a poškozeným Václavem. Ta obsahovala originální podpisy obou poškozených a rovněž ověřovací doložku.

V souvislosti s tím byl prošetřován výše zmíněný pokus o vklad do katastru nemovitostí, kdy za pomoci písmoznalecké expertizy došlo k ověření pravosti podpisů poškozených na návrhu na vklad. Došlo tak k porovnání podpisů na straně přiložené ke kupní smlouvě a podpisů na návrhu na vklad do katastru nemovitostí. Znalcem bylo zjištěno, že podpisy na návrhu na vklad jsou zfalšované.

Prověřovány byly také bankovní informace, kdy pohyby na účtech pachatelů odpovídaly částce, za kterou měla být převedena nemovitost ve vlastnictví poškozené Hany.

Další šetření

V průběhu prověřování podaly vysvětlení desítky osob z blízkého okolí poškozených (zejména poškozené Hany), ze kterých vyplynulo, že jejich vztah byl nefunkční a že by poškozená Hana vilu nikdy neprodala. Poškozený Václav byl pak popisován jako problémový a násilnický, a to i vzhledem ke skutečnosti, že byl na poškozené Haně finančně závislý. Na základě těchto skutečností tak bylo vyloučeno, že by poškození společně odjeli na dovolenou nebo chtěli jakkoliv měnit svůj dosavadní život.

Z taktických důvodů byli k podání vysvětlení vyzváni též pachatelé Filip a Pavel. Ti uvedli, že chtěli nemovitost koupit a poškozený měl dostat provizi za to, že jim s tím pomůže. Provize mu údajně měla být vyplacena při posledním setkání s pachatelem Filipem. Pachatel Filip rovněž připustil, že se s oběma poškozenými setkal v blízkosti místa činu, ale popřel, že by věděl další informace o jejich pobytu. Avšak jeho výpověď potvrzovala podezření, že právě on je pachatelem násilného trestného činu.

Dne 6. 8. 2019 pak došlo k zápisu pachatele Pavla do obchodního rejstříku jako jednatele společnosti poškozeného Václava, na kterou měla být převedena nemovitost poškozené. K uvedenému došlo na základě *Smlouvy o převodu obchodního podílu*, na základě které se rovněž společníkem této společnosti stala společnost patřící pachateli Filipovi. Tím by tak fakticky legálně došlo k převodu nemovitosti na pachatele skoro zdarma.

Využití operativně pátracích prostředků

V rámci prověřování i vyšetřování byly rovněž využity operativně pátrací prostředky ve smyslu ustanovení § 88 a násl. TŘ. Konkrétně byl prováděn odposlech telekomunikačního provozu obou pachatelů, sledování pachatelů včetně jejich bytu, osobního vozu jednoho z pachatelů a rovněž jednání pachatele Filipa na Katastrálním úřadě pro hlavní město Prahu v souvislosti s pokusem o vklad do katastru nemovitostí.

Zadržení a výslechy podezřelých dle ustanovení § 76 TŘ a provedení prověrky na místě dle ustanovení § 104e TŘ

Na základě výsledků prověřování bylo zřejmé, že se poškození stali oběťmi násilného trestného činu, avšak dosud nevedly k nálezům těl poškozených. Pachatelé zatím činili další kroky k převodu nemovitosti poškozené Hany. I přes to, že v dané chvíli nebylo možné prokázat, že poškození byli usmrceni, bylo z taktických důvodů rozhodnuto, že budou podezřelí ve smyslu ustanovení § 76 TŘ zadrženi. Existovala totiž obava z jejich odjezdu do zahraničí a skrývání se. Dne 4. 9. 2019 došlo k zadržení obou pachatelů zásahovou jednotkou Krajského ředitelství policie hlavního města Prahy.

Následně byly prováděny výslechy v režimu ustanovení § 76 odst. 3 TŘ. Pachatel Pavel popřel jakékoliv podvodné jednání a na dobu zmizení poškozených měl prokazatelné alibi. Připustil však, že spolu s pachatelem Filipem odvezli předmětné osobní vozidlo do Maďarska, kde si ho měli vyzvednout poškození. Pachatel Filip v první fázi výslechu popřel jak podvodné jednání, tak to, že by se měl dopustit násilného jednání na poškozených. Shodně s pachatelem Pavlem potvrdil verzi o odvezení osobního vozidla do Maďarska. V druhé fázi výslechu však výpověď značně změnil. Připustil, že se spolu s poškozenými nacházel v rekreačním objektu, který si pronajal a že po hádce mezi poškozenými usmrtil poškozený Václav poškozenou Hanu. Pachatel Filip dále vypověděl, že ze strachu pomohl poškozenému Václavovi zbavit se těla poškozené, které měli vhodit do slepého ramene Labe. Poškozený Václav měl pak měl odjet do zahraničí.

Na základě výpovědi pachatele Filipa o vhození těla poškozené Hany do slepého ramene Labe byla provedena prověrka na místě dle § 104e TŘ. Ta však k nalezení těl nevedla a ukázalo se, že pachatel tímto pouze získával čas. Pachatel Pavel měl pak během prověrky na místě označit místo, kde mělo stát odstavené vozidlo poškozených, které měli následně společně s pachatelem Filipem odvézt do Maďarska.

Zahájení trestního stíhání

Navzdory absenci přímých důkazů a těl poškozených rozhodl vrchní komisař o zahájení trestního stíhání ve smyslu ustanovení § 160 odst. 1 TR. Pachatel Filip byl obviněn ze spáchání zvláště závažného zločinu vraždy dle ustanovení § 140 odst. 2 a odst. 3 písm. a) a j) TZ a ze zvláště závažného zločinu podvodu dle ustanovení § 209 odst. 1 a odst. 5 písm. a) TZ. Pachatel Filip využil v procesním postavení obviněného právo dále nevypovídat. Pachatel Pavel byl obviněn ze zvláště závažného zločinu podvodu dle ustanovení § 209 odst. 1 a odst. 5 písm. a) TZ. Pachatel Pavel v procesním postavení obviněného v průběhu celého přípravného řízení trval na tom, že se žádného protiprávního jednání nedopustil. Vrchní komisař současně podal návrh na vzetí obou pachatelů do vazby. Pachatel Filip byl na základě rozhodnutí soudce vzat do vazby z důvodu dle ustanovení § 67 písm. a) TR, pachatel Pavel byl propuštěn a stíhán na svobodě.

V rámci vyšetřování byla provedena další fáze prohlídek, zejména v místě bydliště obviněných, v místě bydliště rodičů pachatele Filipa, na statku jeho strýce a vozidel obou pachatelů. V pokoji pachatele Filipa v domě jeho rodičů byly nalezeny a zajištěny finanční prostředky, které obnosem odpovídaly částce, kterou měl poškozený Václav obdržet jako provizi za zprostředkování převodu vily poškozené Hany na pachatele. Během prohlídek jinak nebyly nalezeny žádné stopy nebo důkazy, které by svědčily o násilném jednání vůči poškozeným.

Během obou fází domovních prohlídek bylo zajištěno více než 200 stop, které byly zkoumány Kriminologickým ústavem, zejména v odvětví biologie, genetiky a chemie a dále několik desítek věcí, které byly zkoumány znalci z oboru kybernetika a písmoznalectví. Během vyšetřování pak bylo v procesním postavení svědka vyslechnuto několik desítek osob, vedle standardního vyšetřování probíhalo rozsáhlé pátrání za účelem nálezu těl poškozených, byla vyžádána odborná vyjádření z oboru kriminalistika a průběžně vyhodnocovány informace získané z odposlechu, sledování, bankovní informace, informace ze znaleckých posudků a vypořádány zajištěné věci.

Nález těl, ohledání a soudní pitva

V polovině října 2019 byla pod mostem vedoucím přes nejmenovanou vodní nádrž v hloubce asi 30–31 metrů nalezena dvě děla. Jejich poloha na dně vodní nádrže byla včetně zátěží, které byly k tělům upevněny, zadokumentována a následně ve dnech 23. – 24. 10. 2019 vytažena na břeh a ohledána za přítomnosti soudní lékařky. Poté byla těla odvezena do ústavu soudního lékařství k provedení soudní pitvy.

V případě soudní pitvy poškozené Hany byla zjištěna sečná rána na vrcholu temene hlavy s násekem zevní desky pravé temenní kosti, a to bez krevního výronu, tedy bez vitální reakce. Na levém bérce se pak nacházel drobný podkožní krevní výron. Vedle toho se na těle nacházely kožní defekty v důsledku působení vodních živočichů, a to bez vitální reakce. Dále byly nalezeny tečkovité krevní výronky pod poplicnicí a přítomnost rozsivek v játrech zemřelé stejného druhu jako v kontrolním vzorku vody z místa nálezu. Tyto jsou typické pro udušení z utopení, avšak vzhledem ke stavu těla se k této příčině smrti nebylo možné jednoznačně vyjádřit. Příčinu smrti nebylo pro pokročilou hnilobu s počínajícím zmýdelněním možné jednoznačně určit, pitevní nález však odpovídal udušení z utopení. Na základě toxikologického zkoumání bylo zjištěno, že měla poškozená v těle stopy antidepresiva mirtazapinu. Antidepresivum mohlo sloužit k jejímu utlumení.¹⁴⁵ Při pitvě poškozeného Václava byly zjištěny dvě sečné rány, jedna v levé čelně spánkové krajině a druhá na rozhraní čelní a temenní krajiny, dále tříštivé rozlámání klenby a spodiny lební, krvácení pod pavučnicí a rozhrnutí mozku. Na těle zemřelého se rovněž nacházely kožní defekty v důsledku působení vodních živočichů, a to bez vitální reakce. V těle poškozeného byly dále prokázány látky ze skupiny amfetaminů a tetrahydrokanabinoidů. Příčinou smrti bylo rozhrnutí mozku při sečných ranách hlavy s tříštivým rozlámáním lebky.¹⁴⁶

Po vytažení zátěží těl bylo následně provedeno jejich ohledání.

Výslechy obviněných, zkoumání jejich duševního stavu a provedení vyšetřovacího pokusu dle ustanovení § 104c TŘ

Po nálezu těl byly provedeny opětovné výslechy pachatelů v postavení obviněných. Pachatel Filip nadále odmítal vypovídat. Pachatel Pavel dále trval na tom, že se žádného protiprávního jednání nedopustil.

Následně bylo provedeno zkoumání duševního stavu pachatelů znalci z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a klinická psychologie. Ani u jednoho z pachatelů nebyly zjištěny příznaky žádné duševní choroby, ani abusus alkoholu či zneužívání jiných návykových látek, ani klinicky zřejmá porucha osobnosti.

V rámci vyšetřování byl dále proveden vyšetřovací pokus v režimu ustanovení § 104c TŘ. Vyšetřovací pokus byl proveden za účelem prokázání, že muž s tělesnou konstitucí pachatele Filipa je schopen naložit dvě těla do zavazadlového prostoru osobního

¹⁴⁵ Znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví soudní lékařství ze dne 13. 12. 2019 vyhotovený na základě soudní pitvy poškozené.

¹⁴⁶ Znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví soudní lékařství ze dne 13. 12. 2019 vyhotovený na základě soudní pitvy poškozeného.

vozidla, převést je na most a poté i se zátěží shodit do řeky. Dalším účelem bylo rovněž ověření, že zátěže pochází z pozemku rekreačního objektu pronajatého pachatelem Filipem. Vyšetřovací pokus potvrdil, že zátěže pochází z uvedeného pozemku a rovněž to, že pokud budou těla navázána za sebe, je možné naložit je a následně shodit z mostu do řeky v řádu jednotek minut.

Skončení vyšetřování

Dne 21. 5. 2020 podal vrchní komisař na MSZ v Praze návrh na podání obžaloby. Vyšetřovací spis obsahoval celkem 3342 listů, 12 fyzických důkazů a dvě věci zajištěné podle ustanovení § 79a TŘ. Během přípravného řízení bylo provedeno 12 domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor a pozemků, vyhodnoceno několik desítek hodin kamerových záznamů, vyhodnoceno několik desítek hodin záznamů z odposlechu telekomunikačního provozu a ze sledování osob a věcí. Dále byly vyžádány a provedeny právní pomoci na Slovensku a v Maďarsku a v průběhu pátrání po poškozených byly v rámci mezinárodní policejní spolupráce požádány o součinnost mnohé evropské státy. Při pátrání v okolí místa činu a místa nálezu těl poškozených bylo nasazeno 454 policistů, hasiči, potápěči a další osoby, proběhlo 25 pátracích akcí a 6 terénních šetření a byly použity rovněž operativně pátrací prostředky, a to sledování osob a věcí dle ustanovení § 158e TŘ a použití agenta dle ustanovení § 158e TŘ.

Obžaloba a řízení před soudem

Dne 21. 6. 2020 podala státní zástupkyně MSZ v Praze obžalobu k Městskému soudu v Praze pro skutky, jak byly kvalifikovány v usnesení o zahájení trestního stíhání. V případě pachatele Filipa navrhovala státní zástupkyně uložení výjimečného trestu odnětí svobody spolu s uložením peněžitého trestu a trestu propadnutí věci. V případě pachatele Pavla navrhovala státní zástupkyně uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody v dolní polovině zákonné trestní sazby, která činí pět až deset let, spolu s uložením peněžitého trestu.

Hlavní líčení u Městského soudu v Praze bylo zahájeno dne 23. 9. 2020. Pachatel Filip při hlavním líčení několikrát změnil výpověď. Městským soudem v Praze byl dne 8. 1. 2021 uznán vinným ze spáchání zvlášť závažného zločinu podvodu dle § 209 odst. 1, odst. 5 písm. a) TZ ve stádiu pokusu dle § 21 odst. 1 TZ ve spolupachatelství dle § 23 TZ a zvlášť závažného zločinu vraždy dle § 140 odst. 2, odst. 3 písm. a), písm. j) TZ, za což mu byl uložen úhrnný trest odnětí svobody v trvání dvaceti tří let se zařazením do věznice se zvýšenou ostrahou. Pachatel Pavel při hlavním líčení trval na své výpovědi podané v přípravném řízení a jakékoliv podvodné jednání odmítl. Městským soudem v Praze byl

uznán vinným ze spáchání zvláště závažného zločinu podvodu dle § 209 odst. 1, odst. 5 písm. a) TZ ve stádiu pokusu dle § 21 odst. 1 TZ ve spolupachatelství dle § 23 TZ, za což mu byl uložen úhrnný trest odnětí svobody v trvání pěti let a peněžitý trest ve výši 5 000 000 Kč. Oběma pachatelům byl dále uložen trest propadnutí věci, a to peněžních prostředků ve výši 1 500 000 Kč, zajištěných na základě usnesení Policie České republiky, I. oddělení oboru obecné kriminality, SKPV Krajského ředitelství policie hlavního města Prahy.¹⁴⁷

Po podaném odvolání však Vrchní soud v Praze dne 19. 5. 2021 rozsudek Městského soudu v Praze zrušil z důvodu místní nepříslušnosti a věc přikázal k projednání Krajskému soudu v Hradci Králové. Dne 5. 10. 2021 bylo u Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka Pardubice zahájeno nové hlavní líčení.¹⁴⁸ Dne 18. 3. 2022 byl Krajským soudem v Hradci Králové vynesena rozsudek, kterým byl pachatel Filip odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání dvaceti pěti let se zařazením do věznice se zvýšenou ostrahou. Všechny ostatní výroky o vině i trestu byly shodné s výroky Městského soudu v Praze.¹⁴⁹ Dne 29. 6. 2022 vynesl v uvedené věci rozsudek Vrchní soud v Praze, který rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové potvrdil.¹⁵⁰

Ačkoliv cesta napříč celým přípravným řízením a soudním řízením byla mimořádně trnitá, nakonec se pachatele podařilo dopadnout a spravedlivě potrestat. To by však nebylo možné bez mimořádné profesionality a snahy vyšetřovatelů a všech dalších policistů a jiných osob, které se na vyšetřování podílely, a stejně tak bez mimořádné profesionality a odhodlání státní zástupkyně. Tým policistů pracujících na uvedeném případě byl navíc za jejich práci speciálně oceněn jako tým roku 2020,¹⁵¹ a to nepochybně více než zaslouženě.

¹⁴⁷ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 8. 1. 2021, sp. zn. 57 T 5/2020.

¹⁴⁸ Po odvolání ještě došlo k opětovnému provedení vyšetřovacího pokusu, kterým mělo být zjištěno, zda figuranti odpovídající tělesnou konstitucí a fyzickou kondicí pachateli Filipovi dokáží figuríny odpovídající tělům poškozených přehodit přes zábradlí na mostě nad nejmenovanou vodní nádrží. Vyšetřovací pokus byl opakován v reakci na technický experiment, který nechala provést obhajoba a který měl prokázat, že by pachatel Filip popsaneho nebyl schopen.

¹⁴⁹ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 18. 3. 2022, sp. zn. 63 T 6/2021.

¹⁵⁰ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 6. 2022, sp. zn. 8 To 42/2022.

¹⁵¹ Viz Cena ředitele pražského krajského ředitelství. [cit. 08-04-2023, 14:06] Dostupné z <<https://www.policie.cz/clanek/cena-reditele-prazskeho-krajskeho-reditelstvi.aspx>>

7. PRAXE VYŠETŘOVÁNÍ VRAŽD ZAKRÝVANÝCH INSCENACÍ NEPRAVDIVÝCH SKUTEČNOSTÍ

7.1 ZHODNOCENÍ POZNATKŮ KVALITATIVNÍHO VÝZKUMU V SOUVISLOSTI S VYŠETŘOVÁNÍM VRAŽD ZAKRÝVANÝCH INSCENACÍ NEPRAVDIVÝCH SKUTEČNOSTÍ

V rámci získávání informací pro účely zpracování této diplomové práce jsem se obrátila na několik státních zástupců a soudních lékařů z celé České republiky a požádala je, zda by byli ochotni podělit se o své zkušenosti z praxe týkající se nařizování soudních pitev. Ačkoliv mohu již nyní předeslat, že není možné učinit na základě odpovědí vybraných osob jakékoliv obecné ba dokonce statistické závěry, neboť praxe v různých krajích České republiky je diametrálně odlišná. Navíc se mohou jejich zkušenosti lišit z důvodu délky jejich praxe. Navzdory tomu jsou jejich zkušenosti pro tuto práci velmi přínosné. Oběma skupinám osob, tedy jak státním zástupcům, tak soudním lékařům, byly položeny konkrétní otázky vztahující se předně k nařizování soudních pitev. Mimoto se však většina dotazovaných osob podělila o další zajímavé informace z jejich dosavadní praxe. Odpovědi státních zástupců a soudních lékařů jsou obsahem přílohy č. 2 této práce a jsou, až na drobné výjimky, plně anonymizované.

Jak již v této práci bylo, a ještě bude zmíněno, považuji soudní pitvy za nejdůležitější článek vyšetřování vražd zakrývaných inscenacemi, neboť v drtivém množství případů nebude možné bez jejího provedení inscenaci odhalit. Soudní pitvy jsou nařizovány policejním orgánem a rovněž hrazeny z jeho rozpočtu. Příslušník policejního orgánu je tak v situaci, kdy se rozhoduje, zda nařídít soudní pitvu či nikoliv, vázán pouze dvěma věcmi – nadřizenou osobou a rozpočtem. Pokud se však rozhodne, že soudní pitvu nenařídí, může se lékař prohlížející mrtvolu či soudní lékař provádějící zdravotní pitvu, který je přesvědčen o tom, že by soudní pitva měla být provedena, pokusit vyšetřovatele přesvědčit o opaku. Uvedené však nemůžeme očekávat od každého lékaře, neboť jeho úkolem je sdělit své stanovisko, nikoliv o něm policejní orgán neúnavně přesvědčovat. Poslední možností pro lékaře pak může být požádání o nařízení soudní pitvy dozorujícího státního zástupce, jakožto *pána* přípravného řízení. Tolik k odůvodnění, proč byli dotazováni právě státní zástupci a soudní lékaři, nikoliv rovněž příslušníci policejního orgánu.

Státním zástupcům byly položeny následující otázky:

1. Setkal/a jste se během výkonu funkce státního zástupce se situací, kdy jste byl/a lékařem na základě podezření, že byla smrt způsobena trestným činem, požádán/a

o nařízení soudní pitvy z důvodu předchozího odmítnutí nařízení soudní pitvy policejním orgánem? Pokud ano, jak často k takové situaci dochází?

2. Pokud jste se s výše popsanou situací setkal/a, vyhověl/a jste na základě odůvodněných podezřelých zjištění lékaře takové žádosti?

Na otázky mi odpověď zaslalo pět státních zástupců a zástupkyň – dva z MSZ v Praze, jeden z KSZ v Brně, jeden z KSZ v Ostravě a jeden z KSZ v Plzni. V případě státních zástupců jsou odpovědi velmi vyrovnané a lze je shrnout tak, že se nikdo z dotazovaných se situací popisovanou v 1. dotazu nesetkal. Nadto lze uvést, že na základě zkušeností dotazovaných státních zástupců je v případě podezřelých úmrtí postupováno s maximální obezřetností a policejní orgán při pochybnostech soudní pitvy nařizuje. Závěrem pak lze uvést postoj jedné z dotazovaných státních zástupkyň, jež by se v případě sporu vyšetřovatele a soudního lékaře přiklonila na stranu soudního lékaře, jakožto nepochybně kvalifikovanější osobu v této oblasti.

Soudním lékařům pak bylo položeno znatelně více dotazů, neboť zde vyvstává další úskalí vyšetřování vražd zakrývaných inscenacemi, a to role koronera v tomto vyšetřování. Soudním lékařům tedy byly položeny následující dotazy:

1. Kolik let vykonáváte praxi soudního lékaře?
2. Působíte v rámci Vaší praxe i jako koroner/jezdíte na ohledání mrtvoly na místo činu (místo nálezů mrtvoly)?
3. Přibližně v kolika případech jste se při Vaší praxi setkal/a s prováděním ohledání těla či následné soudní pitvy v rámci vyšetřování vraždy zakrývané inscenací nepravdivých skutečností, tj. okolností měly nasvědčovat tomu, že se jednalo např. o sebevraždu či nešťastnou náhodu?
4. Stalo se Vám v rámci Vaší praxe, že nebyla policejním orgánem nařízena soudní pitva, ačkoliv jste měl/a důvodné podezření, že došlo k násilné smrti a provedení soudní pitvy jste navrhoval/a?
5. Pokud je odpověď na předchozí otázku kladná, tak v kolika případech jste se s takovým přístupem setkal/a?
6. Pokud jste se s postupem popsaným v otázce 3) setkal/a, bylo Vám nenařízení soudní pitvy jakkoliv odůvodněno?
7. Pokud jste se s postupem popsaným v otázce 3) setkal/a, bylo po Vašem případném bližším odůvodnění či naléhání požadavku na provedení soudní pitvy následně vyhověno?

8. Obrátil/a jste se v případě nenařízení soudní pitvy policejním orgánem za účelem nařízení soudní pitvy na dozorujícího státního zástupce?

9. Pokud je odpověď na předchozí otázku kladná, bylo Vám vyhověno?

Na otázky mi odpověď zaslalo šest soudních lékařů a lékařek – tři odpovědi z ÚSL na území hlavního města Prahy, jedna z ÚSL v Brně, jedna z ÚSL v Hradci Králové a jedna z ÚSL v Českých Budějovicích. V případě soudních lékařů a lékařek nejsou odpovědi tak jednoznačné, jako tomu bylo výše u státních zástupců. To je dle mého názoru dáno nejen rozličnou délkou jejich praxe, ale rovněž krajem, kde svou praxi vykonávají, neboť jsou jejich zkušenosti velmi ovlivněny právě konkrétními regionálními možnostmi, např. dostupností ústavů soudního lékařství. Jejich zkušenosti jsou pak pro tuto práci významné nejen stran nařizování a provádění soudních pitev, ale rovněž stran působnosti koronerů, neboť někteří z nich jako koroneři působili.

Na základě odpovědí je možné obecně shrnout, že se v praxi stává, že policejní orgán nechce soudní pitvu nařídit. Důležitý je však dialog mezi jednotlivými osobami a ve většině případů pak po naléhání a odůvodnění soudního lékaře k nařízení soudní pitvy dochází. Důvodem nenařízení soudních pitev jsou dle některých odpovědí finance, někdy odmítnutí nebývá zdůvodněno. Pro tyto účely je na některých ÚSL zavedeno pravidlo, že se taková skutečnost zaznamenává do protokolu, někdy i s uvedením jména příslušníka policejního orgánu či státního zástupce, který soudní pitvu odmítl nařídit. Na státního zástupce se většina z dotazovaných soudních lékařů a lékařek nemusela obracet.

Jedna z odpovědí však mezi ostatními výrazně vystupovala, a to bohužel v negativním slova smyslu. Jednak ze zkušeností uvedené osoby plyne, že v rámci jejich kraje dochází k nenařizování soudních pitev často, nadto se stává, že mají soudní lékaři nedostatek podkladů z místa činu, ať už např. polohu těla či vražedný nástroj. Dále je z této odpovědi možné zjistit, že jsou zdravotní pitvy prováděny nezkušenými lékaři, a ne natolik podrobně jako pitvy soudní. Zde však musím uvést vlastní zkušenost, a rovněž informace od pražských soudních lékařů, kdy taková praxe, minimálně na území hlavního města Prahy, je zcela jiná, neboť zdravotní pitvy jsou prováděny stejně podrobně jako soudní pitvy. Co mě pak taktéž zaskočilo je, že není na tomto ÚSL pravidlem provádění toxikologických vyšetření. Výsledky toxikologie však mohou být pro vyšetřování vražd zakrývaných inscenacemi velice významné.

Co se pak týká poznatků soudních lékařů, kteří působili v rámci své praxe též jako koroneři, oba z nich¹⁵² konkrétně jednak u Zdravotnické záchranné služby hlavního města Prahy a rovněž v jednom z krajů, kde poskytuje služby koronera společnost 1. koronerská, je jejich názor shodný jak vzájemně, tak rovněž s mým názorem. Tedy že kvalita prohlídky těla provedená koronerem se specializací v soudním lékařství a koronerem se specializací v jiné oblasti se může značně lišit, což může mít negativní důsledky.

7.2 PRAXE VYŠETŘOVÁNÍ VRAŽD NA ÚZEMÍ KRAJE HL. M. PRAHY

Pro účely rozšíření poznatků z praxe vyšetřování vražd obecně, mi bylo dále umožněno absolvovat krátkodobou stáž na MSZ v Praze pod vedením státní zástupkyně specializující se na násilnou trestnou činnost. V rámci ní jsem pak mohla vést rozhovory jak s uvedenou státní zástupkyní, tak s vybranými vyšetřovateli 1. oddělení odboru obecné kriminality SKPV Krajského ředitelství policie hlavního města Prahy a soudními lékaři působícími na ÚSL v Praze, což bylo pro tuto práci velkým přínosem. V této kapitole bych se proto chtěla věnovat praxi vyšetřování vražd na území kraje hlavního města Prahy,¹⁵³ jak mi byla uvedenými osobami předána, a to od okamžiku oznámení daného skutku až po ukončení vyšetřování.

Na počátku každého vyšetřování je oznámení na linku 158 ohledně skutečnosti, že se na určitém místě nachází mrtvola. Operační středisko zpravidla na místo nejprve posílá policisty PMJ krajského ředitelství, která je na místě první, a to z bezpečnostních důvodů, kdyby se na místě např. stále nacházel pachatel. Následně se zpět vyrozumí operační středisko, které na místo posílá policisty z místního oddělení (ti bývají někdy vyrozumíváni souběžně s PMJ), kteří většinou zajišťují místo činu/místo nálezů mrtvoly. Poté operační na místo posílá stálou výjezdovou skupinu příslušného obvodního ředitelství SKPV. Praha je rozdělena do čtyř obvodních ředitelství. Na všech ředitelstvích slouží stálé výjezdové skupiny, které se střídají ve směnách. Pokud obvodní výjezd zjistí, že se jedná o vraždu, a tedy nejsou příslušní, je na místo vyslána stálá výjezdová skupina krajského ředitelství SKPV. Stálá výjezdová skupina se skládá z operativce, který je zároveň vedoucím výjezdu, vyšetřovatele a technika. Vyšetřovatel má pak za úkol sepsat protokol o ohledání místa činu, kdy ohledání provádí za spolupráce technika. Operativce předně prvotně vytěžuje případné svědky a zjišťuje další informace a následně též sepisuje záznam o výjezdu. Obvodní výjezd pak zpravidla zůstává na místě činu a pomáhá výjezdu krajskému, pokud nemusí v danou chvíli řešit jiná oznámení.

¹⁵² Jedna z odpovědí je součástí přílohy č. 2. S druhým soudním lékařem jsem vedla osobní rozhovor v rámci návštěvy jednoho z ÚSL v Praze.

¹⁵³ Některé kroky postupu vyšetřování jsou samozřejmě stejné i v jiných krajích České republiky.

Na I. oddělení je zároveň držen dosah vyšetřovatelem a operativcem, tzv. ze zázemí. Ti jsou informováni až ve chvíli, kdy je vysoce pravděpodobné, že se jedná o vraždu. V takovém případě pak tito rovněž vyjíždí na místo, přebírají případ a dále ho řeší. Pokud se jedná o vraždu,¹⁵⁴ tak je rovněž vyrozumíváno MSZ, kde státní zástupci rovněž drží dosah. Na státním zástupci pak je, zda rovněž jede na místo. Existuje však interní neveřejný pokyn nejvyššího státního zástupce, který přítomnost státního zástupce v případě podezření ze spáchání trestných činů proti životu a zdraví s následkem smrti vysoce doporučuje, neboť jeho přítomnost může mít pro výkon dozoru nepochybně velký přínos. V rámci MSZ toto bývá dodržováno.

Operační na místo zároveň posílá zdravotnickou záchrannou službu, v rámci které v Praze slouží koroner, který provádí prohlídku mrtvoly. Jak již bylo zmíněno, koroner nemusí být soudním lékařem, avšak v Praze většina lékařů, kteří působí jako koroneři, jsou zároveň soudní lékaři.¹⁵⁵ Pokud není jistá příčina smrti, jedná se o komplikovaný mechanismus zranění a je vhodné, aby již na místě mrtvolu viděl soudní lékař, je volán přímo na místo, kde se účastní ohledání. Soudního lékaře na místo volá dosah za vraždy po dohodě se stálým výjezdem, tj. vyšetřovatel ze zázemí. Na základě prohlídky mrtvoly je pak nařízena buď zdravotní pitva, kterou indikuje prohlížeč lékař, nebo soudní pitva, kterou nařizuje vyšetřovatel ze zázemí. Obě z pitev jsou prováděny soudními lékaři na ÚSL. Praha má výhodu, že se na jejím území nachází čtyři ÚSL.¹⁵⁶ V případě zdravotních pitev funguje standardní spádovost nemocnic, tedy v návaznosti na místo nálezu mrtvoly. V případě soudních pitev rozhoduje vyšetřovatel, na kterém ÚSL bude pitva prováděna a následně vypracován znalecký posudek. Soudní pitvy se pak zpravidla účastní vyšetřovatel a operativce z dosahu. Státní zástupkyně, u které jsem stáž absolvovala, má ve zvyku se soudních pitev rovněž účastnit, což považuji za velmi pozitivní a pro vyšetřování přínosné. Dle mně sdělených zkušeností pak s nařizováním soudních pitev v Praze není problém a pokud lékař provádějící prohlídku mrtvoly sdělí podezření, je soudní pitva nařízena. Tázaná státní zástupkyně by se pak v případě nutnosti řešit spor mezi vyšetřovatelem a soudním lékařem přiklonila na stranu lékaře.

Jak jsem při svém krátkém působení na MSZ, 1. oddělení Krajského ředitelství policie hlavního města Prahy a vybraných ÚSL naznala, a byla příjemně překvapena, v Praze jsou mezi všemi články, tj. mezi policisty, státními zástupci a soudními lékaři velice dobré vztahy,

¹⁵⁴ Pokud se z počátku jedná o náhlé úmrtí, vyrozumívají se příslušná obvodní státní zastupitelství.

¹⁵⁵ Viz odpověď na 4. snímku přílohy č. 2 této práce.

¹⁵⁶ Fakultní nemocnice Královské Vinohrady, Fakultní nemocnice Bulovka, Ústřední vojenská nemocnice a Všeobecná fakultní nemocnice.

což nepochybně přispívá jejich kvalitní kooperaci při vyšetřování. Co bych z popsané praxe stran vražd zakrývaných inscenacemi ráda vyzdvihla, je účast státní zástupkyně jak na místě činu/nálezu mrtvoly, tak při soudní pitvě, stejně tak účast vyšetřovatele a operativce na soudní pitvě. Dle mého názoru jsou to právě tyto *details*, které mohou při vyšetřování následně rozhodovat.

7.3 PROBLEMATICKÉ ASPEKTY VYŠETŘOVÁNÍ VRAŽD ZAKRÝVANÝCH INSCENACÍ NEPRAVDIVÝCH SKUTEČNOSTÍ – ÚVAHY *DE LEGE FERENDA*

7.3.1 VÝKON FUNKCE KORONERA

Osoba koronera je jednou z klíčových osob ve vyšetřování vražd, neboť právě koroner provádí prohlídku mrtvoly na místě činu/místě nálezu a indikuje případnou zdravotní pitvu. Od prohlídky mrtvoly se pak odvíjí celé vyšetřování případného podezřelého úmrtí. Pokud je však prohlížejícím lékařem (koronerem) vysloven závěr, že se jedná o přirozenou smrt, zdravotní pitva není zpravidla prováděna. V případě násilné smrti, kterou se z lékařského hlediska rozumí též sebevražda či nešťastná náhoda, je ze zákona dána povinnost zdravotní pitvu provést.

Naše právní úprava osobu koronera nezná, nijak ji neupravuje, a tedy ani nestanoví požadavky na výkon její činnosti a z toho plynoucí práva a povinnosti. Funkci koronera tak může vykonávat jakýkoliv lékař s všeobecným lékařským vzděláním. Situaci navíc nepřidává skutečnost, že v České republice funguje stran služeb koronera určitá dvoukolejnost. V některých krajích jsou služby koronera poskytovány v rámci zdravotnické záchranné služby, a to například v Praze. Praha je navíc specifická tím, že, dle zkušeností jedné z tázaných soudních lékařek, která rovněž působí jako koroner u Zdravotnické záchranné služby hlavního města Prahy, je většina koronerů v Praze též soudními lékaři. V jiných krajích, například ve Středočeském či Královéhradeckém kraji, poskytuje služby koronera pro tyto účely zřízená soukromá společnost 1. koronerská.¹⁵⁷ Problematická tak může být nejen absence požadavků na specializaci koronerů, ale rovněž to, že se může praxe v těchto dvou institucích značně rozcházet.

Otázkou je, jak se s touto situací vypořádat. Dříve jsem zastávala názor, že by situaci mohlo do jisté míry řešit přijetí podzákonného právního předpisu, který by stanovil alespoň minimální školení, kterým by všichni koroneři museli projít. Nyní však musím uvést, že po hlubším prostudování uvedené problematiky jsem výše uvedený

¹⁵⁷ Viz 1. koronerská s.r.o. [cit. 24-04-2023; 23:56] Dostupné z <<https://1kornerska.cz>>

názor změnila. Zdravotnictví se dlouhodobě potýká jednak s nedostatkem lidských sil, a rovněž s problémem *nekonečných směn*, které často vyústí v porušování zákoníku práce. Většina koronerů tuto funkci vykonává nad rámec své základní práce, nadto je koronerů stále nedostatek a obávám se, že přidáváním dalších podmínek, by došlo akorát k jejich odrazení od výkonu činnosti koronera.

Navzdory výše uvedenému si však stále stojím za tím, že není ideální, aby nebyli koroneři specializovaní v oboru soudního lékařství. Vzhledem k tomu, že nejsem problematiku schopna posoudit medicínským pohledem a můj zcela laický úsudek nemusí být správný, uskutečnila jsem osobní rozhovor se soudním lékařem, jenž v minulosti působil jako koroner jak u Zdravotnické záchranné služby hlavního města Prahy, tak ve Středních Čechách u společnosti 1. koronerská. Během tohoto rozhovoru jsem se dozvěděla, že můj názor není zcela lichý a že na uvedenou problematiku nahlíží shodně. Tento názor pak sdílí i další soudní lékařka se zkušenostmi s výkonem funkce koronera Zdravotnické záchranné služby hlavního města Prahy, tak ve Středních Čechách u společnosti 1. koronerská.¹⁵⁸ Mimoto jsem se od uvedeného soudního lékaře dozvěděla, že koroneři před započítím výkonu funkce stručným školením procházejí. Není to tedy tak, že by byli lékaři k prohlížení mrtvol vysláni bez jakýchkoliv předchozích informací, nicméně z pohledu soudního lékaře je uvedené školení skutečně pouze základní a prohlídka koronerem – soudním lékařem a prohlídka koronerem – lékařem jiné specializace se může výrazně lišit. Domnívám se, že v tomto případě neexistuje žádné systematické řešení, které bychom si v rámci aktuální praxe mohli dovolit. Je tak nutné minimálně apelovat na lékaře působící jako koroneři, ač nezávazně, aby prohlídky mrtvol prováděli maximálně podrobně a v souladu s postupem *de lege artis*, který jsou v rámci výkonu povolání lékaře povinni obecně dodržovat.

Ač je role koronera v rámci vyšetřování mimořádně důležitá, jedná se pouze o jeden dílek složité skládačky. Proto je nutné řešit problém s případnými pochybeními koronerů v kontextu vyšetřování jako celku. Vedle vzdělávání koronerů je nutné řešit rovněž vzdělávání policistů, kteří mohou díky svým znalostem a zkušenostem z praxe případným pochybením předejít. O této problematice však bude podrobněji pojednáno v podkapitole 7.3.3.

¹⁵⁸ Viz odpověď soudního lékaře na 4. snímku přílohy č. 2 této práce.

7.3.2 NAŘIZOVÁNÍ A PROVÁDĚNÍ SOUDNÍ PITVY

Problematika nařizování a následného provádění soudních pitev je široká a je předmětem odborných debat dlouhá léta. Jak již bylo několikrát zmíněno, soudní pitvu nařizuje a hradí ze svých prostředků policejní orgán. Tato úprava je dle mého názoru nastavena správně. Komplikace nicméně mohou nastat, když se policejní orgán snaží na základě pokynu *shora* za každou cenu šetřit prostředky. Konsekvence nenařízení soudní pitvy však zpravidla budou přisuzovány konkrétnímu vyšetřovateli, který případ vede a který soudní pitvu nenařídil.

První problematickou skutečností je samotné nenařízení soudní pitvy. Policejní orgán, v jehož plné dikci nařízení soudní pitvy je, nemá nikdy povinnost tak učinit. V případech podezřelých úmrtí je však soudní pitva zásadním úkonem, který může odhalit případné cizí zavinění. Vyšetřovatel vedoucí případ by tak měl v těchto sporných situacích spoléhat zejména na svůj úsudek a udělat vše pro to, aby byla případná vražda odhalena, a nehledět na jiné okolnosti. Toto je nepochybně snazší prohlásit než skutečně udělat. Proto je ve sporných situacích velice důležité komunikovat s lékařem, který provedení soudní pitvy v konkrétním případě navrhuje, ať už na místě činu či při provádění zdravotní pitvy, a který může vyšetřovateli v rozhodování pomoci. Dialog mezi vyšetřovatelem a soudním lékařem je dialogem odborníků¹⁵⁹ a je nepochybně nutné, aby se vzájemně respektovali. Každý je pochopitelně odborníkem v jiné oblasti, avšak zkušenosti každého z nich kolikrát jedna bez druhé neobstojí. Vedle toho je důležité, aby každý vyšetřovatel „znal“ své *soudňáře* a již nařízených soudních pitev se účastnil.¹⁶⁰ Policista účastí na pitvě nejen načerpá mnoho znalostí využitelných pro svou budoucí praxi, ale může soudnímu lékaři pokládat i dotazy, které by samotného lékaře nemusely napadnout. „*Je to vlastně o symbióze, ke které nemůže dojít, pokud kriminalista u pitvy není.*“¹⁶¹

Druhou problematickou skutečností pak může být nedostatečně podrobně provedená zdravotní pitva. V případě, že soudní pitva nařízena není, může být stále provedena pitva zdravotní. Obecně je uváděno, že je zdravotní pitva prováděna stejně podrobně jako pitva soudní, až na výjimky jako je například fotodokumentace. V rámci stáže na MSZ mi bylo umožněno účastnit se pro porovnání jak pitvy soudní, tak pitvy zdravotní a ze své zkušenosti mohu tuto skutečnost potvrdit. Praxe na různých ÚSL však

¹⁵⁹ Odpověď soudního lékaře na 7. snímku přílohy č. 2 této práce.

¹⁶⁰ Srov. ŠAFR, M.; UBLOVÁ, M. *Pitva – pádný důvod setkávání soudních lékařů a policistů. Rozhovor s plk. Mgr. Jiřím Markovičem.* In: Kriminologický sborník. Roč. 62, č. 4, 2018, s. 44.

¹⁶¹ Tamtéž.

může být rozličná a není tedy zaručeno, že zdravotní pitva bude skutečně provedena natolik podrobně, aby při ní byla odhalena zranění způsobená druhou osobou. K tomu lze uvést názor soudní lékařky, který mi byl v návaznosti na mnou položené dotazy zaslán, a to, že u nich provádí zdravotní pitvy začínající soudní lékaři a nadto tyto pitvy nejsou prováděny tak podrobně, jako pitvy soudní.¹⁶² To může být dle mého názoru slabé místo, které je možné zlepšit tím, že bude apelováno na soudní lékaře, aby k provádění zdravotních pitev bylo přistupováno stejně jako k pitvám soudním a aby tato prohlášení nezůstala pouze v učebnicích soudního lékařství.

7.3.3 VZDĚLÁVÁNÍ POLICISTŮ A AKTIVNÍ ÚČAST STÁTNÍHO ZÁSTUPCE

Každá negativní zkušenost z praxe významně rezonuje odbornou veřejností a jsou v návaznosti na ni přijímána všemožná interní opatření, která bezpochyby svůj význam mají. Tak tomu bylo např. po objasnění kauzy Stodolových. Po jisté době se však praxe zpravidla vrací do starých kolejí. To může být způsobeno i nástupem nové generace policistů, která tyto excesy své doby *nezažila*. Proto je důležité neustálé vzdělávání se policistů na všech úrovních, k čemuž slouží předně kazuistiky publikované v Kriminalistickém sborníku či jiných odborných periodikách.

Vedle toho může být rovněž velmi přínosné pořádání kazuistických seminářů pro zájemce z řad příslušníků Policie České republiky, které jsou zvykem například na SKPV Krajského ředitelství policie hlavního města Prahy. Při něm je za účasti vybraných osob, které na vyšetřování participovaly (vyšetřovatel, státní zástupce, znalci apod.), podrobně rozebírán konkrétní případ od oznámení skutečnosti až po vynesení rozsudku, a to včetně všech zvláštností vyšetřování a případných chyb. Následně pak většinou probíhá debata mezi přednášejícími a účastníky. Jednoho z kazuistických seminářů jsem se zúčastnila a dle mého názoru je tento způsob vzdělávání policistů velmi přínosný, neboť se na jednom místě mohou seznámit jak se samotnými postupy vyšetřování, např. taktikou ohledání místa činu, ale rovněž i s postupy vybraných znaleckých oborů, kterým může být i soudní lékařství.

Jak jsem již zmiňovala, pro vyšetřování vražd zakrývaných inscenacemi je velmi přínosné, pokud policisté mají alespoň orientační znalost soudně lékařských poznatků, a to včetně negativních zranění typických pro jednotlivé způsoby inscenací. Tehdy může sám dohlížet na prohlídku mrtvoly a případně si v návaznosti na domnělý průběh události ověřit, zda nebyly určité významné skutečnosti koronerem přehlédnuty.

¹⁶² Viz odpověď na 5. snímku přílohy č. 2 této práce.

Z mého pohledu je pak důležitým hlediskem vyšetřování vražd, zejména pokud se jedná o podezřelá úmrtí, aktivní účast státního zástupce, která by měla spočívat jak v účasti na ohledání místa činu, tak v účasti na soudní pitvě. Ve vztahu k účasti státního zástupce na ohledání místa činu u podezřelých úmrtí byl přijat interní pokyn nejvyššího státního zástupce, který státním zástupcům se specializací na obecnou kriminalitu doporučuje se ohledání účastnit, převážně z pozice pasivního přihlížejícího. Aktivní role státního zástupce je však podstatná v případě, že vznikne spor mezi jednotlivými osobami na místě činu. Právě to může být významné nejen pro případy prohlídky mrtvoly koronerem, ale zejména pro případy, kdy by bylo policejním orgánem odmítnuto nařízení soudní pitvy. Vedle toho je pak neoddiskutovatelně významná účast státního zástupce na samotné soudní pitvě, která může mít význam jak pro vyšetřování, tak pro budoucí přípravu obžaloby. Jakkoliv jsem si vědoma, že povinná účast státního zástupce na těchto konkrétních úkonech není zákonem stanovena a je bez pochyby časově náročná, jsem přesvědčena o tom, že může ke zlepšení praxe vyšetřování vražd zakrývaných inscenacemi významně přispět.

ZÁVĚR

Vyšetřování inscenací nešťastných náhod klade pro svou specifičnost vysoké nároky na orgány činné v trestním řízení, neboť vyžaduje mimořádně obezřetný přístup, a to po celou dobu vyšetřování. Předkládaná diplomová práce se tak pokusila o nastínění problematických a shrnutí stěžejních aspektů postupu vyšetřování vražd zakrývaných inscenacemi, na které je třeba brát zřetel, neboť jejich zanedbáním může snadno dojít k *úspěšnému* zakrytí vraždy pachatelem a s tím souvisejícímu úniku pachatele spravedlnosti.

Již od počátku se výše nastíněný obezřetný přístup promítá do požadavku na podrobné ohledání místa činu a s ním související identifikaci negativních okolností, na jejichž základě je možné vůbec vytyčit vyšetřovací verzi o inscenaci. Pakliže k uvedenému nedojde, je zřejmé, že inscenace pravděpodobně nebude odhalena a věc se odloží jako trestněprávně nerelevantní.

V případě, kdy vyšetřovatel již s verzí o inscenaci pracuje, je důležité, aby dbal doporučeného postupu pro ohledání místa činu, který je vymezen interními předpisy policejních orgánů. Ten však může vyplývat též ze zkušeností vyšetřovatele. Rovněž považuji za důležité vyzdvihnout skutečnost, že hlavní usvědčující důkaz často představují závěry znaleckého posudku, který svou činností vyšetřovatel nemůže nijak ovlivnit či následně ověřit a musí se tak spolehnout na jeho prezentovanou správnost. Ačkoliv vyšetřovatel odbornými znalosti zpravidla nedisponuje, je i přesto důležité, aby znalecký posudek podrobně prošel a alespoň v rámci možností kriticky zhodnotil, popřípadě požádal znalce o vysvětlení ve smyslu ustanovení § 109 TR.

Blízkou kooperaci mezi znalci a vyšetřovateli, potažmo státními zástupci a zejména ochotu soudních znalců s vyšetřovateli jejich postup alespoň v hrubých rysech konzultovat, považuji za stěžejní, neboť též od toho se zpravidla odvíjí úspěšnost vyšetřování. Osobní komunikace je nezbytná rovněž mezi příslušníky policejního orgánu, kteří působí na místě činu, a koronery, kteří provádí prohlídku mrtvoly, neboť prostřednictvím konfrontace závěrů ohledání místa činu a závěrů prohlídky mrtvoly lze vyjasnit sporné skutečnosti již z kraje vyšetřování a předejít tak zásadním pochybením.

Klíčovým aspektem vyšetřování vražd zakrývaných inscenacemi je neustálé vzdělávání příslušníků (nejen) kriminální policie, a to jak v oblasti kriminalistické, tak v oblasti soudně lékařské. Za důležité hledisko vyšetřování vražd, zejména pokud se jedná o podezřelá úmrtí, pak hodnotím aktivní účast státního zástupce, která by měla spočívat jak v účasti na ohledání místa činu, tak v účasti na soudní pitvě.

Závěrem zbývá říci, že jedině neustálým zdokonalováním se v přístupu k vyšetřování, spoluprací mezi orgány činnými v trestním řízení a dalšími osobami figurujícími ve vyšetřování, můžeme přispět ke snižování latence kriminality, již neodhalené inscenace, kterými jsou zakrývány vraždy, bezesporu zvyšují. Při jakémkoliv vyšetřování je nutné mít na paměti, že věci nejsou vždy takové, jaké se zprvu zdají býti. Pro vyšetřování inscenací toto platí dvojnásob.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

MONOGRAFIE

- BÁRTA, B.; POLÁČEK, J.; POUPĚ, J. *Metodika vyšetřování vražd, sebevražd a podezřelých úmrtí: Kriminalistické praktikum*. Praha: Univerzita Karlova, 1968, 65 s.
- GEBERTH, V. J. *Practical homicide investigation. Tactics, procedures, and forensic techniques*. 4th edition. Boca Raton: CRC Press, 2006, 1072 s. ISBN 978-0-4292-5576-2.
- HIRT, M.; VAVERA, F. *Soudní lékařství pro právníky*. Praha: Grada, 2022, 80 s. ISBN 978-80-271-3280-5.
- HOŘÁK, J. *Trestněprávní a kriminologické aspekty vražd*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2011, 256 s. ISBN 978-80-87146-48-4.
- CHANCELLOR, A. S.; GRAHAM, G. D. *CRIME SCENE STAGING: Investigating Suspect Misdirection of the Crime Scene*. Springfield: Charles C. Thomas Publisher, 2016, 371 s. ISBN 978-0-3980-9140-8. (e-book)
- CHMELÍK, J. a kol. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 532 s. ISBN 80-86898-36-9.
- CHMELÍK, J.; BERVIDOVÁ, M. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Praha: VŠFS, 2021, 236 s. ISBN 978-80-7408-222-1.
- JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. vydání. Praha: Leges, 2022, 1040 s. ISBN 978-80-7502-576-0.
- JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Leges, 2021, 942 s. ISBN 978-80-7502-550-0.
- KONRÁD, Z.; PORADA, V.; STRAUS, J.; SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2021, 417 s. ISBN 978-80-7380-859-4.
- KVAPILOVÁ, H.; DOGOŠI, M. *Soudní lékařství pro právníky a policisty*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, 243 s. ISBN 978-80-7380-059-8.
- MUSIL, J. a kol. *Kriminalistika*. Praha: Naše vojsko, 1994, 274 s. ISBN 80-206-0423-5.

- MUSIL, J.; KONRÁD, Z.; SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, 606 s. ISBN 80-7179-878-9.
- NĚMEC, M. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha: EUROUNION, 2004, 328 s. ISBN 80-7317-036-1.
- PETTLER, L. G. *Crime Scene Staging Dynamics in Homicide Cases*. Boca Raton: CRC Press, 2015, 372 s. ISBN 978-1-4987-1119-7. (e-book)
- PORADA, V. a kol. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, 1205 s. ISBN 978-80-7380-741-2.
- RAMSLAND, K. *The Psychology of Death Investigations. Behavioral Analysis for Psychological Autopsy and Criminal Profiling*. Boca Raton: CRC Press, 2017, 222 s. ISBN 978-1-3151-8659-7. (e-book)
- ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, 4720 s. ISBN 978-80-7400-465-0.
- ŠÁMAL, P.; GŘIVNA, T.; BOHUSLAV, L.; NOVOTNÝ, O.; HERCZEG, J.; VANDUCHOVÁ M. a kol. *Trestní právo hmotné*. 9. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, 1204 s. ISBN 978-80-7598-764-8.
- ŠČERBA, F. a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2020, 3376 s. ISBN 978-80-7400-807-8.

ODBORNÉ ČLÁNKY

- BLAŽEJOVSKÝ, M. *Je postup policistů při prověřování náhlého úmrtí správný?* In: Kriminalistický sborník. Roč. 50, č. 3, 2006, s. 38–42.
- DORNÍK, P.; VALERIÁN, L.; KOPEČNÝ, M.; ODLEROVÁ, J. *Vražedný čaj*. In: Kriminalistický sborník. Roč. 63, č. 4, 2019, s. 4–11.
- DVOŘÁK, Z. *Myslíš, že to bude ve zprávách?* In: Kriminalistický sborník. Roč. 65, č. 4, 2021, s. 32–37.
- HEJNA, P.; ŠAFR, M.; PLESKOT, J. *Smrt v koupelně – nejen utopení*. In: Kriminalistický sborník. Roč. 49, č. 4, 2005, s. 33–37.

- HRABÁLEK, J. *Promiskuitní večer Kamily H.* In: Kriminalistický sborník. Roč. 66, č. 1, 2022, s. 10–17.
- HYNEK, M.; FRÝBOVÁ, L. *Zoufalec.* In: Kriminalistický sborník. Roč. 66, č. 1, 2022, s. 18–25.
- JEDLIČKA, M.; DOSTÁL, F. *Nutná obrana nebo dvojnásobná vražda?* In: Kriminalistický sborník. Roč. 42, č. 1, 1998, s. 15–22.
- KLIMUS, F.; KREJČÍ, Z. *Zamyšlení nad posuzováním násilné smrti.* In: Kriminalistický sborník. Roč. 57, č. 4, 2013, s. 50–55.
- KRAČMAN, V. *Požár domu.* In: Kriminalistický sborník. Roč. 49, č. 2, 2005, s. 17–19.
- KRATĚNA, J. *Hysterka nebo vražedkyně?* In: Kriminalistický sborník. Roč. 65, č. 2, 2021, s. 22–31.
- KÜHN, Z. *K otázce vymezení pojmu lidského plodu z hlediska trestního práva.* In: Trestní právo. 1998, č. 10, s. 19–21.
- MAREŠ, J. *Pád z okna s následkem smrti – cizí zavinění neprokázáno?* In: Kriminalistický sborník. Roč. 47, č. 3, 2003, s. 22–28.
- PLESKOT, J. *Noční můry soudního lékaře.* In: Kriminalistický sborník. Roč. 50, č. 4, 2006, s. 38–46.
- PROTIVINSKÝ, M. *Stále připomínat význam práce na místě činu.* In: Kriminalistický sborník. Roč. 50, č. 2, 2006, s. 41–42.
- SEDLÁK, F.; MINAŘÍK, Z. *Vražedná koupel.* In: Kriminalistický sborník. Roč. 34, č. 8–9, 1990, s. 289–294.
- ŠAFR, M.; UBLOVÁ, M. *Pitva – pádný důvod setkávání soudních lékařů a policistů. Rozhovor s plk. Mgr. Jiřím Markovičem.* In: Kriminalistický sborník. Roč. 62, č. 4, 2018, s. 43–45.
- ŠAFR, M.; UBLOVÁ, M. *Pitva – pádný důvod setkávání soudních lékařů a policistů. Rozhovor s plk. Mgr. Jiřím Markovičem.* In: Kriminalistický sborník. Roč. 62, č. 5, 2018, s. 48.
- TICHÝ, L. *Trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou.* In: Trestní právo. 2006, č. 7–8, s. 19–28.

- VALERIÁN, L. *Nešťastná náhoda, nebo vražda?* In: Kriminologický sborník. Roč. 47, č. 5, 2003, s. 9–19.
- ŽEROVNICKÝ, J. *Hra na oběšence*. In: Kriminologický sborník. Roč. 49, č. 2, 2005, s. 28–31.

PŘÁVNÍ PŘEDPISY, DŮVODOVÉ ZPRÁVY, STANOVISKA

- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů.
- Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

JUDIKATURA

- Rozhodnutí Odvolacího soudu v Michiganu ve věci *People v. Fletcher* ze dne 10. 2. 2004. Dostupné z <<https://caselaw.findlaw.com/mi-court-of-appeals/1354865.html>>
- Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 18. 3. 2022, sp. zn. 63 T 6/2021.
- Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 8. 1. 2021, sp. zn. 57 T 5/2020.
- Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 18. 5. 2021, sp. zn. 4 T 2/2021.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 3. 2005, sp. zn. 7 Tdo 1513/2004.
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 7. 2012, sp. zn. 7 To 51/2012.
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 6. 2022, sp. zn. 8 To 42/2022.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 12. 2014, sp. zn. 7 Tdo 1494/2014.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2021, sp. zn. 8 Tdo 133/2021.

- Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 10. 2013, sp. zn. III. ÚS 2399/13.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 9. 2021, sp. zn. 8 To 78/2021.
- Zpráva Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 16. 6. 1976, č. j. Tpjf 30/76.

INTERNETOVÉ ZDROJE – ODBORNÉ ČLÁNKY a STUDIE

- DOUGLAS, J. E.; MUNN, C. *Violent crime scene analysis: Modus operandi, signature, and staging*. [online] FBI Law Enforcement Bulletin, Volume 61, Issue 2, 1992, s. 1–10. Dostupné z <<https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/134597NCJRS.pdf>>
- FERGUSON, C. *Staged Homicides: An Examination of Common Features of Faked Burglaries, Suicides, Accidents and Car Accidents* [online] Journal of Police and Criminal Psychology, Volume 30, Issue 3, 2015 (2014), s. 139–157. Dostupné z <<https://link.springer.com/article/10.1007/s11896-014-9154-1>>
- HAZELWOOD, R. R.; NAPIER M. R. *Crime Scene Staging and Its Detection* [online] International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology, Volume 48, Issue 6, 2004, s. 744–759. Dostupné z <<https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.886.3388&rep=rep1&type=pdf>>
- HUESKE, E. E. *An Unusual Indicator of Scene-Staging*. [online] Evidence Technology Magazine, Volume 8, Number 5, 2010 s. 22–24. Dostupné z <https://www.evidencemagazine.com/index.php?option=com_content&task=view&id=365>
- LUPARIELLO, F.; CURTI, S.; DUVAL, J. B.; ABBATTISTA, G.; DI VELLA, G. *Staged crime scene determination by handling physical and digital evidence: Reports and review of the literature* [online] Forensic Science International, Volume 288, 2018, s. 236–241. Dostupné z <<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0379073818302081>>
- PORADA, V.; SUCHÁNEK, J.; STRAUS, J. *Vyhledávání a zajišťování kriminalistických stop na místě činu*. [online] Soudní inženýrství. Roč. 16, č. 6, 2005, s. 312–328. Dostupné z <<http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2004-06-312-328.pdf>>

- RISTENPART, W. et al. *Quantitative Analysis of High Velocity Bloodstain Patterns* [online] 2013. Dostupné z <<https://www.crime-scene-investigator.net/analysis-of-high-velocity-bloodstain-patterns.pdf>>
- RUSSEL, M.; SCHLESINGER, L. B.; LEON, M.; HOLDREN, S. „Undoing“ (or Symbolic Reversal) at Homicide Crime Scenes. [online] *Journal of Forensic Sciences*, Volume 63, Issue 2, 2018 (2017), s. 478–483. Dostupné z <<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1556-4029.13556>>
- ŘÍHOVÁ, K. *Momentum nativitatis z pohledu trestního práva* [online] *Právní prostor*, 2019. Dostupné z <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/momentum-nativitatis-z-pohledu-trestniho-prava#note-9>>
- SCHLESINGER, L. B.; GARDENIER, A.; JARVIS, J.; SHEENAN-COOK, J. *Crime Scene Staging in Homicide* [online] *Journal of Police and Criminal Psychology*, Volume 29 Issue 1, 2014 (2012), s. 44–51. Dostupné z <<https://link.springer.com/article/10.1007/s11896-012-9114-6>>
- ZNACHOR, P. *Rozsivky – podivuhodné řasy v krabíčce*. [online] *Živa*, č. 1, 2008, s. 10–11. Dostupné z <<https://ziva.avcr.cz/files/ziva/pdf/rozsivky-podivuhodne-rasy-v-krabicece.pdf>>

OSTATNÍ ZDROJE

- 1. koronerská s.r.o. Dostupné z <<https://1koronerska.cz>>
- Cena ředitele pražského krajského ředitelství. Dostupné z <<https://www.policie.cz/clanek/cena-reditele-prazskeho-krajskeho-reditelstvi.aspx>>
- Kazuistický seminář pro příslušníky PČR ke zvlášť závažnému zločinu vraždy spáchané ve vícečinném souběhu se zvlášť závažným zločinem podvodu.
- Koroner. Zdravotnická záchranná služba hl. m. Prahy. Dostupné z <<https://www.zzshmp.cz/prednemocnicni-pece/koroner/>>
- Obžaloba ze dne 4. 3. 2021, ve věci vedené pod sp. zn. 1 KZV 17/2020.
- Odpověď Policejního prezidia České republiky na žádost o informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím ze dne 23. 11. 2021, č. j. PPR-38371-2/ČJ-2021-990810.

- Odpovědi na dotazy zaslané vybraným státním zástupcům krajských státních zastupitelství a vybraným soudním lékařům.
- Poznatky získané z rozhovorů se státní zástupkyní, vyšetřovateli a soudními lékaři.
- Statistické přehledy kriminality Policie České republiky. Dostupné z <<https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>>
- Vyšetřovací spis ke zvlášť závažnému zločinu vraždy spáchané ve vícečinném souběhu se zvlášť závažným zločinem podvodu.
- Znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví soudní lékařství ze dne 13. 12. 2019 vyhotovený na základě soudní pitvy nejmenované poškozené.
- Znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví soudní lékařství ze dne 13. 12. 2019 vyhotovený na základě soudní pitvy nejmenovaného poškozeného.

SEZNAM PŘÍLOH

- **Příloha č. 1** – Odpověď Policejního prezidia České republiky na žádost o informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím ze dne 23. 11. 2021, č. j. PPR-38371-2/ČJ-2021-990810.
- **Příloha č. 2** – Odpovědi na dotazy zaslané vybraným státním zástupcům krajských státních zastupitelství a vybraným soudním lékařům.

Příloha č. 1

Pomáhat a chránit

POLICEJNÍ PREZIDIUM ČESKÉ REPUBLIKY

Odbor komunikace a vnějších vztahů
Oddělení tisku

PCR99ETRpo42503448

Č. j. PPR-38371-2/ČJ-2021-990810

Praha 23. listopadu 2021
Počet listů: 2
Příloha: 1 el. soubor

Žádost o informace dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím – odpověď

Dne 8. 10. 2021 obdrželo Policejní prezidium České republiky Vaši žádost o informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 106/1999 Sb.“), ve které se domáháte následujících informací:

„Tímto žádám ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, o poskytnutí následujících informací

- 1) Kolik případů trestného činu vraždy dle § 219 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon (dále jen „TrZ“), v nichž byly odhaleny prvky inscenace, tj. pachatel se snažil vzbudit mylnou představu o spáchaném skutku inscenací sebevraždy, nenásilné smrti, nešťastné náhody či nutné obrany, vyšetřovala Služba kriminální policie a vyšetřování na území České republiky v období mezi lety 1993-2004.
 - V kolika případech specifikovaných v odstavci 1) se jednalo o inscenaci sebevraždy.
 - V kolika případech specifikovaných v odstavci 1) se jednalo o inscenaci nenásilné smrti.
 - V kolika případech specifikovaných v odstavci 1) se jednalo o inscenaci nešťastné náhody (např. pád).
 - V kolika případech specifikovaných v odstavci 1) se jednalo o inscenaci nutné obrany.
- 2) Kolik případů trestného činu vraždy dle § 219 TrZ či § 140 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „TZ“), v nichž byly odhaleny prvky inscenace, tj. pachatel se snažil vzbudit mylnou představu o spáchaném skutku inscenací sebevraždy, nenásilné smrti, nešťastné náhody či nutné obrany, vyšetřovala Služba kriminální policie a vyšetřování na území České republiky v období mezi lety 2005-říjen 2021.
 - V kolika případech specifikovaných v odstavci 2) se jednalo o inscenaci sebevraždy.
 - V kolika případech specifikovaných v odstavci 2) se jednalo o inscenaci nenásilné smrti.
 - V kolika případech specifikovaných v odstavci 2) se jednalo o inscenaci nešťastné náhody (např. pád).

Strojnická 27
170 89 Praha 7

www.policie.cz

Tel.: +420 974 834 233
Email: pp.tisk@pcr.cz

- V kolika případech specifikovaných v odstavci 2) se jednalo o inscenaci nutné obrany.
- 3) Kolik případů trestného činu vraždy dle § 140 TZ, v nichž byly odhaleny prvky inscenace, tj. pachatel se snažil vzbudit mylnou představu o spáchaném skutku inscenací sebevraždy, nenásilné smrti, nešťastné náhody či nutné obrany, vyšetřovala Služba kriminální policie a vyšetřování na území České republiky v období březen 2019-říjen 2021.
 - V kolika případech specifikovaných v odstavci 3) se jednalo o inscenaci sebevraždy.
 - V kolika případech specifikovaných v odstavci 3) se jednalo o inscenaci nenásilné smrti.
 - V kolika případech specifikovaných v odstavci 3) se jednalo o inscenaci nešťastné náhody (např. pád).
 - V kolika případech specifikovaných v odstavci 3) se jednalo o inscenaci nutné obrany.
- 4) Kolik bylo v období 2011-říjen 2021 na území České republiky registrováno sebevražd.
- 5) V kolika případech z celkového počtu registrovaných sebevražd spáchaných na území České republiky v období 2011-říjen 2021 byla nařízena soudní pítva podle ustanovení § 115 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) ve spojení s ustanovením § 88 odst. 1 písm. c) zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách)."

Policie České republiky jako povinný subjekt podle § 2 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb. posoudila Vaši žádost a v souladu s vyjádřením úřadu služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia České republiky sděluje, že Vámi požadované informace pod body 1), 2), 3) a 5) nemá povinný subjekt k dispozici a byly by vytvořeny jako požadavek na vytvoření nové informace.

Povinný subjekt disponuje pouze Vámi požadovanými informacemi pod bodem 4) a v příloze zasíláme statistiku „Dokonané sebevraždy v ČR v letech 2011 – 2020“. Statistika Policie České republiky dokončených sebevražd neeviduje druhy nařízených pitev. Dále Vámi požadovaná data za rok 2021 se zpracovávají a vydávají až po roční uzávěrce.

Požadovanými údaji pod body 1), 2), 3) a 5) Policie ČR tedy nedisponuje a žádný právní předpis ji neukládá takové informace evidovat ani zpracovávat statistiky v této oblasti. Podle § 2 odst. 4 zákona č. 106/1999 Sb. se povinnost poskytovat informace netýká dotazů na názory, budoucí rozhodnutí a vytváření nových informací. Podle § 3 odst. 3 téhož zákona se informací rozumí jakýkoliv obsah nebo jeho část v jakémkoliv podobě, zaznamenaný na jakémkoliv nosiči, zejména obsah písemného záznamu na listině, záznamu uloženého v elektronické podobě nebo záznamu zvukového, obrazového nebo audiovizuálního.

Povinný subjekt je povinen informaci poskytnout, pokud ji disponuje. Tedy taková informace u povinného subjektu existuje, je dohledatelná na některém z nosičů informací, lhostejno zda v materiální/listinné či elektronické podobě. Jestliže však k odpovědi na žádost nestačí pouhé mechanické vyhledání údajů, ale je nutné s nimi provádět další zpracování nad rámec prostého vtělení do odpovědi (např. analýza, syntéza, komparace, indukce), jde o vytvoření nové informace. Na druhou stranu platí, že o vytvoření nové informace nepůjde, pokud jí sice povinný subjekt nedisponuje, ale podle právních předpisů ji disponovat musí (v takovém případě povinnému subjektu nezbývá, než informaci vytvořit a žadateli poskytnout).

Na základě výše uvedených skutečností povinný subjekt posoudil možnost poskytnutí informací požadovaných ve Vaší žádosti a dospěl k závěru, že nemá povinnost tyto informace podle zákona č. 106/1999 Sb. poskytnout, jelikož povinný subjekt neeviduje žádné prvky inscenace, snahy o mylné představy, nešťastné náhody a podobně, ze kterých by bylo možné jednoduchým mechanickým způsobem zjistit jednotlivé Vámi požadované údaje. Aby byla zpracována skutečnosti odpovídající odpověď, bylo by třeba nahlédnout do všech spisů, které Policie ČR v daném období vedla, vyhodnotit a analyzovat tyto spisy pracovníky služby kriminální policie a vyšetřování z pohledu Vámi položených otázek. Spis by musel být prohlédnut a informace z něj by musely být dále zpracovávány, vyhodnocovány a porovnávány. Z tohoto důvodu považuje povinný

subjekt požadované informace pod body 1), 2), 3) a 5) Vaší žádosti za požadavek na vytvoření nové informace.

Povinný subjekt konstatuje, že informacemi ve smyslu výše popsaného zákonného ustanovení, kterých se domáháte, nedisponuje a pro jejich zodpovězení by je musel nově vytvořit rozsáhlou analýzou existujících spisů. Na takovou činnost se však informační povinnost nevztahuje a žádný právní předpis zároveň povinnému subjektu neukládá povinnost požadovanou informací disponovat.

Na základě výše uvedených skutečností konstatuje povinný subjekt, že informace požadované pod body 1), 2), 3) a 5) nemá k dispozici. Navíc lze uvést, že takové informace nejsou ani vytvořeny a žádný právní předpis neukládá povinnému subjektu mít takové informace vytvořené. Sestavení takového souboru informací by bylo možné pouze na základě analytické činnosti povinného subjektu, což by představovalo vytváření nových informací. Na poskytování takovýchto informací se informační povinnost na základě ustanovení § 2 odst. 4 zákona č. 106/1999 Sb. nevztahuje.

plk. Mgr. Kateřina Rendlová
vedoucí odboru

podepsáno elektronicky

Příloha č. 2

Soudním lékařkám a soudním lékařům byly položeny následující otázky:

- 1) Kolik let vykonáváte praxi soudního lékaře?
- 2) Působíte v rámci Vaší praxe i jako koroner/jezdíte na ohledání mrtvoly na místo činu (místo nálezu mrtvoly)?
- 2) Přibližně v kolika případech jste se při Vaší praxi setkal/a s prováděním ohledání těla či následné soudní pitvy v rámci vyšetřování vraždy zakrývané inscenací nepravdivých skutečností, tj. okolnosti měly nasvědčovat tomu, že se jednalo např. o sebevraždu či nešťastnou náhodu? Plně mi postačí informace, zda se jednalo o výjimečné případy, či zda jste se s těmito případy setkal/a v rámci jednotek/desítek. (Jsem si vědoma toho, že tyto závěry patří spíše do trestněprávní a kriminalistické problematiky, nicméně budu ráda, pokud se pokusíte odpovědět)
- 3) Stalo se Vám v rámci Vaší praxe, že nebyla policejním orgánem nařízena soudní pitva, ačkoliv jste měl/a důvodné podezření, že došlo k násilné smrti a provedení soudní pitvy jste navrhoval?
- 4) Pokud je odpověď na předchozí otázku kladná, tak v kolika případech jste se s takovým přístupem setkal/a? Rovněž pouze orientačně – výjimečné případy/opakovaně.
- 5) Pokud jste se s postupem popsaným v otázce 3) setkal/a, bylo Vám nenařízení soudní pitvy jakkoliv odůvodněno?
- 6) Pokud jste se s postupem popsaným v otázce 3) setkal/a, bylo po Vašem případném bližším odůvodnění či naléhání požadavku na provedení soudní pitvy následně vyhověno? Postačí odpověď spíše ano/spíše ne.
- 7) Obrátil/a jste se v případě nenařízení soudní pitvy policejním orgánem za účelem nařízení soudní pitvy na dozorujícího státního zástupce?
- 8) Pokud je odpověď na předchozí otázku kladná, bylo Vám vyhověno? Opět poprosím přibližně specifikovat, zda Vám bylo následně spíše vyhověno či nikoliv.

RE: Prosba o zodpovězení otázek pro účely diplomové práce
Komu: Tereza Chvojková

6. února 2022 15:22

Vážená paní kolegyně,

Rád Vám s tím pomohu, pokud moje vědomosti budou stačit. Odpovědi jsou červeně u každé Vaší otázky – viz níže.

Zdraví

- Kolik let vykonáváte praxi soudního lékaře?
Cca 50 - 19 let jako patolog, 30let jako soudní lékař.
- Působíte v rámci Vaší praxe i jako koroner/jezdíte na ohledání mrtvol na místo činu (místo nálezu mrtvol)?
Ano. Tedy lépe řečeno teď už ne, už jsem starý na to, abych někde běhal po lese a lezl po skalách, ale v mládí, tím myslím zhruba do 60ti let jsem jezdil pravidelně, všední dny, soboty neděle, dokonce 2x mne policie vytáhla od štědrovečerní večeře.
- Přibližně v kolika případech jste se při Vaší praxi setkal s prováděním ohledání těla či následně soudní pitvy v rámci vyšetřování vraždy zakrývané inscenací nepravdivých skutečností, tj. okolnosti měly nasvědčovat tomu, že se jednalo např. o sebevraždu či nešťastnou náhodu? Plně mi postačí informace, zda se jednalo o výjimečné případy, či zda jste se s těmito případy setkal v rámci jednotek/desítek. (Jsem si vědoma toho, že tyto závěry patří spíše do trestněprávní a kriminalistické problematiky, nicméně budu ráda, pokud se pokusíte odpovědět)
Občas se to stává, ale jsou to spíše opravdu řádově jednotky, za tu dlouhou dobu max. nižší desítky.
- Stalo se Vám v rámci Vaší praxe, že nebyla policejním orgánem nařizena soudní pitva, ačkoliv jste měl důvodné podezření, že došlo k násilné smrti a provedení soudní pitvy jste navrhoval?
Ano. Není to sice často, ale občas se to stane.
- Pokud je odpověď na předchozí otázku kladná, tak v kolika případech jste se s takovým přístupem setkal? Rovněž pouze orientačně – výjimečné případy/opakovaně.
Výjimečné to rozhodně není. Několik případů, řekl bych tak do 10 za rok se najde pravidelně.
- Pokud jste se s postupem popsáním v otázce 3) setkal, bylo Vám nenařizení soudní pitvy jakkoliv odůvodněno?
Peníze. Musí se šetřit. To Vám ale oficiálně nikdo nefekne, takže důvody nejružnější, nebo to prostě odmítne zdůvodnit.
- Pokud jste se s postupem popsáním v otázce 3) setkal, bylo po Vašem případném bližším odůvodnění či naléhání požadavku na provedení soudní pitvy následně vyhověno? Postačí odpověď spíše ano/spíše ne.
Většinou ano, pokud pohrozíte informováním nadřízeného orgánu, většinou ředitele policie.
- Obrátil jste se v případě nenařizení soudní pitvy policejním orgánem za účelem nařízení soudní pitvy na dozorcujícího státního zástupce?
Ano téměř vždy, když byla policie neoblomná.
- Pokud je odpověď na předchozí otázku kladná, bylo Vám vyhověno? Opět poprosím přibližně specifikovat, zda Vám bylo následně spíše vyhověno či nikoliv.
Někdy ano, někdy ne. A pokud ne, tak z toho byl většinou po nějaké době průšvih. Proto jsme u nás na Ústavu zavedli povinnost, přesně zadokumentovat datum, čas, jméno, hodnost a pracoviště policisty (stát. zástupce), který pitvu odmítl nařídít. Mnohokrát se nám to vyplatilo. Nemusím Vám vysvětlovat, proč, že?

DB MUDr. [redacted]
Re: Proba o zodpovězení otázek pro účely diplomové práce
Komu: Tereza Chvojková

26. února 2022 17:39

Dobrý den vážená slečno Chvojková,
Nhuboce se omlouvám, že jsem se k odpovědi na Vaše otázky dostala až nyní a doufám, že je email ještě relevantní.

- Jako soudní lékař pracuji od roku 2016, nyní tedy šestým rokem.
- Od roku 2018 působím jako koroner pro [redacted] kraj ve společnosti 1.Koronerská s.r.o. a od roku 2020 jako koroner pro hl.město Prahu, kde je tato funkce zajišťována v rámci ZZS hl. m. P.

Při úmrtí osoby mimo zdravotnické zařízení (tedy doma, venku, v domové důchodě...) vždy nutně zavolat koronera, jehož úkolem je určit příčinu smrti, dobu úmrtí a vyloučit/potvrdit cizí zavinění. Koroner se nepřivolává pouze v případě, že dotyčnému pacientovi byla volána rychlá záchranná pomoc (RZP) a on v době příjezdu žil a k úmrtí došlo až po jejich příjezdu - v tom případě vypisuje příslušnou dokumentaci a provádí prohlídku těla zemřelého lékaře, který první pomoc poskytoval.
Pokud koroner nemůže na místě určit příčinu smrti, indikuje zdravotní pitvu na ústavu soudního lékařství dle spádu.
Pokud má podezření na cizí zavinění, nebo se mu nezdají jakékoli okolnosti na místě, přivolá PČR - primárně se dostaví nejbližší hlídka a v případě potřeby i Státní výjezdová skupina kriminální policie. Po společné konzultaci lze přisluhovat k tomu, že policie indikuje soudní pitvu - tu nemůže nařizovat lékař-koroner, ale pouze orgán činný v trestním řízení, tedy v tomto případě PČR, tato pitva je policií i hrazena, není hrazena jako zdravotní pitva z veřejného zdroj. pojištění. V některých případech je na místo povolán soudní lékař - znalec, který provede prohlídku těla na videozáznam pro potřeby následného trestního řízení. Prohlídka, kterou provede pouze koroner lékař (jakékoliv specializace) nemůže být použita v trestním řízení jako důkaz. Takže v případě násilného trestního činu může na místě figurovat jak koroner (který může být svou specializací i soudním lékařem, může a nemusí mít v tu chvíli znalecké razítko), jehož povinností je vypsat potřebné dokumenty, a zároveň soudní lékař znalec, pověřený prohlídkou těla.
V Praze je zvykem, že činnost koronera vykonává lékař po absolvování tzv.kmene, což bylo označováno dříve jako "malá atestace". Jedná se o zkoušku, kterou lékař skládá cca po 2-3 letech praxe. Dále v Praze většina lékařů, kteří působí jako koroneři, pracují jako soudní lékaři. Nemusí to být pravidlem, ale tato specializace je k tomu nejvhodnější.
Naopak ve [redacted] kraji u soukromé firmy 1.Koronerská může funkci koronera vykonávat každý lékař po ukončení svého studia, tedy gynekolog, oční lékař,... O případné kvalitě a obecně rozdílu v prohlídce vykonané soudním lékařem a lékařem jiné specializace raději pomlčím, ráda to přirovnávám k tomu, že bych také nešla operovat slepé střevo jako zástup za chirurga, stejně jako chirurg by neuměl odpítvat a určit příčinu smrti u hnilobné dekomponovaného těla :-)
Poté, co je indikována pitva a tělo je odvezeno na ústav soudního lékařství, pitvu daného těla nevykonává lékař, který byl na místě a provedl prohlídku zemřelého. Jednalo by se o střet zájmů. Pokud bych na místě jako prohlížející lékař chtěla zatajit nějaké skutečnosti, právě na pitvě by se měly vyjevit a v případě, že bych prováděla i pitvu, již by to nebylo možné a závěry pitvy by nebyly objektivní a staly by se snadno napadnutelnými u soudu.
Pokud je nařizena zdravotní pitva a při té se objeví podezření na cizí zavinění (poranění vnitřních orgánů, vpichy, úrazové změny nevysvětlitelné okolnostmi uvedenými ve zdr.dokumentaci), dojde k přerušení pitvy a ohlášení skutečnosti na PČR, která má 2 hodiny na to, vyjádřit se zda nařizuje soudní pitvu, nebo případ zůstává jako zdravotní pitva a policie tudíž nemá podezření na cizí zavinění.

V případě dalších dotazů mě neváhejte kontaktovat.

S pozdravem

Re: Proba o zodpovězení otázek pro účely diplomové práce
Komu: Tereza Chvojková

10. února 2022 8:00

Dne 2022-02-09 13:17, Tereza Chvojková napsal:

Zobrazit více od: Tereza Chvojková

Dobrý den slečno Chvojková,
pokusím se ve zkratce odpovědět na Vaše otázky.
Na Soudnělékařském oddělení pracuji 17 let. Jako koroner nepracuji, není to ani v reálu možné, do práce chodíte na 8,5 hodin, kdy naplní mé práce jako zaměstnankyně nemocnice je provádění zdravotních pitev a odborných vyjádření, po pracovní době pracuji na zpracování soudních pitev, které nařizuje PČR a na zpracování znaleckých posudků, znaleckou činnost tak vykonáváte až po práci, takže na koronerskou službu nemáte ani čas ani náladu. Prohlídka zemřelých (správný soudní lékař nikdy nefekne ohledání!) vyjádříme pouze, pokud je na místě nálezu těla něco podezřelého, v [redacted] to bývají prakticky pouze zjevné vraždy. A svým způsobem jsme za to rádi, prohlídka těl soudním lékařem je katastrofálně placená (na rozdíl od koronera), pro představu 500 korun (paušál) plus 200 korun hrubého za každou hodinu. Takže to v praxi vypadá, že 6 hodin čekáte v minus 5 stupních než vás policie k tělu pustí a kdybych v teple diktovala posudek, nebo šla vypomáhat do očkovacího centra, tak je to lepší. Pro představu sazba za noční službu neatestovaného lékaře je 750 korun hrubého.
[redacted] mají obecně dlouhodobý problém v nařizování pitev. A s jejich následným placením ze strany PČR, ale na to se neptáte. Někdy se nařídí soudní pitva a dle mého názoru, to může být i zbytečné, ale dosti často se stane, že soudní pitva nařizovaná není. Dokonce víme, že přestože na místě koroner navrhuje soudní pitvu, je ze strany PČR nucen a přemluven k pitvě zdravotní. Stává se nám, že pokud zjistíme my něco divného na pitvě, ihned informujeme PČR, pak se 2 hodiny čeká na rozhodnutí, mnohdy se ani pak pitva nenafídí a ukončí se jako zdravotní.
V posledním půl roce 3 pitvy, kde nebyla nařizována soudní pitva ihned a následně po 3 týdnech chce policie udělat posudek ze zdravotní pitvy, pokaždé byla policie informována. Jednalo se o zanedbání péče u dítěte, a oběti dopravní nehody (cyklista a chodec).
Někdy se ani PČR zpětně neozve. Problematika je to značná, myslím, že jistě pár vražd se nedovysvětlí, ale to bývalo vždycky, jen mám pocit, že poslední dobou narůstá neochota PČR cokoli řešit. Na obhajobu PČR musím říct, že možná mají z vyšších míst neřazené, že mají šetřit (pitva stojí 10 tis, pokud je zdravotní hradí ji pojišťovna, pokud je soudní hradí PČR, soudní pitvu musí ale dělat 2 znalci, takže 20 tis.), každopádně ve výčtu ostatních výdajů to musí být opravdu pakatel. A obrátit se na státního zástupce? Pokud stojíte na pitvě není čas, a praxe je taková, alespoň já to tak vidím, že cokoliv jsme se snažili navrhnout, se smetlo pod koberec. Státní zástupce stojí na straně PČR.
Obecně, pokud zavolám z pitvěny, že je tam něco divného, že 60 % se nařídí soudní pitva, ze 30 % mají svědky a je vše jasné, a z 10 % se neozvou vůbec.
[redacted] je praxe taková, že PČR pitvy často nenafizuje, a k výsledkům ze zdravotní pitvy se dostane přes příbuzné, také se obecně domnívají, že kdybychom zjistili něco podezřelého, tak se ozve. Neuvědomují si, že zdravotní pitvy dělají mnohdy nezkušení začínající lékaři, kteří mohou něco přehlédnout. K soudní pitvě se přistupuje jinak, nabírá se více materiálu atd. Je to prostě jiné.
Ale komunikace s PČR je v jiných krajích určitě lepší, třeba [redacted] nemají problém, podíl soudních pitev je 30 %, u nás kolem 8 %.
Snad si z toho něco vytáhnete. Důležití jsou policisté na místě a koroneři. Zkušení. Pak jsme na řadě teprve my. Práce na místě je nejdůležitější, ptát se na rodinné poměry atd. Radší dělat z komára velblouda než naopak. Zastírání vraždy sebevraždou je obecně vzácné. Ale proto je důležitá ta práce na místě, zda se mohl oběsit sám, zda mluvil o sebevraždě atd. Já na pitvě mnohdy nemám v papírech od koronera napsáno ani v jaké pozici bylo tělo, nemáme k dispozici škrtidlo atd. Těch věcí je moc. Například u sebevražd standardně neděláme kompletní toxikologické vyšetření, takže pokud někoho uspite a dáte na koleje...
Takže asi tak. S pozdravem [redacted]

Re: Proba o zodpovězení otázek pro účely diplomové práce
Komu: Tereza Chvojková

7. února 2022 9:02

Milá kolegyně,

ráda Vám odpovím. Předpokládám, že děláte něco jako výzkum/statistiku a oslovila jste řadu dalších soudních lékařů. Jejich odpovědi se jistě budou lišit dle jednotlivých regionů. Náš [redacted] kraj je po kriminální činnosti velmi klidný a pokud hledáte něco, jako *inscenovaná vražda*, určitě jsou lepší místa na zemi.
K Vaším dotazům:

ad1/ Jako soudní lékařka pracuji od roku 2011, tedy pracuji svůj 11. rok.

ad2/ Po dobu cca 5 let jsou pracovala též pro společnost 1. Koronerská s.r.o. a prohlížela zemřelé v [redacted] kraji. Toto jsou prohlídky v rámci zdravotní služby. Jako soudní lékařka též občas provádíme prohlídky zemřelých ve spolupráci s PČR (toto je již jiný režim prohlídek).

ad3/ od roku 2011 si nevzpomínám na našem pracovišti na žádnou vraždu, která by byla inscenovaná, tedy že by někdy předstíral, že činem byla sebevražda či nešťastná náhoda. Měli jsem vraždy, i vraždy, kde nebyl pachatel, ale vždy bylo jasné, že to je vražda.

ad4-8/ problematika nařizování soudních pitev je na dlouhou diskusi. Je celkem časté, že zjistíme, že smrt byla zapříčiněna zevními vlivy, např. nějakým úrazem nejasného průběhu (z našeho pohledu je to tedy smrt násilná) a PČR odmítá nařídít soudní pitvu, vždy z důvodů, že "oni mají o úrazovém ději jasno a dotýčný si to udělal sám". Pak tuto skutečnost, že jsme věc nahlásili, uvedeme do protokolu. Nemáme mnoho pák, jak se domoci soudní pitvy, to je věc orgánů činných v trestním řízení, my plníme pouze ohlašovací povinnost. Kauza nikdy nebyla z našeho pohledu natolik závažná, abychom věc okamžitě předali dozorcujícímu státnímu zástupci. **Nikdy se nestalo**, musím zdůraznit, že bychom jasně vyslovili "tato smrt byla velmi pravděpodobně zaviněna druhou osobu" a PČR by soudní pitvu odmítla. Ač se někdy přístup policie na periferii zdá lehce laxní, jako soudní lékařka mohu říci, že pak práce vyšších policejních komisářů na kraji ze skupiny, které se teď s oblibou moderně říká "mordparta" je kvalitní a vždy jsme s nimi případné nejasnosti dobře vyřešili.

S pozdravem [redacted]

MUDr. [redacted] Ph.D.
Ústav soudního lékařství

Dobré ráno,
posílám odpovědi na Vaše otázky:

- 1) Kolik let vykonáváte praxi soudního lékaře? : 49 let
 - 2) Působíte v rámci Vaší praxe i jako koroner/jezdíte na ohledání mrtvoly na místo činu (místo nálezu mrtvoly)?:
Ne
 - 2) Přibližně v kolika případech jste se při Vaší praxi setkal s prováděním ohledání těla či následně soudní pitvy v rámci vyšetřování vraždy zakrývané inscenací nepravdivých skutečností, tj. okolnosti měly nasvědčovat tomu, že se jednalo např. o sebevraždu či nešťastnou náhodu? Plně mi postačí informace, zda se jednalo o výjimečné případy, či zda jste se s těmito případy setkal v rámci jednotek/desítek.
(Jsem si vědoma toho, že tyto závěry patří spíše do trestněprávní a kriminalistické problematiky, nicméně budu ráda, pokud se pokusíte odpovědět)
 - Jsou to jednotky případů: vražda pedofila, který byl usmrcen bodnými ranami do krku, čín měl být zakryt požárem v bytě, zavražděný uhořel, pitva lae bodě rány objevila,
 - vražda ukrajnského muže měla být zakryta explozí otevíracích PP lahví, našel se to nestalo,
 - vražda ukrajinské prostitutky měla být zakryta požárem a explozí plynu ze sporáku,
 - vražda muže, kterému byl do jeho obvyklého alkoholického nápoje nasypán kyanid draselný,
 - výměna láhve vodky chronické alkoholičky za láhev s metanolem
 - 3) Stalo se Vám v rámci Vaší praxe, že nebyla policejním orgánem nařízena soudní pitva, ačkoliv jste měl důvodně podezření, že došlo k násilné smrti a provedení soudní pitvy jste navrhol? To je vždy na zvážení vyšetřovatelů PČR, takových případů bylo dost, ale nakonec se vždy ukázalo, že PČR měla pravdu.
 - 4) Pokud je odpověď na předchozí otázku kladná, tak v kolika případech jste se s takovým přístupem setkal? Rovněž pouze orientačně – výjimečné případy/opakovaně.: výjimečně
 - 5) Pokud jste se s postupem popsaným v otázce 3) setkal, bylo Vám nenařízení soudní pitvy jakkoliv odůvodněno? No jistě, dialog soudního lékaře a vyšetřovatele je dialog odborníků, kteří vědí o čem hovoří
 - 6) Pokud jste se s postupem popsaným v otázce 3) setkal, bylo po Vašem případném bližším odůvodnění či naléhání požadavku na provedení soudní pitvy následně vyhověno? Postačí odpověď spíše ano/spíše ne.
spíše ano
 - 7) Obrátil jste se v případě nenařízení soudní pitvy policejním orgánem za účelem nařízení soudní pitvy na dozorcujícího státního zástupce?
Ne
 - 8) Pokud je odpověď na předchozí otázku kladná, bylo Vám vyhověno? Opět poprosím přibližně specifikovat, zda Vám bylo následně spíše vyhověno či nikoliv.
- S pozdravem

dobrý den,

1- 33 let

2- jako koroner ne, jako soudní znalec ano

3 - jednotky

4 - výjimečně

5- ne

6 - ano

7 - obrátil bych se, ale tento problém nenastal

8 - viz 7

s pozdravem

doc. MUDr. [redacted]
soudní lékař
[redacted]

Státním zástupkyním a státním zástupcům krajských státních zastupitelství byly položeny následující otázky:

1) Setkal/a jste se během výkonu funkce státního zástupce se situací, kdy jste byl/a lékařem na základě podezření, že byla smrt způsobena trestným činem, požádán/a o nařízení soudní pitvy z důvodu předchozího odmítnutí nařízení soudní pitvy policejním orgánem? Pokud ano, jak často k takové situaci dochází? Postačí informace, zda se jedná o výjimečné případy, či zda se s takovými případy setkáváte v rozsahu jednotek/desítek ročně.

2) Pokud jste se s výše popsanou situací setkal/a, vyhověl/a jste na základě odůvodněných podezřelých zjištění lékaře takové žádosti?

RE: Prosba o zodpovězení otázek pro účely diplomové práce
Komu: Tereza Chvojková

4. února 2022 16:06

Dobrý den,

k Vašemu dotazu mohu sdělit, že v praxi se stává, že lékař provádějící zdravotní pitvu má podezření na cizí zavinění, pak pitvu přerušil a okamžitě volá příslušný policejní orgán, v našem případě vedoucího 1. oddělení SKPV KŘ [redacted]. Vedoucí pak pošle na pitvu policistu, který má dosah, a ten ve spolupráci s lékařem věc řeší. Když policista jede na pitvu, je již vyzbrojen informacemi z informačního systému policie k danému případu. Nestalo se mi, že by policie odmítla nařídit soudní pitvu v případě, kdy by lékař trval na tom, že je dáno důvodné podezření z cizího zavinění smrti zemřelého. Vždy se na pitvě shodnou. Pokud bych byla postavena před nutnost řešit spor mezi nimi, jsem přesvědčena o tom, že bych se přiklonila k názoru lékaře a soudní pitvu bych nařídila, případně dala pokyn k jejímu nařízení.

Je potřeba říct, že zdravotní pitva se provádí téměř stejně precizně jako soudní. Pokud policie má pochybnosti o důvodnosti obav lékaře, vyvrátí je na místě, např. existujícími svědectvími, kamerovými záznamy či jinými důkazy prokazujícími úrazový děj. V takových případech pak ani lékař netrvá na nařízení soudní pitvy. Povinností lékaře provádějícího zdravotní pitvu je informovat policii, ale další rozhodnutí už je na orgánech činných v trestním řízení. Musím říct, že v případě vražd se v praxi velmi pozitivně projevují osobní vztahy mezi soudními lékaři, policisty a státním zástupcem, kdy se za ta léta vzhledem k úzké specializaci navzájem všichni známe, spolupracujeme spolu a všechny sporné situace se primárně řeší neformálně. Případ, kdy bych byla nucena nařídit soudní pitvu proti názoru vyšetřovatelů by byl dle mého příkladem selhání nastaveného systému vzájemné spolupráce. O všech případech podezřelých úmrtí je státní zástupce informován, stále je platný pokyn městského státního zástupce, na základě kterého službu konající státní zástupce má povinnost v případě podezřelých úmrtí osobně se účastnit ohledání místa činu, pokud podané informace od policejního orgánu považuje za nedostačující pro rozhodnutí o dalším postupu. Pro případ vražd slouží na [redacted] státní zástupci službu, střídáme se po týdnů, a zpravidla vždy dosahový státní zástupce jede na místo činu a pitvu, tudíž celý postup je od počátku koordinován státním zástupcem, přičemž odpovědnost za provedené úkony má samozřejmě policejní orgán, který úkon provádí. Zpravidla je na místo volán i soudní lékař, který následně provádí soudní pitvu. Ze své praxe si pamatuji i případy, kdy jsme vyjeli na místo činu s tím, že jedeme na vraždu a přivoláný soudní lékař toto na místě vyvrátil s tím, že ve všech takových případech bylo zjištěno, že se jedná o sebevraždu.

Nevím, jestli jsem Vám odpověděla na to, co Vás zajímá.

S pozdravem [redacted]

SO

RE: Prosba o zodpovězení otázek pro účely diplomové práce
Komu: Tereza Chvojková

1. února 2022 9:53

Hezký den.

K Vašemu dotazů mohu uvést jen to, že závažnou násilnou trestnou činností se zabývám spíše okrajově. Pokud jde o Vámi popsany případ v bodě 1), nesetkal jsem se s ním a jsem přesvědčen, že v praxi bude výjimečný. S ohledem na to je odpověď na otázku 2) daná. Pokud byste chtěla relevantnější vzorek respondentů, bude třeba, abyste vyhledala a cíleně poptala specialisty na násilnou trestnou činnost u konkrétních státních zastupitelství.

S pozdravem

BM

RE: Prosba o zodpovězení otázek pro účely diplomové práce
Komu: Tereza Chvojková

1. února 2022 13:25

Dobrý den,

obávám se, že Vám příliš nepomohu, neboť já jsem se situací, kterou ve svém dotazu předestíráte za dobu svoji praxe nesetkal. Je všeobecnou praxí, že se v případě „podezřelých“ úmrtí vždy ze strany orgánů činných v trestním řízení, tedy policejních orgánů i státních zástupců, k věci přistupuje s maximální obezřetností, aby nedošlo k možnému neodhalení cizího zavinění.

Dovoluji si Vám popřát úspěšné zakončení vašeho studia a mnoho úspěchů i ve vaší budoucí praxi.

S pozdravem

JH

RE: Prosba o zodpovězení otázek pro účely diplomové práce
Komu: Tereza Chvojková

7. února 2022 9:41

Vážená paní Chvojková,

pokud jde o Váš dotaz, tak já se touto problematikou nezabývám, nicméně kolega, který se na tyto věci specializuje již 20 let mi sdělil, že se s podobným případem nikdy nesešel (odmítnutí soudní pitvy policejním orgánem).

Snad tato informace pomůže
Hezký den

KJ

RE: Prosba o zodpovězení otázek pro účely diplomové práce
Komu: Tereza Chvojková

3. února 2022 7:58

Dobrý den,

se situací popisovanou pod bodem 1) jsem se nikdy nesešel.

Dle mých zkušeností postupuje policejní orgán aktivně a soudní pitvu zajistí při sebemenším podezření na cizí zavinění smrti či jiných podezřelých okolnostech.

S pozdravem

PROBLEMATIKA VYŠETŘOVÁNÍ VRAŽD ZAKRÝVANÝCH INSCENACÍ NEPRAVDIVÝCH SKUTEČNOSTÍ

ABSTRAKT

Předkládaná diplomová práce se zabývá problematikou vyšetřování vražd, kdy dochází k jejich zakrývání inscenací nepravdivých skutečností. Primárním cílem práce je upozornit na specifika a problémy, které s sebou vyšetřování vražd zakrývaným inscenacemi přináší. Práce klade důraz zejména na zvláštnosti postupu při ohledání místa činu, nepostradatelnost využití znaleckého a kriminalisticko-technického zkoumání a v neposlední řadě na vybrané problémy, které vyšetřování inscenací provází. Vedle toho je cílem práce rovněž konfrontace teoretické části práce s praktickými poznatky získanými od osob, které na vyšetřování předmětné problematiky participují a samotné zhodnocení současné praxe.

Práce je mimo úvodu a závěru tvořena sedmi kapitolami. V první kapitole je obecně vymezen pojem inscenace a dále je pozornost věnována inscenacím pro účely zakrytí vražd a reflexi zahraničních studií. Druhá kapitola je věnována zákonnému vymezení trestného činu vraždy a jeho kriminalistické charakteristice. Třetí kapitola obsahuje stručné charakteristiky jednotlivých způsobů inscenací, se kterými se můžeme v kriminalistické praxi setkat.

Čtvrtá kapitola pojednává o samotném vyšetřování vražd zakrývaných inscenacemi, zejména stran ohledání místa činu, identifikace negativních okolností a vytyčení vyšetřovací verze o inscenaci a dále upozorňuje na nepostradatelnost využívání poznatků znaleckého a kriminalisticko-technického zkoumání. Pátá kapitola je věnována jednotlivým případům inscenací, kterými jsou zakrývány vraždy. Většina případů je pak doprovázena kazuistikami, které doplňují teoretický výklad. Šestá kapitola se zabývá případovou studií dvojnásobné vraždy se zjištěným motivem.

Konečně sedmá kapitola je zaměřena na samotnou praxi vyšetřování vražd zakrývaných inscenacemi, kde jsou zhodnoceny poznatky získané výzkumným šetřením od vybraných státních zástupců krajských státních zastupitelství a soudních lékařů a rovněž popsán postup vyšetřování vražd na území kraje hlavního města Prahy. V závěru kapitoly jsou pak shrnuty problematické aspekty vyšetřování vražd zakrývaných inscenacemi s uvedením návrhů na možné zkvalitnění praxe.

KLÍČOVÁ SLOVA

- **inscenace**
- **vražda**
- **ohledání místa činu**

PROBLEMS OF INVESTIGATION OF STAGED HOMICIDES

ABSTRACT

The presented diploma thesis deals with the issue of investigation of staged homicides. The primary aim of the thesis is to point out the specifics and problems that investigation of staged homicides entails. The thesis places particular emphasis on the unusualness of the crime scene search that comes with the investigation of staged homicides, then on the importance of use of the forensic expertise, and, finally, on selected problems related to this type of investigation. In addition, the thesis aims to confront the theoretical part with practical knowledge obtained from people participating in the investigation. Furthermore, the thesis also aims to provide an evaluation of the current practice.

The thesis consists of seven chapters apart from the introduction and conclusion. In the first chapter, the concept of staging is generally defined, and further attention is paid to homicide staging and reflection on foreign studies. The second chapter is devoted to the legal definition of homicide and its criminalistic characteristics. The third chapter contains brief characteristics of individual staging methods that may appear in criminalistic practice.

The fourth chapter deals with the actual investigation of staged homicides, especially the aspects of crime scene search, identifying negative circumstances and delineating the investigative version of homicide staging, as well as examining the indispensability of using the knowledge of forensic expertise. The fifth chapter is devoted to individual cases of staged homicides. Most of the presented cases are then accompanied by case studies that complement the theoretical explanation. The sixth chapter deals with a case study of a double homicide with a mercenary motive.

Finally, the seventh chapter is focused on the specific practice of investigating staged homicides, where the outcomes obtained through research from selected prosecutors of regional prosecutor's offices and medical examiners, as well as a description of the procedure of investigating murders in the territory of the capital city of Prague, are evaluated. At the end of this chapter, the disputable aspects of the investigation of staged homicides are summarized, with suggestions for further improvements of the practice.

KEY WORDS

- **staging**
- **homicide**
- **crime scene search**